

EESTI POLITSEI

POLITSEIASJANDUSE JA
ADMINISTRATIIV-ÕIGUSE AJAKIRI

Sisu: Joh. Kaiv, Nõuete administratiivkorras sissenõudmisele kuuluvusest. (Lk. 85.) — L. Punsild, Uuendusist välisriikide politseides ja viimaste tegevusest. (Lk. 91.) — P. Suits, Vaimuhaiged süütajatena. (Lk. 102.) — V. Daniel, Reisija tollirevisjon Lätis ja Leedus. (Lk. 107.) — A. Kümmel, Politsei domineeriv osa Saksa tsiviilõhukaitse praktikas. (Lk. 111). — Oskar Angelus, Märkeid perekonnanimedele ja nimedele eestistamise all. (Lk. 115) — Ametlik osa. (Lk. 125.) — Küsimusi ja kostmisi. (Lk. 135.) — Kuulutusi.

1935

Nr. 2

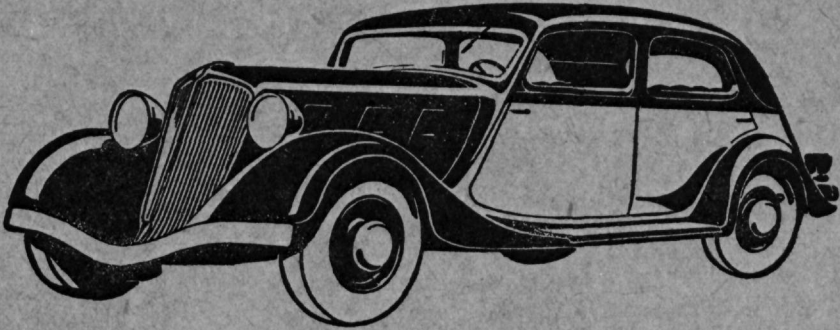
1935

Toimetuse ja talituse Siseministeerium
Tallinn

Renault

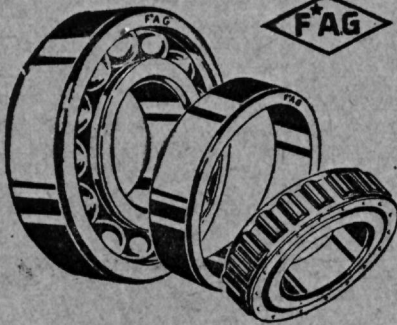
autod alates Kr. 3.500 ja kallimad.

B. Sabsay & Ko

Tallinn, Kuninga 5, telefon 435-72, 465-00.

Kugelfischer

Schweinfurt a/M.

---

*Kuullaagrid,
rull-laagrid,
koonusrull-laagrid,
kanderull-laagrid,
teras kuulid,
terasrullid,
transmissioonlaagrid,
teljerull-laagrid
roobassõidukeile.*

AINUESINDAJA EESTIS:

OSCAR WECKMANN

Tallinn, Väike Pärnu mnt. 9—9. Telefon 462-39.

EESTI POLITSEI

Ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant.

Toimetuse ja talituse asukoht Toompea lossis.

Telefon 432-47.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, postkast 338.

Jooksev arve Eesti Panga Tallinna osakonnas nr. 543.

Nr. 2 (468)

15. märtsil 1935. a.

XIV aasta

Tellimise hind:		Kuulutuste hinnad:			
				Kaantel	
Aastas	Kr. 4.50	1/1 lhk.	Kr. 40.—	1/1 lhk.	Kr. 45.—
Poolaastas	" 2.25	1/2 "	" 20.—	1/2 "	" 22.50
Üksiknumber	" —.75	1/4 "	" 10.—	1/4 "	" 11.25
		1/8 "	" 5.—	1/8 "	" 5.65
		1/16 "	" 2.50		

Nõuete administratiiv-korras sissenõudmisele kuuluvusest.

Joh. Kaiv

Administratiiv-sissenõudmise seaduse (RT nr. 2 — 1932) § 1 järgi administratiivkorras nõutakse sisse: 1) riigi ja omavalitsuse avalikud maksud, lõivud ja nendega seotud trahvid, viivitus- ja lisarahad ning protsendid; 2) muud maksud, trahvid, võlad, kahjud ja nende protsendid, mis vastavate seaduste või seadluste järgi alluvad sissenõudmisele administratiivkorras.

P. 1 käsitlemisel on lähtepunktiks avaliku maksu mõiste. Meie seadused ei määra otsekohe seda mõistet ega anna kusagil avalike maksude loendust. Seepärast tuleb siin lahendust otsida teooriast. Avaliku maksu mõiste selgitamiseks toome siin väljavõtte J. Vaabeli hiljuti ilmunud raamatust „Eesti riigi maksundusõiguse põhiprobleeme“ (lk. 15):

„Maksu mõistel on sisult kaks ilmet. Kõigepealt mõistame selle all üksikut konkreetset ülekannet. Teiseks mõistame selle all tervet liiki ülekandeid, mis kohuslikud ühtlaste tingivate asjaolude tõttu. Sellises mõttes mõistame näit. väljendeid tulumaks, parandusmaks, tollimaks jne. Mõistena, mis ilmestab funktsionaalselt kõiki riigis toimuvaid maksuülekandeid, kasustame väljendit — m a k s u n d u s.

Maksundusõiguslikus kirjanduses esinev tavaline maksu mõiste on täielikult kokkukõlas eespool-esitatud mõistega. Ka kirjanduses nimetatakse maksuks riigi või omavalitsuste poolt seaduste ja tulude saavutamise sihil nõutavaid ühekordseid või kestvaid rahalisi toimusid, mis ei põhine vastutatu eeldusel ja mille kohustuslikkuse tingimuseks on seaduses abstraktselt määratud asjaolude konkreetne esiletulek majanduslikes või ühiskondlikes avaldusis.

Selles määrangus on kolm tunnust, mis evivad olulist tähen- dust. Esimeseks tunnuseks on asjaolu, et maks on ühekordne või kestev rahaline toimus, mis ei põhine vastutasu eeldusel, teiseks, et maks põhisehiks on tulude saavutamine riigile või omavalitsustele eramajanduslike tulu- või varandusosade rahalise ekvivalendi õiguspärase ülekandmise teel riigi või omavalitsuste omamisele, ning kolmandaks, et maksukohuse tekkimise tingimuseks on seadu- ses abstraktselt määratud asjaolude konkreetne esiletulek majan- duslikes või ühiskondlikes avaldusis.“

Kõnesoleva paragrahvi p. 2 redaktsioonis paistab esimesel pilgul, nagu võiks administratiivkorras nõuda sisse peale p. 1 ette- nähtud summade vaid veel niisuguseid, „mis vastavate seaduste või seadluste järgi alluvad sissenõudmisele administratiivkorras“, s. o. mille suhtes vastavas seaduses või seadluses on öeldud, et nad alluvad sissenõudmisele administratiivsissenõudmiste korras. Ar- vestades teistes seadustes läbiviidud korraga, peab arvama, et see siiski ei ole nii kitsalt mõeldud. Ts. kp. s. § 1 märkus 1 ütleb: „Niisu- gused administratiivasutuste ja isikute nõudmised, millel seaduse järgi vastuvaidlematute iseloom, kus ei ole lubatavad vastuväited võiste korras, alluvad valitsusasutustele, aga mitte kohtuasutustele.“ Järelikult niisugused nõuded, mille üle otsustamine on antud valit- susasutuste kätte, ei saa tulla kohtu lahendamisele. Tõuseb küsimus, millises korras sünnib valitsusasutuse niisuguse otsuse täitmine, s. o. millises korras toimetada sissenõudmist. Kui jääda selle tõlgenduse juurde, et Adm.-sissen. s. korras nõutakse sisse peale § 1 p. 1 ette- nähtud summade vaid veel need, mille suhtes seaduses otsekohe öeldud, et nad nõutakse sisse administratiivsissenõudmiste korras, siis osutuks mõnel juhul valitsusasutuse otsuse täitmine võimatuks, sest kuigi meie viimase aja seadusandluses on püütud igal juhul otsekohe ette näha sissenõudmise viisi, on siiski juhtusid, kus see on jäänud märkimata, kuid kus asja otsustamine on pandud valitsus- asutuse peale, nii näiteks Metsaseaduse § 193 ettenähtud asjad. Kuna neid asju ei saa Ts. kp. s. § 1 ettetoodud märkuse alusel anda kohtu lahendada, siis ei saa neile kohaldada ka Ts. kp. s. otsuste täitmise osa eeskirju ja nende valitsusasutuste niisuguste otsuste täitmise küsimus jääks täiesti lahtiseks. Seda ei võimalda aga seaduslik kord. Kui seadusandja on jätnud mõnesugused asjad valitsusasutuste otsustada, siis peab oletama, et ta nende otsuste täitmiseks seadis mõnesuguse korra. Nähtavasti ei saa Adm.-sissen. sead. § 1 p. 2 võtta ülaltoodud kitsas tõlgenduses.

E. Kübarepp oma raamatus: Administratiiv-sissenõudmise seadus, Tallinn, 1932, kirjutab sel puhul (lhk. 7):

„§ 1 p. 2 normi, mis teeb mitmesuguste maksude, trahvide, võlgade, kahjude ja nende protsentide sissenõudmise alluvaks administratiivkorrale vastava seaduse või seadluse järgi, ei tule aga mõista kitsendavalt, nõudes eranditult igal juhul seaduses enes- es sõnaselgelt väljendust sissenõudmise korra kohta. See kord võib olla määratud ka vastava seaduse põhjal antud määru- ses või

ka tuletatud seaduse enese mõttest. Paljudes eestiaegsetes seadustes on enamasti väljendatud, et teatud summad kuuluvad sissenõudmisele vastuvaidlematus korras, kuid on ka maksusel seeguseid, kus ei leidu vastuvaidlematuse nimetust. Tuleb tarvilikul juhul teha järeldus seaduse tõlgitsemise teel, sest seadusandja ega keegi teine ei saa absoluutse kindlusega ära määrata kõik konkreet- sed juhud või anda kõike haarava formeli.

Juhtudena, kus sõnaselgelt ei ole seaduses eneses väljendatud sissenõudmise korda, võiksime nimetada seadusi, mis annavad aluse administratiivkorras trahvimiseks ja kahjusumma määramiseks ilma kohtu alla andmata. Selge on, et seaduse järgi administratiivkorras kindlaksmääratud trahvi või kahjusumma sissenõudmiseks ei tule pöörduda kohtu poole, vaid see tuleb teostada samuti administra- tiivkorras.“

Kahjuks ei ole hr. Kūbarsepp toonud oma seletuse juures neid juriidilisi kaalutlusi, mis teda viivad eeltoodud arvamusele. Ka ei saa olla nõus arvamusega, et nõude vastuvaidlematust saaks mää- rata valitsusvõimu määrusega. Kuid sellest allpool.

Adm.-sissen. s. astus endise Riigi vastuvaidlematute sissenõud- miste seaduse (VSK XIV k. 1910. a. va.) asemele. Nii endise kui ka uue seaduse aineks oli vaid määrata vastuvaidlematute ehk admi- nistratiivsissenõudmiste teostamise korda. Ainestiku ulatus on jää- nud samaks. Uue seaduse sihiks ei olnud mitte sissenõuete arvu määramine, mille kohta ta käib, vaid sissenõudmise korra muut- mine. Seepärast võib eelmise seaduse redaktsioon teataval määral aidata kaasa uue seaduse § 1 mõiste selgitamisele. Selles mõttes võib tuua siia endise seaduse § 1 märkuse. See kõlas järgmiselt: „Käesoleva seaduse eeskirju kohaldatakse nii riigi vastuvaidlema- tuis nõudmisel, kui ka niisuguste asutuste (linna kogukonnavalit- suste, semstvoasutuste ja t. s.) asjus, kellele eriliste seaduste põhjal õigus antud toimetada sissenõudmisi vastuvaidlematus korras.“

Nagu eeltoodud redaktsioonist selgesti nähtub, oli endises Riigi vastuvaidlematute sissenõudmiste seaduses ettenähtud kord mõeldud kõigi nende sissenõuete teostamiseks, mis seadusega tun- nustatud vastuvaidlematuks. See oli kooskõlas Ts. kp. s. eelpool- toodud § 1 märkuse 1 eeskirjaga. Kuna viimane on muutmatult jäänud püsima ka uue Admin.-sissen. s. maksmapanemisel, siis peab oletama, et seadusandja ei ole tahtnud selles küsimuses midagi muuta, vaid on jäänud varem selles küsimuses maksmapandud la- hendusviisi juurde.

Ettetoodud kaalutlustel peab järeldama, et Adm.-sissen. s. § 1 p. 2 ei saa mõista nii, nagu võiks selle kohaselt administratiiv- sissenõudmiste korras nõuda sisse vaid need summad, mille kohta vastavas seaduses või seadluses otsekohe öeldud, et nad kuuluvad administratiivkorras sissenõudmisele, vaid et siin on mõeldud need nõuded, millest räägib Ts. kp. s. § 1 märkus 1, s. o. sissenõudmised, millele seadusega antud vastuvaidlematuse iseloom, mille suhtes ei

võimaldatud vastuväiteid võistekorras ja mis alluvad mitte kohtu, vaid valitsusasutuste lahendamisele.

Siin tekib uus küsimus, nimelt, mida mõista vastuvaidlematute nõuete all. E. Kūbarsepp oma raamatus kirjutab sel puhul: „Nõuete teostamise ilma kohtu abita, s. o. administratiivkorras, omistab seadus peamiselt niisugustele sissenõuetele, mille olemasolu, maksu tähtaeg ja suurus on avalikud ja mis määrab riik, kui valitsev poliitiline ühing, oma kodanikkudelt riigivõimu teostamise võimaluse ja julge- ning heaolu otstarbel.

Administratiivkorras sissenõudmise õiguse delegerib riik ka omavalitsusasutistele ja mõnele eriasutisele, sest nad teostavad ka riigivõimu või selle funktsioone. Kuigi seadus nimetab üldiselt riigi- ja omavalitsusasutisi, ei tähenda see veel, et kõik nende nõuded peaksid alluma administratiivkorrale. Asutisel võib olla rahas hinnatavaid nõudeid kodanikkude vastu, mida siiski ei saa teostada administratiivkorras. Üldiselt tuleb administratiivkorras teostavateks tunnustada ametnikkude või asutiste nõuded, kui nad esitatakse mitte omal, vaid selle poliitilise võimu nimel, mis neile seaduse järgi antud. Kui aga samade asutiste ja ametnikkude nõue tuleneb mingisugusest muust tavalisest juriidilisest vahekorrast, mis võib olla ka kahe eraisiku vahel (näiteks üürileping ruumide kohta), siis ei ole seesugusel nõudel enam avalik-õiguslikku iseloomu ega vaieldamatuse omadusi.

Selle juures peab tähendama, et seni pole leitud niisugust kõike haaravat täpset definitsiooni, mis lahutaks eraõigust avalikkudest õigustest ja mis täpselt kindlaks määraks vaieldamatuse mõiste. Riiklikud seadusandlused käivad ses küsimuses mitmeid teid ja annavad lahkuminevaid määrusi. Antud riigis ja antud juhtudel tuleb pöörduda vastava riigi positiivse õiguse vaatlemisele ja sealt leida andmeid, millel põhjeneb ühe või teise nõude tunnustamine vaieldamatuks, s. o. administratiivkorras teostatavaks.“

Näib tõesti võimatu olevat teha üldiselt sisulist (materiaalset) vahet tsiviilnõuete ja vastuvaidlematute ehk administratiivnõuete vahel. Seda juba seetõttu, et puht-tsiviilnõuded on tihti praktilistel põhjustel võrrestatud administratiivnõuetega, nagu näiteks mõnesuguste riigivarade rendinõuded jne. Küll võiks administratiivnõuete hulgas nimetada mõnd nõuete liiki, mis juba sisult kuuluvad administratiivsisseenõuete hulka. Need on avalike organite need nõuded, mis tekivad nende organite tegevusest avalikõiguslikul alusel. Siia kuuluvad esijoones § 1 p. 1 loendatud nõuded. Kuid sinna kuuluvad veel teised avalikõiguslikud nõuded.

Riigikohus on seletanud oma otsuses hoolekande asjas järgmist:

Linnahaigemajad, võttes haigeid oma ravimisele, ei teotse lepingu alusel, vaid avalikõiguslikul alusel hoolekande alal, ja maksud, mis säärastel kordadel ravimise eest on määratud, kannavad avalikõiguslikku iseloomu ja kuuluvad seepärast sissenõudmisele vaidlematus korras (end. Vene Hoolek. s. VSK XIII k. § 155 ja 156

ja Arst. s. § 281 ja selle lisa). Adm. t. 561 II/24. Ka hilisemates Rkh. otsustes leiame sama seisukoha (vt. Adm.-osak. t. 990 II — 1932). Peab märkima, et Hoolekandeseaduses ei ole öeldud, et kõnesolevad nõuded kuuluksid sissenõudmisele administratiivkorras. Järelikult asub ka Riigikohus seisukohal, et selleks, et nõue alluks administratiivkorras sissenõudmisele, ei pea vastav seadus otsekohe seda ette nägema. Kuid see avalikõiguslikkuse tunnus on vaid ühel liigil administratiivnõuetest. Seepärast peab otsima mõnd teist tunnust. Nagu ülal märkisime, ei ole üldist materiaalist tunnust. Seepärast jääb üle otsida vormilist tunnust.

Üldise vormilise tunnusena peab märkima nende nõuete otsustatavust valitsusasutuste poolt. Valitsusasutustena tuleb siin mõelda nii riigi- kui ka omavalitsus- ja muud avalikõiguslikud asutused valitsemise alal. Järelikult küsimuse otsustamisel, kas antud nõue kuulub täitmisele Adm.-sissen. s. ettenähtud korras, on mõõduandev see, kas antud nõude otsustamine on antud valitsusasutuse kätte, s. o. kas valitsusasutusel on õigus antud asjas teha otsust, mis astub seadusejõusse ja kuulub niugusena täitmisele. Kui antud nõude otsustamine on pandud valitsusasutusele, siis ei saa võtta arutusele tsiviilkohus Ts. kp. s. § 1 märkuse 1 tõttu, ega pole mingit alust valitsusasutuse niisuguse seadusjõusse astunud otsuse täitmisele kohaldada Tsiv.-protsessi täitmise osa eeskirju.

Etteoodu põhjal peab järeldama, et Adm.-sissen. s. § 1 p. 2 järgi kuuluvad sissenõudmisele administratiivkorras kõik need nõuded, mille üle sisulise otsustamise õigus on antud valitsusasutustele ning mille täitmiseks ei ole seatud eri korda.

Need nõuded ei tarvitse sisult olla avalikõigusliku iseloomuga. Need võivad olla päris eraõiguslikku laadi, kuid kui seadusandja on nende üle sisulise otsustamise pannud valitsusasutusele, siis kuuluvad nad sissenõudmisele Adm.-sissen. s. ettenähtud korras. Teiste sõnadega, Adm.-sissen. s. ettenähtud korras kuuluvad sissenõudmisele administratiiv- ehk vastuvaidlematud nõuded. Nimelt tuleb teha vahet administratiivnõuete ja -sissenõudmise vahel. Esimesed kujutavad niisuguseid nõudeid, mille otsustamine, nagu ülal nägime, on pandud valitsusasutustele. Teine aga kujutab seadusjõusse astunud otsuste täitmise korda. Nagu nägime, on ta esijoones mõeldud just administratiivnõuete täitmiseks.

Kuid administratiivnõuded ei ole ainukesed, mis selles korras täidetakse. Praktilisil kaalutlusil on selle täitmise korra alla püütatud ka mõnesuguste kohtuotsuste ja määruste täitmine. Nii näiteks KKS § 742 ütleb: „Kohtukulud, kohtumaks ja kohtulõiv nõutakse administratiivkorras sisse sellelt, kellele need kohtuotsusega või määrusega on pandud, tema maksuvõimetuse korral võetakse need aga lõplikult riigi kanda.“

Samas korras nõutakse sisse ka käesolevas seadustikus ettenähtud käendus, rahatrahvid ja Kriminaalseadustikus ettenähtud asekaristuseta tasurahad (999).“ Kuigi need kohtu poolt otsus-

tatud nõuded täidetakse administratiivkorras, ei muuda see neid administratiivnõueteks ülaltoodud mõttes.

Edasi võib märkida, et isegi mõned eranõuded on painutatud administratiivsissemõõtmise korra alla. Nii Kooperatiivühisuste ja nende liitude seaduse § 77 (RT 32 — 1926) järgi „kõik revisjoniliitude peakoosolekute poolt määratud liikme revideerimise ja muud maksud nõutakse sisse riigi vastuvaidlematute nõuete korras,“ samuti Veeühisuste seaduse (RT 195/196 — 1925) § 40 ütleb: „Ühisuse liige maksab kõik maksud ühisuse kasuks peakoosoleku poolt määratud tähtjaks. Ei tee ta seda vabatahtlikult, nõutakse maksud juhatuse korraldusel sunniviisil sisse riigi vastuvaidlematute maksude sissendamise korras.“ Nende nõuete täitmise alistamine administratiivsissemõõtmise korrale on kahtlemata tingitud puhtpraktilisest kaalutlusist, peamiselt soovist võimaldada kõnesolevatele organisatsioonidele kiirelt kätte saada summasid. Õiguse süsteemi küljest annab selleks õigustuse see asjaolu, et kõnesolevad organisatsioonid ei ole puhtal kujul eraorganisatsioonid, vaid nad kutsutakse ellu seaduse alusel sunduslikult ning nad täidavad teatavas mõttes avalikke funktsioone.

Kokkuvõttes peab järeldama, et selleks, et teatavat nõuet täita Adm.-sissem. s. ettenähtud korras, peab antud nõue kuuluma administratiiv- (ehk vastuvaidlematute) nõuete hulka ülaltoodud mõttes või antud nõue peab olema tunnustatud täidetavaks kõnesolevas korras vastava eriseadusega.

Arvamusega, et teatavat nõuet oleks võimalik tunnustada täidetavaks kõnesolevas korras ka valitsusvõimu määrusega, ei saa ühineda. See järgneb Ts. kp. s. § 1 toodud märkusest. Nimelt järgneb sealt, et nõude vastuvaidlematuse iseloom peab olema tunnustatud seadusega. Ka ei oleks see teisiti mõeldav. Teisel seisukohal asumine tähendaks selle tunnustamist, et valitsusvõim oma määrusega võiks muuta kohtute võimkonda. Meil maksva õigusliku süsteemi järgi ei ole see võimalik.

Pöördudes tagasi Adm.-sissem. s. § 1 juurde, peab märkima, et p. 2 tarvitatud sõna „maksud“ ei ole mõeldud mitte maksusid tavalises mõttes, s. o. avalikke makse, millest kõne p. 1, vaid nähtavasti igasuguseid makseid. Nähtavasti on siin keeleliselt häbenetud tarvitada sõna *макс* (ИЛТАЕК, Zahlung).

Lõpetades seda tõlgendamise katset, ei saa salata, et Adm.-sissem. s. § 1 redaktsioonilt on ebaõnnestunud ja seetõttu annab alust vaidlusiks ja arusaamatusiks. Kui võtta p. 2 kitsas mõttes, nagu ülal märgitud, siis võiks osutada, et kuigi teatav nõue on tunnustatud vastuvaidlematuks, s. o. otsustatavaks administratiivkorras, oleks tema täitmise kord määramata. Kui aga tõlgendada p. 2 laiemalt, nagu käesolevas kirjutises, siis katab p. 2 oma ulatuselt ka p. 1. Süsteemilt paistab siiski olevat õigem kõnesolevat punkti tõlgendada käesolevas kirjutises toodud viisil laiemas mõttes.

Ühendusist välisriikide politseides ja viimaste tegevusest.

L. Puusild

Inglismaa kogemused on näidanud, et politseiametnike vanuse ülemmäär ei saa nii kõrge olla kui teiste, harilikkude riigi- ja omavalitsusametnike oma, sest alaline närviline töö kiirendab politseinike vanadust. Seetõttu on seal kerkinud mõte vähendada politseiametnike vanuse ülemmäära. Esiialgu on uus põhimõte maksuma pandud abipolitsei, nn. Special Constabulary suhtes, ja seegi ainult Londonis Metropolitan politsei osas. Seni oli selle politseiharu ohvitseride teenistusvanuse ülemmäär 65 aastat: kes jõudis selle vanuseni, see tuli lasta pensionile. See ülemmäär vähendati hiljuti 55 aasta peale, kusjuures uus kord maksab ainult alamatel kohtadel teenivate politseiohvitseride kohta (kuni nn. superintendentideni, s. o. politseimajoriteni, viimased välja arvatud). Seersantide ja kordnike teenistusvanuse ülemmääraks oli seni 60 aastat, missugune vanus vähendati samuti kümne aasta võrra, s. o. 50 aasta peale. Selle abipolitsei noorendamise tagajärjel langes Londoni Metropolitan politsei koosseis 20.000 mehe pealt 16.000 mehe peale, mis näitab, et vanad ametnikud moodustasid võrdlemisi suure protsendi teenijate koguarvust. — Sama Metropolitan politseis võeti läinud aasta augustikuul tarvitusele uut tüüpi lennukid tänavliiklemise üle valvamiseks. Need on nn. tuuleveski-lennukid, mille hea külg seisab selles, et nad, võrreldes hariliku lennukiga, lendavad aeglaselt, et nad sellele vaatamata on väga kindlad lennukid, ja seetõttu on nendega võimalik lennata ka madalalt ning seepärast võib paremini kontrollida tänavliiklemist. Teated antakse lennukilt edasi raadioteel. Seni tarvitusel olevate lennukite halb külg seisis selles, et nad liikusid liig kiirelt ja ei võimaldanud tähele panna kõike, mis sündis tänavail, eriti siis, kui liiklemises tekkis ühel või teisel põhjusel ummik. Esiialgu on võetud katsena tarvitusele üks lennuk; kui aga tegelik elu näitab, et uut tüüpi lennukeist on rohkem kasu kui seniseist, varustatakse pealinna politseid juba suuremal arvul tuuleveskilennukeiga. — Üldse on tänavliiklemine ja kõik, mis sellega seisab ühenduses, probleeme, mis on raskemaid inglise politseile ja millele pühendatakse tõsiselt tähelepanu. Nii kutsus inglise teedeminister hiljuti ellu erilise liiklemise nõukogu, mille ülesandeks on uurida ja selgitada tänavliiklemise küsimusi, avaldada oma arvamust üldse liiklemispoliitika kohta, eriti selgitada küsimusi, mis aitaksid vähendada liiklemisega seoses olevaid õnnetusjuhtumeid. Nõukogu esimeheks on teedeminister. Nõukokku kuuluvad: teedekasutajate esindajad ja omavalitsuse, politsei, kindlustusseltside jne. esindajad. Teedekasutajate all on mõeldud: jalakäijad, jalgratturid, autojuhid, mootorrattaste juhid ja kutsarid. Nõukogu astub kokku teedeministri määramisel. Teiseks tähtsaks prob-

leemiks liiklemise alal on kära ja müra vähendamine inglise tänavail ja teil. Nagu lugejad mäletavad, astus Inglismaal läinud aastal jõusse uus liiklemise seadus, mille põhjal katsena Londonis keelati autode signaalide andmine öösel, s. o. kella $\frac{1}{2}$ 12 öösel kuni kella 7 hommikul. Londoni katsed andsid häid tagajärgi, õnnestuste arv ei suurenenud, selle vastu aga kadus autode lärm, mis sõna tõsisel mõttes häiris kodanike unerahu. Tehtud katsete ja saadud kogemuste najal pani inglise teedeminister samasuguse korra maksma üle terve Inglismaa, alates 16. septembrist 1934. Muidugi ei käi see keeld maanteedel, vaid ainult linnade, alevite, alevike ja külade kohta, s. o. keeld maksab seal, kus on olemas rohkel arvul elamuid ja kus on seatud sisse tänavate valgustamine. Keeld ei käi tuletõrje-, politsei- ja sanitaarautode kohta, kuna nende liikumise kiirus pole piiratud. Politseiorganitele anti keelu maksmapanemisel käsk valvata keelu täitmise järele ja kõigiti kaasa aidata uue korra maksmapanemisele. Muu seas ähvardab keelust üleastujaid karm karistus, s. o. rahaträhv kuni 40 shillingini, s. o. 40 krooni, ja maksta 40 krooni üheainsa tuututamise eest pole kuigi veetlev. Keelu maksmapanemisel anti sõidukijuhtidele üks nädal aega uue korraga harjumiseks, selle proovinädala jooksul ei karistatud kedagi, kuigi tehti protokolle, lepiti hoiatustega. Praegu karistatakse seaduses ettenähtud kõrge- ma trahvimääraga, kui mõnesugused erilised asjaolud ei pehmenda üleastumist. Tähelepanu pööratakse Inglismaal viimasel ajal ka kriminaalpolitsei suurendamisele ja tema võimete tõstmisele. Huvitav on märkida, et läinud aastal Marseille linnas toimepandud atentaadi tagajärjel suurendati otsekohe kriminaalpolitsei selle osa koosseisu, kes on määratud tähtsamate tegelaste julgeoleku järele valvamiseks. 1883. a. asutati Londoni Metropolitan politsei juurde eriline „salapolitsei“, nn. Secret Service, kelle koosseis oli 120 meest suur ja kelle ülesandeks on kõigi tähtsamatel ja vastutusrikastel kohtadel seisvate poliitikategelaste ja kõrgete väliskülaliste salajane kaitse. Need ametnikud saavad nende kaitse alla antud inimesi alatasa ja nii, et keegi seda tähele ei pane, ning tihti nii, et isegi kaitsetav ei tea sellest midagi. Väliskülalisil pole aimugi, et kõik nende sammud sünnivad n. öelda politsei kontrolli all. Selle politseiharu ülesanded on jäänud endisiks, ainult nende arvu suurendati 30 mehe võrra, s. o. 150 peale. See ülesanne nõuab eriti silmapaistvaid kriminaliste, kes igas olukorras peavad kodenema, igast situatsioonist peavad üle saama. Selle politseiosa hoidmine tarvilisel kõrgusel on äärmiselt raske, sest väga kaua ei saa pidada üht ja sama ametnikku selles teenistuses: teda õpitakse tundma ja just sellest peab ametnik kõige enam hoiduma. — Ühenduses sellega olgu mainitud, et ka inglise kuningal on oma eriline politsei-ihukaitse, mis loodi 1875. a. kuninganna Viktooria poolt. Kuninga käsutuses seisab alaline politseiametnike salk, kes koosneb 24 mehest; nad alluvad Londoni Metropolitan politseile ja nende asukohaks on kuninglik loss, Buckingham Palace.

Politseinikud peavad näo järgi tundma kõiki lossiteenijaid ja üldse kõiki isikuid, kes liiguvad kuninga ümber. Kui inglise kuningas kuhugile reisib, sõidab politseisalk kohe temaga kaasa. Peab mainima, et sellel politseisalgal pole kunagi tarvidust olnud tegevusse astuda ja et teda praegu kui traditsioonilist politseiuksust alal hoitakse. — Londonis teotseb, nagu igas suurlinnas, hulk taskuvargaid ja nende vastu võitlemine sünnitab kriminaalpolitseile tihti peavalu. Hiljuti läks ühel kriminaalametnikul korda erilise leiutise abil kahjutuks teha taskuvarast, kes pikemat aega teotseb Londoni vaksalites ja keda kuidagi ei läinud korda tabada. Kriminaalametnik, kes teadis, et varas armastas ohvreid otsida jaamade kassade juures, varustas oma kuue tasku sisemise osa teravate õngedega. Ta läks kassa juurde, ostis pileti ja andis piletimüüjale suurema rahamärgi. Tagasiantud raha pani ta kuue taskusse, kus peitusid õnged. Ta katsus õnne mitmes jaamas ja lõpuks läski varas sõna tõsisel mõttes õnge otsa. Kui ametnik kord jälle kassa juurest lahkus, kostis korraga tema kõrval vali kiljatus: varas oli läinud raha õngitsema ja sattus õnge külge, millest ta kohe lahti ei saanud. — Muidugi tuleb ka inglise politseil viimasel ajal palju tegeleda linnade kaitseküsimusega lennukite ja gaasiründamise vastu. Aktiivne kaitse lasub, nagu kõikjal, peamiselt kaitseväe õlgadel, passiivne — politsei õlgadel. Nagu ajalehed teatavad, olevat Inglismaal ehitamisel suurem kahur-õhulaev, mis olevat määratud esijoonel Londoni kaitseks ja mis on varustatud mootorite vahele pandava soomustorniga kahuritega. Tornid võivad pöörata ja kõik olevat niivõrd mehhaniseeritud, et kahureid võib töötama panna üks mees. Tähtsam politseile on passiivne õhukaitse. Inglise siseministeerium töötas ühes kindralstaabiga välja täpse plaani, kuidas peab gaasirünnaku puhul teotsema tsiviilelanikkond, kuidas peavad säärasel juhul töötama politsei, tuletõrje ja teised ametiasutused ja tsiviilelanikkond, mida peab esijoonel tegema iga ametiasutus ja ametkond, eeskätt politsei jne. Tehti uuesti katseid maa-aluste raudteejaamade kasutamiseks. Viimased asuvad Londonis muu seas õige sügaval maa all, sest Londoni pind on õige kaljurikas. Otsustati teha senisest suuremat propagandat passiivse õhukaitse alal ja ajalehtede, lendlehtede ja brošüüride abil selgitada kodanikele, mis tuleb teha ja kuidas teotseda gaasihädaohu puhul.

A m e e r i k a Ü h e n d r i i g e s öitseb, nagu teada, juba pikemat aega eriline kuriteo liik, mida Euroopa riigid õnneks sugugi ei tunne: inimeste röövimine. Tarvitseb ainult meelde tuletada Lindberghi lapse röövimise ja tapmise lugu, et aru saada, missugust hädaohu moodustavad teatud kurjategijad Ühendriiges. Selle hädaohu vastu võitlemiseks asutati 1933. a. lõpul eriline salapolitsei (Secret Service), kes allub Ühendriikide kohtuministeeriumile. Selle politseiharu koosseis on 300 ametnikku; sinna võetakse ainult eriliselt kvalifitseeritud jõude, kusjuures neil ametnikel peab olema juriidiline haridus ja nende vanus ei tohi olla alla 25 ja üle 35

aasta. Kes on saanud vanemaks, viiakse üle mõne teise riigiasutuse teenistusse. Need ametnikud peavad enne tegelikku teenistusse astumist läbi tegema kaks kursust: kuus nädalat õppima kohtuministeriumis kriminaalpolitsei tegevuse alal ja umbes sama kaua sõjaministeriumis moodsate laske- ja sõjariistade käsitamise alal. See politseiosa teotseb — vastandina Ühendriikide üldisele praktikale — salajaselt ja täiesti omaette, ta ei tööta isegi otseses kontaktis harilikku politseiga, vaid allub keskkohale ja saab abi harilikult politseitelt, kui seda on vaja, keskkoha kaudu, ta on n. öelda salapolitsei ka muule politseile, kus ei tunta tema isiklikku koosseisu. See uus organ olevat hästi teotsenud ja tema organisatsioon olevat osutunud väga praktiliseks ning otstarbekohaseks: oma tegevuse esimese poolaasta jooksul olevat see politsei eriosa selgitanud ja avastanud 24 inimeseröövimise juhtu. — Läänud aasta juulikuus asutati veel teine politsei eriosa, see küll ainult New Yorgis ja New Yorgi jaoks. Nimelt asutas tähendatud ajal New Yorgi politsei-president sõjaväelisel organiseeritud ja varustatud erilise politseiüksuse, erirügemendi, kelle ülesandeks on võidelda sisemiste rahutuste vastu ja üldse täita erilisi, muu politsei peale mittepandavaid ülesandeid. Rügemendi eesotsas seisab endine, kõrgemas aukraadis ohvitser ja selle üksuse koosseisu kuuluvad: 4 kaptenit, 9 leitnanti, 30 seersanti ja 900 kordnikku. Rügement jaguneb 3 pataljoni à 3 kompaniid; peale selle kuulub rügementi 1 kuulipildujakompanii, 1 mootorratturite kompanii, 1 sanitaarkompanii ja 1 tagavarakompanii. Meeskond moodustati 1929. a. New Yorgi nn. politseiküttide rügemendist, koosseisuga 2700 politseinikku; see küttide rügement oli seni New Yorgi politsei tagavaraosaks; ta püsis esialgu sellisena, kuna uue politseiüksuse peale on pandud erilisi ülesandeid. — Ühenduses sellega peab mainima, et Ühendriikide valitsus on üldse alustanud kõvemat aktsiooni äärmiste poliitiliste voolude vastu, esijoones kommunismi vastu. Parlamendile esitati möödunud aasta detsembrikuu keskpaigal seaduseelnõu võitluse kohta kommunismi vastu, mis arvatavasti käesoleva aasta esimesel veerandil leiab vastuvõtmist. Eelnõu peamiselt eeldab järgmisi abinõusid selles võitluses: 1. eriseaduse maksmapanemist mässude vastu võitlemiseks, mille alusel karistatakse raskete karistustega mässule õhutamise kui ka maksva seadusliku korra kukutamise pooldamist; 2. erilise valveasutuse loomist kohtuministeriumis, kelle ülesandeks on jälitada kommunistlikku liikumist; 3. eriseaduse väljaandmist, mille sihiks on takistada kommunistlikku propagandat sõjaväes; 4. sisserändamise kohta käivate seaduste muutmist sisserändamise raskendamiseks; eriti tahetakse ses suhtes maksma panna kord, mille järgi tulevikus antakse välismaalastele sissesõiduluba ainult siis, kui nende koduriik kohustub kodaniku väljasaatmisel Ühendriigest teda jälle vastu võtma. Seda korda kavatsetakse eelnõu järgi maksma panna erilepingute sõlmimisega üksikute riikidega. — Üldse moodustab sisserännanud välismaalaste küsimus raske probleemi Ühendriikidele, kus tööpuudus an-

nab ennast sama teravalt või veelgi teravamini tunda kui Euroopa riiges. Üldine tendents — ja seda rõhutab just politsei — kaldub sinna, et katsuda vabaneda kõigist välismaalasist, kes kuidagi on kahtlased, ja muidugi ka nendest, kes on eksinud seaduste vastu. Arvatavasti saadetakse lähemal ajal Ühendriigist välja ümmarguselt 200000 ebameeldivat välismaalast. See kavatsus pole uus, seni aga puudus selle teostamiseks raha. Nüüd nõustus parlament raha määramisega, võttes vastava summa eelarvesse, nii et tuleb arvata, et sundväljasaatmine algab lähemal ajal. Olgu võrdluseks tähen- datud, et läinud aasta jooksul saadeti Ühendriigist välja koguarvus 19365 välismaalast, s. o. üle kümne korra vähem. — Ühendriikide politsei on väga praktiline. Nii sattus New Yorgi politsei kätte hiljuti kaks soomusautot, mida kasutasid kurjategijad pangaröö- vimistel. Väliselt näevad autod välja nagu harilikul sõiduautod, kuid seinad ja ukсед ning katus on valmistatud soomusterasest ja aknad koosnevad 25 mm. paksustest kuulikindlastest ruutudest. Neid autosid saab väga hästi tarvitada ka politsei, ja politseivõimud ot- sustasidki need jätta oma käsutusse. Veel teise saagi sai New Yorgi politsei mõne aja eest. 1934. a. novembrikuu alul korraldas New Yorgi politsei suurejoonelise haarangu keelatud mängu- ja kihlveo-automaatide leidmiseks. Haarang õnnestus üle ootuste hästi. Politsei leidis kokku 2000 aparaadi ümber, mis konfiskeeriti, hävi- tati ja visati merre. Automaatidest leiti ka raha, kokku 4000 dol- lari ümber, missugune summa anti politsei pensionikassale. — Ühendriiges on ühenduses inimeste röövimisega moodi läinud vaba- tahtlikult politseile anda oma näpujälgi. 1. aprillist 1934 on 10000 isiku ümber saanud vabatahtlikult oma näpujäljed kohtuministee- riumi näpujälgede keskkoha registreerimiseks, et võimaliku röövi- mise korral võiks õnnestuda röövitu jälile sattuda. Kui võtta ar- vesse, et röövitakse jõukaid, kellel on võimalus maksta lunaraha, siis on 10000 küllalt suur arv. Politseivõimud tulevad sellele vaba- tahtlikule registreerimisele igapidi vastu: nii on igale politseikomis- sariaadile antud käsk soovi korral võtta kodanikult näpujälgede äratõmbed ja need saata kohtuministecriumile; näpujälgede võtmine sünnib tasuta. — New Yorgi politsei koosneb praegu 19333 isikust, tegelikult seisab selle politsei teenistuses 18650 inimest. Koosseisus on (sulgudes tegelikus teenistuses olevate isikute arv): 1 (1) poli- sei peainspektor (komandör); 1 (1) politsei peainspektori asetäitja; 1 (—) politsei ülemarst; 1 (1) kriminaalpolitsei ülem; 9 (7) politsei üleminspektorit; 28 (24) politsei-inspektorit; 27 (26) politsei- inspektori asetäitjat; 105 (89) politseikaptenit; 648 (588) politsei- leitnanti; 1072 (1058) politseiseersanti; 17253 (16675) politsei- kordnikku, nn. patrullametnikku; 155 (150) naispolitseinikku; 27 (26) politsei jaoskonnaarsti; 1 (1) politsei loomaarst; 4 (3) juhtivat tehnilist ametnikku. — Kuigi neegreid, nagu teada, Ühend- riikides üldiselt ei armastata, on siiski neegreid võetud politseitee- nistusse, seda peamiselt Ühendriikide lõunapoolseis osariiges, kus neegrite arv on suurem kui Põhja-Ühendriiges. Viimaste ametlike

andmete järgi on Ühendriiges kokku 8956 neegrit-politseiametnikku. Kõneldakse, et nad olevat väga kohusetruud ametnikud, mistõttu nad ka seisvat erilises lugupidamises oma valgetest ülemuste juures. Michigani osariigis Muskegoni linnas on kohalikuks politseiülemaiks neeger, mis on küll ainulaadne juhtum Ühendriiges. — Ühendriigid on samuti nagu Inglismaa alati pööranud suurt tähelepanu naispolitsei ellukutumisele ja arendamisele. Hiljuti, näiteks, asutati Kalifornia suvituskohas Culver-Citys naispolitsei. See on muu seas ratsaosa, meeskomandöriga eesotsas, ja on ratsutamiseks varustatud hobueeslitega, kuna neid saab seal politseiliseks otstarbeks kõige kasulikumalt rakendada. Naispolitsei koosseisus on sada naist, kelle ülesandeks on valvata randa ja rannaelu; kuna rand selles suvituskohas on väga pikk, on koosseis ka võrdlemisi suur. — Peab tähendama, et ameeriklased tulevad ikka ja ikka uutele ideedele praktiliste probleemide lahendamisel. Alljärgnevad politsei sammud noorte kaitseks kõlavad anekdoodina. Edwardsville linnavalitsus Pennsylvania osariigis võttis hiljuti tarvitusele õige drastilisi abinõusid alaealiste kaitseks ööhädaohtude vastu. Seal kehtiva korra järgi ei tohi alla 14-aastased lapsed pärast kella 21 enam väljas viibida. Seni ei annud vastav määrus suuremaid tagajärgi. Nüüd otsustati politseipatrullidele anda kaasa riitsinusõli, et viia läbi linna määrus! Igale alla 14-aastasele lapsele, kes liigub vanemate inimesteta pärast kella 21 tänavail, antakse lusikatäis riitsinusõli. Nagu ajalehed teatavad, olevat sel abinõul head tagajärjed. — Ühendriiges tuli välispolitseil viimasel ajal pidada mitu korda lahingut rahu- ja korrariikkujatega. Chicago maailmanäituse lõpupäevil pandi inimeste poolt toime suuri korrariikkumisi. Maailmanäitus lõppes öösel vastu 1. novembrit 1934. Kuigi politsei oli häirekorras ja valveametnikkude arv näitusplatsil oli tublisti suurendatud, hakkasid külastajad kesköö paiku rüüstama näituse ruume. Umbes 30000 külastajat viibis näituse platsidel ja ruumes. Korraga pääses maksusele hüüdsõna: „mälestusi korjama!“ Inimesed tormasid välja-panekute hoonetesse ja hakkasid sealt taskusse pistma, mis kätte juhtus. Siis tormati einelaudadesse ja purustati, mis ette juhtus, ja joodi tagavarad tühjaks. Naised tõttasid lille müügi kohtadesse, et seal teha puhast tööd. Välispolitsei seati jalule, kes kumminuiade abil lõpuks sai olukorra peremeheks ja ajas riisujad ja purjus inimesed laiali. Hommikuks seati kord jalule, kusjuures vigastada sai 300 inimese ümber. Marteriaalne kahju olevat õige suur. — Suuremaid rahutusi oli veel Shelbyville linnas Tennessee osariigis läinud aasta detsembri keskel. Politsei oli nimelt vahi alla võtnud neegri, keda süüdistati 14-aastase valge tütarlapse vägistamises. Sellest kuulda saades tormas mitmetuhandeline rahvahulk vangimajja, et tarvitada omakohut neegri üle. Kutsuti appi sandarmi vägi, kes mitu tundi võitles rahvahulga vastu kumminuiade ja pisargaasiga. Rahvas tormas vangla väravate kallale kangide ja pal-kidega. Lõpuks ei jäänud muud üle, kui tarvitada laskeriistu, mille tagajärjel kolm inimest sai surma ja 30 haavata. Marru aetud rah-

vahulk süütas kohtuhoone, tormas neegrite linnaossa ja hakkas neegreid peksma. Vahi alla võetud neegrit läks vahepeal korda üle viia teise linna. Kui inimesed sellest teada said, tormasid nad uuesti politseivangla poole. Teada saades, et politsei on vahepeal ennast kindlustanud raekojas, mindi sinna. Alles järgmisel hommikul läks korda abi saada: kuberner saatis naaberlinnast 500 sandarmit, kes seadsid korra jalule. Arvatakse, et korralageduse sünnitajajaks ja õhutajajaks olid kommunistid.

Nagu lugejail teada, on Prantsusmaal praegu käimas siseministeeriumile alluva rahvusliku julgeoleku kindraldireksiooni (nn. Sûretè Nationale) ümberkorraldamine. Erilist tähelepanu tahetakse selles politseilises keskkohas tulevikus pühendada salakuulamise vastu võitlemisele. L. a. 15. juuni dekreediga loodi eriline politseiüksus, kelle ülesandeks on võidelda salakuulamise vastu ja üldse kuritegude vastu, mis võivad tuua hädaohtu riigi välisele julgeolekule. Dekreedi järgi jaotatakse terve riik 12 järelevalveüksusse, mis kõik eranditult alluvad vastavale Sûreté Nationale keskkohale. Üheks üksuseks on ka pealinn Pariis, kusjuures järelevalve viimase üle salakuulamise vastu võitlemise suhtes kuulub otsekohe keskkohale. — Ühenduses Marseille linnas toimepandud atentaadiga, mille ohvriks teadupärast langesid Jugoslaavia kuningas ja Prantsusmaa välisminister, andis prantsuse siseminister läinud aasta lõpul määruse, mille põhjal välismaalasil, kes viibivad Prantsusmaal, on keelatud igasugune poliitiline tegevus. Seejuures tuleb igasugusest poliitikast osavõtmise all mõista ka nende poliitiliste voolude kasuks töötamist, mille pooldamise eest välismaalane oma kodumaalt põgenes. Kui välismaalane eksib selle määruse eeskirjade vastu, saadetakse tema viivitamatult Prantsusmaalt välja. — Kuna Prantsusmaa, eriti aga tema pealinn, on viimaseil aastail muutunud rahutuks ja politseil tihti on raske üksi võidelda rahutuste mahasurumisel, mida Prantsusmaal õhutavad nii kommunistid kui ka fašistid, otsustati luua senisest kergemaid võimalusi sõjaväe appikutsumiseks politseile. Muidugi sünnib see ainult siis, kui ähvardab tõsine hädaoht. Selleks suurendati muu seas ka Pariisi garnisoni: jalaväeosad suurendati kahekordseks, samuti suurendati tunduvalt ka ratsaväeosi. Ühtlasi anti kodanikele teada, et politsei tulevikus laskeriistade tarvituselevõtmisel, kui seda peaks juhtuma, vastava käsu põhjal ei anna enam hoiatuspauke, vaid asub otsekohe laskma. Selle abinõuga tahetakse kätte saada seda, et rahutuste tekitajad ei vaataks ükskõikiselt politseile, keda polevat sugugi vaja karta. — Suuremat tähelepanu pööratakse Prantsusmaal juba pikemat aega õhupolitseile ja selle korraldamisele ning varustamisele tehniliste abinõudega. Lennukite liiklemine suureneb Prantsusmaal iga aastaga, võib öelda isegi iga kuuga. Seni toimetas järelevalvet õhus liiklemise üle vastav kohalik politsei. See viis ei annud aga soovitud tagajärgi, eriti kui silmas pidada õhus liiklemise tähtsust. Seetõttu otsustati suurendada ja ümber korraldada riiklik õhupolitsei, kes

sarnasena seni teotes ainult Bourget õhusadamas. 1. oktoobrist 1934 arvates asutati kõigepealt neli uut lennujaama komissariaati ja nimelt: Marseille — Marignane'is, Lyon — Bron'is, Toulouse — Franczals'is ja Strassburg — Entzheim'is. Nende komissariatide eesotsas võivad seista kas Sûreté Nationale kõrgemad ametnikud või aga lendurid, kes on reservohvitserideks. Ühenduses sellega tuleks mainida, et Pariisis tehakse praegu katseid mitmesugust tüüpi lennukitega, et proovida, missugune tüüp sobib kõige paremini liiklemise üle valvamiseks. Kuna Londonis on juba peatuma jäädud teatavale lennukitüübile, kestavad katsed Pariisis edasi: võib olla, et seal võetakse isegi tarvitusele õhupalle, seda pooldavad mõned kõrgemad politseiametnikud. — Pariisi linn määras läinud aastal 20 miljonit franki õhukaitse korraldamiseks. See summa anti üle Pariisi politsei presidendile tarvilike sammude astumiseks, kaitseabinõude soetamiseks ja kaitse organiseerimiseks. Seni on viidud läbi hulk tarvilikke uuendusi ja soetatud abinõusid. Nii, näiteks, on muretsetud tarvilik arv häireaparaate, seadeldisi tänavavalgustamise kustutamiseks keskkohtadest, tuletõrjeriistu Pariisile ja tema eeslinnadele, mis peamiselt on määratud selleks juhuks, kui linn on gaasirünnaku hädaohus, erilisi sõiduabinõusid desinfektoritele, kes peavad ametisse astuma, kui Pariis on gaasiga kaetud, eriaparaate desinfitseerimiseks, eririietus desinfektoritele jne. Samal ajal on trükitud ja laiali laotatud palju lendlehti ja kirjan-dust kodanikele ja tööstusettevõttele, milles selgitatakse, kuidas kodanikud peavad teotsema gaasirünnaku puhul. Suurt rõhku pan-nakse loomulikult gaasikindlate ruumide soetamisele. Tänu polit-sei agarale tööle olevat seni ümmarguselt 25.000 gaasikindlat ruumi, kus võivad hädaohu korral varju leida elanikud ja mis suudavad mahutada üle kümnendiku Pariisi elanikkonnast. Peale selle on linnavalitsus ise veel korraldanud suuremate varjendite kordasead-mist, kuhu võivad tarbe korral põgeneda tänavail viibijad, kellel pole mujale minna. Lähemal ajal kavatakse üle minna gaasi-maskide ja kaitseriietuse soetamisele elanikele, mis nõuab küll väga suuri summasid. Pariisi politseis on n. öelda ametisse rakendatud hulk koeri, kes peavad aitama päästa uppujaid. Kõik komissa-riaadid, mis asuvad Seine jõe kaldal, on varustatud eriliselt välja-õpetatud koertega (nn. chiens plongeurs), kelle ülesandeks on, nagu tähendatud, uppujate päästmine, teiselt poolt aga ka põgenevate kurjategijate tagaajamine, kes põgenemisel püüavad kasutada Seine jõge. Selgub, et selleks teenistuseks kõlbab kõige paremini eriline koerte liik: ristsugutus Neufundländeri ja Hispaania lamba-koera vahel.

Hispaanias korraldati mõne aja eest täiesti ümber san-darmivägi, nn. Guardia Civil. Kuna see politseiosa varematel aega-del moodustas kaitsevägeüksuse täieliku alluvusega kaitsevägevõimu-dele, eesotsas kaitseministriga, allub ta nüüd täielikult siseminist-rile, kuigi tema organisatsioonilt on endiselt kaitsevägealine. Sandar-mivägi alistub kõigile kaitseväge kohta maksvaile seadusile ja määru-

sile, ta asub kasarmutes nagu harilik kaitsevägi ja ühistel alustel viimasega. Tema koosseis on ümmarguselt 27.000 meest, kelle peamiseks ülesandeks on politseiteenistuse pidamine maal, raudteedel ja üldse kõigil avalikel liiklemisteil. Peale selle on sandarmivägi ka reserviks riiklikule välispolitseile (Seguridad) linnades. Guardia Civil eesotsas seisab sandarmiväe kindralinspektor, kes asub sise-ministeeriumis. Sandarmivägi jaguneb: 5 tsooni (diviisi), 23 terciosse (rügementi), 217 kompaniisse, 651 rühma ja 3179 posti. Koosseisus on: 5 kindralit, 882 ohvitseri, 1231 allohvitseri ja 25.060 sõdurit-sandarmit, kokku 27.178 meest, kellest on ratsateenistuses ümmarguselt 5000 meest. Guardia Civil on sõjaväeliselt samuti varustatud nagu harilik jalavägi, resp. ratsavägi. Sandarmiväe teenistusse võetakse ainult neid, kes on teinud läbi tegeliku kaitseväeteenistuse. Ohvitseride koosseis täiendatakse kaitseväe ohvitseridega. Kõigis suuremais ja tähtsamais linnus asuvad mootorrattastega varustatud sandarmiväe erisalgad, kes üle riigi moodustavad erilise sandarmiväe rügemendi. — 1934. a. sügisel läks Hispaania politseil korda avalikuks teha anarhistide koole, mis ametlikult olid registreeritud ja teotsesid tööliste koolide nimetuse all. Seal „õppis“ umbes 15.000 noort inimest, kes kõik olid saanud teatava koolihariduse ja kellele tuubiti pähe anarhia õpetuse põhimõtteid. Nagu leitud materjalide uurimisel selgus, on noori inimesi pikemat aega süstemaatiliselt selle õpetusega mürgitatud. Õpetuse peasihtiks oli tuupida noortele pähe põhimõtteid, et igasugune tänapäeval olemasolev valitsemissüsteem ei kõlba ja seetõttu tuleb hävitada. Kool ei piirdunud ainult teoreetiliste kaalutlustega, vaid ka praktiliselt harjutusi võeti ette, kavas oli laskeõppus, kuulipildujate käsitamine ja granaadiheitmine. Pärast „kursuse“ lõpetamist hoolitses kool selle eest, et ustavad „õpilased“ said kohad, kõigepealt suuris töötusis ja ettevõtteis, kus nende kohuseks oli propageerida anarhistlike ideid, luua anarhistlike rakukesi ja kaasa tõmmata suurel hulgal töölisi ja teenijaid. — Üldse valmistavad äärmised poliitilised voolud Hispaania politseile palju tööd. Nagu teada, puhkes läinud aasta lõpul Hispaanias kodusõda, mis nii hästi oli mässuliste poolt valmistatud ette, et ta korruga puhkes terves vabariigis, jõudes haripunktini pealinnas Madriidis, siis Kataloonias ja Astuurias, kus leidsid aset nädalaid kestvad lahingud mässuliste ja valitsuse vägede vahel, kusjuures pearaskus langes politseile ja kaitseväeosadele. Muidugi pole täpselt teada, palju ohvreid see kodusõda nõudis, arvatakse, et surnute arv kõigub 2100 ja 2200 vahel ja et haavatute arv võiks olla 6000 ümber. Valitsusvõimu kaitsjaid sai surma 236 isikut ja haavata 700, peamiselt politseinikud ja kaitsevälased.

Rahutumate Euroopa riikide hulka kuulub praegusel ajal Hispaania kõrval kahtlemata Austria, ja see annab ennast esijoonel tunda politseile. Viimast on mitmel korral põhjalikult reformeeritud ja katsutud temast luua korralik julgeolekuaparaat, kes täidaks ustavalt oma peamist ülesannet: kaitsta maksvat riigikorda

igasuguse vägivalda vastu. Viimasel ajal läbiviidud politseireformidest võiks mainida kaht: esimest seetõttu, et meile paistab võõrastavana, et see uuendus alles nüüd viidi läbi, teist seetõttu, et temaga seatakse üles uusi põhimõtteid, mis sarnasel viisil vist kuskil mujal veel ei maksa. Esimene uuendus seisab selles, et loodi kindralinspektori (Generalinspizierender) koht tervele riigi politseile, missugusele kohale määrati Viini politsei abipresident dr. Skubl. Kindralinspektori ülesandeks on lühidalt öeldud alaline politseiasutuste ja -ametnike tegevuse revideerimine, kusjuures aganende revideerimiste eesmärgiks pole ainult uurida, kas politseiasutused ja -ametnikud on korralikult täitnud oma ülesandeid, vaid ka selgitada, kas organisatsioonis ei leidu puudusi, kas kõik tehtud korraldused on läbiviidavad ja vastavad tegeliku elu nõuetele, kas ja kuidas asju politseiaparaadis ja tegevuses paremini korraldada jne. Kindralinspektor on puuduste leidmisel (ka isiklikus koosseisus) kohustatud sellest viivitamatult teatama keskvalitsusele, kes on kohustatud jalamaid leidma teid ja abinõusid leitud väärnäheteh kõrvaldamiseks. Teine uuendus Austria politseis — see puudutab esialgu, nähtavasti katsena, ainult Viini välispolitseid — seisab selles, et keskkooli lõpetanud ja akadeemilise haridusega isikuid enam ei määrata madalamatele kohtadele, olgugi et nad vastavad politseiteenistusse võtmise tingimustele. Vähemapalgalistele kohtadele ei saa enam astuda need, kes on saanud parema hariduse. See endast absurdseks näiv korraldus on Austrias nähtavasti täiesti põhjendatud. Viimaste aastate kogemused, kus politsei ei seisnud alati oma ameti kõrgusel ja ei täitnud tihti oma peaülesannet: kaitsta maksvat korda, on Austrias näidanud, et rahulolematust politseiringidesse kandsid ikka parema kooliharidusega inimesed, kes ise ka peagu alati olid rasketel silmapilkudel valmis murdma truudust korrale ja kes agitatsiooniga kaasa tõmbasid teisi politseinikke. — Ühenduses rahutustega otsustati Viinis asutada eriline abipolitsei (nn. freiwillige Bürgergarde). Maailmasõja päevil loodi Viinis (ajal, mil politseist tuli puudus viimase sõjaväkke kutsumise tõttu) vabatahtlik kodanike kütide korpus (nn. Bürger-Scharfschützenkorps), kelle ülesandeks oli täita osalt politseilisi funktsioone. Nüüd kutsuti üles selle korpuse endisi liikmeid ja nende poegi, samuti maksvat korda pooldavaid kodanikke astuma loodavasse abipolitseisse, kelle ülesandeks on esimeses järjekorras kaitsta maksvat korda. Selle uue korpuse noorematest meestest kavatsetakse formerida eriline lahingüksus, kelle ülesandeks oleksid ka mõned puhtpolitseilised funktsioonid. — Kuritegevus Viinis näitab viimasel ajal jällegi tõusu. Viini kriminaalpolitsei otsib abinõusid selle nähte lõpetamiseks. Üheks sarnaseks abinõuks on erilise politseiuksuse, nn. kanalibrigaadi moodustamine. Asi seisab selles, et kurjategijatele Viinis pakuvad lõpmata head varjupaika Viinis asuvad kanalid ja jõeharud, mis on kõik kaetud ja kuhu võib ennast hästi peita või tarbe korral varju otsida. Seal kogunevad kurjategijad ja seal sepiitsetakse murdvargusi ja röövimisi. Nende kurja-

tegijate vastu võitlemiseks koostatud kanalibrigaad koosneb kogenu-
nud välispolitseinikest, kelle kasutada on linnavalitsuse poolt ühes
tuletõrjega väljaantud täpsed kanalite ja jõgede plaanid. Igal
ametnikul on alati kaasas säärane plaan, mille abil on võimalik
orienteeruda maa-aluses Viinis. Neil ametnikel on eriline linasest
impregneeritud riidest munder; varustatud on mehed peale muu ka
veesaabastega. Ametnikud on ametikohuste täitmisel varustatud
kergete kuulipildujatega, püstolitega, gaasi-käsigranaatidega, gaasi-
maskidega, väikeste helgiheitjatega, hapniku aparaatidega ja erilise
valgustusmaterjaliga.

S a k s a m a a l on viimasel ajal märgata senisest energilisemat
võitlust liigjoomise vastu. Kõigepealt tahetakse alkoholi tarvita-
mine ära keelata spordiplatsidel. Seni oli seal kombeks, et suure-
mate spordiplatside juures asusid ka alkoholiga einelauad, kus siis
publik tarvitas rohkesti alkoholiseid jooke. Hannoveri linnas keelati
esimesena alkoholimüügiloa andmine spordiplatsi pidajale. Lähe-
mas tulevikus kavatakse niisugune keeld maksma panna üle riigi,
vähemalt tähtsamate ja suuremate spordiplatside suhtes. Samuti
kavatakse õige teravalt välja astuda isikute vastu, kes oma palga
joovad ära ja selle tagajärjel jätavad pere hätta. Nii pandi hiljuti
Ludvigshafeni linnas maksma kord, mille järgi isikud, kes järje-
kindlalt joovad palga või abiraha maha ja jätavad oma pere hätta,
asetatakse sunniviisil alkoholikute parandusmajja, kusjuures seal
viibimise kestvus on nähtud ette üheksast kuni kaheteistkümnne kuuni,
rippuvalt joodiku iseloomust ja omadusist. Sarnase isiku nimi ühes
lähemate andmetega tema eluloo ja -viiside kohta kavatakse aval-
dada kõigis kohalikes ajalehis. Mõned teised saksa linnad kavat-
sevad järgneda sellele eeskujule. Páris harilikuks on muutunud
nähe, et juhul, kui joobnud isik tänaval lärmitseb ja jämedalt rik-
kub korda ja selgeks on tehtud, et temale viinastunud olekus kõrts-
sis müüdi veel alkoholi, pokri pistetakse niihästi joobnu-lärmitseja
kui ka alkoholi müünud kõrtsiomanik, sest seadus keelab müüa alko-
holi joobnuile.

Väga tõsiselt on hakatud mõtlema õhukaitsele Šveitsis.
Üldjoontes on passiivse õhukaitse organisatsioon seal järgmine.
Riigi keskasutuste ülesandeks on passiivse õhukaitse üldjuhtimine,
tarvilike ühtlaste ja ühtlustavate määruste ja eeskirjade maksuma-
panemine, õppepersonaali ettevalmistamine, õhukaitsematerjali val-
mistamine ja järelevalve selle materjali üle, järelevalve kõigi üksik-
utes kantonides ettevõetavate kaitseabinõude ja -sammude üle.
Keskasutuse ülesanded on pandud erilisele üleriiklikule gaasi-
kaitse komisjonile, kellele otseselt allub hiljuti ellukutsutud gaasi-
õppeamet. Määrustega korraldatakse peamiselt järgmisi küsimusi:
Gaasikaitse organisatsiooni põhilased üksikutes kantonides, oma-
valitsustes ja suuremates tööstustes ning ettevõtetes; häirekorda;
linnade, alevite jne. pimedaks tegemist hädaohu korral; gaasivar-
jendite soetamist; sanitaartenistust. Kantonides on kantonide
valitsused vastutavad maksmapandud määruste eeskirjade täitmise

eest. Kantonides teotsevad erilised õhukaitse komisjonid, kuhu kuulub politsei, siis tuletõrje, tervishoiuameti esindus, arhitektide ja keemikute esindajad. Komisjon peab valvama maksmapandud määruste eeskirjade täitmise üle, peab tegema tarvilikke ettepanekuid vastavalt kohalikele oludele õhukaitse korraldamiseks või väljastpoolt tulnud ettepanekuid läbi vaatama ja hindama ja peab igapidi toetama eraõhukaitseühingute tööd ja tegevust. Omavalitsused on kohustatud täitma kõiki antud määrusi ja valvama nende täitmise üle oma võimupiires. Politseile, tuletõrjele, sanitaarpersonaalile, tehnilistele abijõududele, desinfektoritele on antud eriülesanded vastavalt nende erialale ja nende üldistele ülesannetele.

Omapärase politsei moodustavad rahvusvahelised jäämägede patrullid Atlandi ookeani põhjapoolses osas. Nagu teada, juhtus 1912. a. kohutav õnnetus põhjapoolses Atlandi ookeanis, mille ohvriks langes uhke reisijatelaev „Titanic“, mis kokkupõrkel jäämäega vajus põhja. Sarnaste õnnetuste vältimiseks otsustati samal aastal ellu kutsuda eriline rahvusvaheline jäämägede patrull, kelle tegevus langeb peamiselt kevade ja suve esimeste kuude peale ja kelle ülesandeks on aegsasti hoiatada laevu liikuvate jäämägede eest. Läänud aasta kevadel tegi patrull kindlaks 600 liikuvat jäämäge. On selge, et see patrull maksab kallist raha; kulusid kannab praegu 14 riiki, kusjuures kulude suurus, mis lasub igal riigil, oleneb vastava riigi kaubalaevastiku suurusest. Kõige enam kulusid kannab Inglismaa (40%), temale järgnevad: Ameerika Ühendriigid, Kanada, Saksamaa, Prantsusmaa, Belgia, Iiri, Hollandi, Norra, Rootsi, Taani, Itaalia, Jaapan ja lõpuks Nõukogude Venemaa (1%).

Vaimuhaiged süütajadena.

P. Suits

Süütamine kuulub kahtlemata nende kuritegude hulka, mille selgitamine on politseile, eriti kriminaalpolitseile raskemaid ülesandeid. Seda peamiselt seetõttu, et tõendusmaterjal, mille abil saaks kindlaks teha süüalust, pea alati tules hävib. On selge, et kriminaalametnik, kellel pole läinud korda teopaigalt leida tõendusi, et teatav isik on süüdi süütamises, kellel aga seejuures on kahtlus, kas tuli tekkis tõesti n. öelda iseenesest, peab asja uurima vaatamata sellele, et teopaigalt midagi ei leitud. Ametnikul jääb võimalus kahtlusaluse ülekuulamisel sattuda vastoludele kahtlusaluse seletustes, tal on võimalik asja selgitamiseks kasutada mitmesuguseid tunnistajaid ja vaevarikka uurimise tagajärjel siiski selgitada tõelusi. Hoopis iseasi on, kui on tegemist vaimuhaigega, keda kahtlustatakse süütamises.

Kogenud kriminalistid teavad, et vaimuhaiged eriti armastavad teotseda süütamise alal, ja et süüdlase kindlakstegemine juhil,

kui on tegemist vaimuhaigega, kuulub kõige raskemate kriminaalpolitsei ülesannete hulka. Võib juhtuda, et isik, keda kahtlustatakse süütamises, on ümbruskonnas tuntud ebanormaalse isikuna, võib aga ka juhtuda, et alles asja juurdlemisel selgub, et kahtlustatav pole täie mõistusega inimene. Kui nüüd juurdlemisel tulevad avalikuks vastolud niisuguse isiku seletustes, tekib küsimus, missuguseid järeldusi neist seletustest peab tegema kriminaalametnik? Kas kahtlusalune ei mäleta enam, mis ta varem seletas, või on vastolud seletustes seletatavad tema ebanormaalsusega, sellega, et ta on vaimuhaige? Harilikult ametnik asub viimasel seisukohal, sest ebanormaalselt inimeselt ei saa nõuda, et ta mõtleks ja järelikult ka seletaks nagu harilik inimene, et tema loogiline mõtlemisviis oleks samasugune kui harilikul kodanikul. Sellele lisaks tuleb veel see asjaolu, et vaimuhaige mõtlemise loogika on selline, kui kaugemale vaimuhaigus on edenenud. Seda ametnik ei saa otsustada ega tohigi, sel alal puuduvad tal tarvilikud teadmised. Mida aga ametnik teha võib ja tegema peab, on see, et ta selgitab kahtlusaluste tuttavate, sugulaste ja teiste isikute kaudu, kas kahtlustatav oma seletustes ja igapäevases rääkimises ilmutab vastolusid või on need vastolud seletustes ja kõnelemises tulnud ilmsiks pärast kahtluse alla langemist kuriteo toimepanemises. Varem või hiljem astub tegevusse nii-kui-nii arst-ekspert, kellele on väga tähtsad eeltähendatud asjaolud, eriti siis, kui on tegemist simulandiga, keda on vaja paljastada.

Kuivõrd raske on kriminalisti töö süütamiste selgitamisel, kui süüaluseks on vaimuhaige, näitab järgmine juhtum (Weber, Geistesranke als Brandstifter), mis ühtlasi ka selgitab, kuidas mõnel juhul tuleb teetseda, mis aga jällegi tõendab, et kriminaalametnikul peab ka õnne olema oma töö juures.

Läinud aasta sügisel põles maha viljaküün ühes väikeses alevikus Mooseli jõe ääres. See oli neljas tulikahju lühikese aja jooksul samas alevikus. Ametnikel oli selge, et raske oli oletada loomulikkult tulikahju, et tegemist on kahtlemata süütamisega. Esimene tulikahju juhtum pole käesoleval juhul tähtis, sest seal võis veel tegemist olla loomuliku tulikahjuga lühiühenduse tagajärjel.

Teine ja kolmas tulikahju olid aga juba väga kahtlased ja kriminaalpolitsei jõudis otsusele, et tegemist on kahtlemata süütamisega, ilma et oleks korda läinud süüalust kindlaks teha. Kolmas ja neljas tulikahju puhkes samal kellaaajal, kella 3 paiku pärast lõunat. Mõlemal viimasel juhul põlesid maani maha küünid, mis olid täidetud viimase lõikuse viljaga. Küünid asusid eluhoonete läheduses, kusjuures aga viimaseid läks korda päästa. Juba kolmandal tulikahju juhul langes ametivõimude kahtlus ühele 28-aastasele naisterahvale — naabri tütrele, kelle kohta rahvas arvas, et temaga kõik asjad pole korras. Ametnikel aga puudusid igasugused tõendused tema süü kohta. Teda kuulati üle, kuid ta seletas, et tema tulikahju ajal olevat viibinud vahet pidamata oma sugulaste keskel, mida viimased ka kinnitasid.

Neljandal juhul põles maha sama naisterahva isa viljaküün. Elanikud hakkasid uute süütamiste kartusel juba avalikult süüdistama „vaimuhaiget“ kuritegudes. Esimest ülekuulamist ja asja selgitamist toimetasid kohalikud sandarmid. Nemad tegid kindlaks, et kahtlemata on tegemist süütamisega. Ja selle tagajärjel võtsid nad kahtlusaluse vahi alla. Ülekuulamist esialgu ei jätkatud, kuna kohalikud võimud palusid asja selgitamiseks kohale saata vanema kriminalisti keskkohast. Vanglaarst, võttes arvesse rahva seas liukuvaid kuulujutte, kõneles vahialusega ja asus tema vaimlise seisukorra kindlakstegemisele. Arsti esialgseks arvamuseks oli, et tegemist on langetõbisega, kes kannatab kuulmise ja nägemise viirastuste all. Kuna teada on, et langetõbised kalduvad süütamisele, oldi arvamusel, et kahtlus on põhjendatud. Politsei ülesanne seisis nüüd selles, et mõjutada kahtlusalust süü ülestunnistamisel, sest leida mingisuguseid otseseid tõendusid tema süü kohta polnud võimalik, samuti asjatu näis olevat tunnistajate seletuste varal midagi selgitada: tunnistajaid üldse ei viibinud tulikahju läheduses selle tekkimisel ja küün oli niivõrd maha põlenud, et igasugused võimalikud süütamise tõendamise esemed olid hävitatud.

Sandarmiametnikud katsusid kahtlusalust meelitada ülestunnistamisele seega, et nad talle otsekohe ütlesid, et tema olevat süüdi, see olevat kindel. Sellega ei jõudnud nad sugugi edasi. Asi hakkas võtma teise pöörde alles siis, kui kohale jõudis keskkoha ametnik. Viimane katsus ülekuulamisel kõigepealt võita kahtlusaluse usaldust ja teotses suure rahu ja ettevaatusega. Esialgu jäi kahtlusalune varem antud seletuste juurde ja salgas igasugust süüd. Tema olevat viibinud ühes emaga aias, mis asub umbes 100 m. küümist eemal. Korraga olevat ta tunnud, et ta kõht on tühi ja ta olevat tahtnud minna elumajja, et endale tuua võileiba. Enne aga kui ta jõudnud majja, olevat küünist, mis asus päris elumaja juures, tõusnud suits. Kui tema pani tähele suitsu, olevat ema teda teel näinud, mistõttu tema ei olevat saanud küüni lähedusse pääseda ja seda süüdata. Niipea kui tema olevat näinud suitsu, olevat ta rutanud oma ema juurde, kes samuti vahepeal olevat tähele pannud suitsu ja siis kokku langenud.

Selle seletuse juurde jäi kahtlusalune kõige kindlamal kujul. Teda kuulati üle mitu tundi järgemööda, manitsedes anda tõele au. Ülekuulamisel seletas kahtlustatav vahepeal muu seas, et tema olevat siis, kui küün juba põles, joosnud aiast küüni juurde ja olevat pikemat aega seisnud põleva küüni ees ning vaadeldud tuleleeki. Tulle vaadates olevat temale ennast korraga ilmutanud püha neitsi Maria, kes temalt olevat küsinud, kas tema ei ole süüdlane tulikahju tekkimises. Tema olevat pühale neitsile seletanud, et ta ei olevat süüdi, mille peale püha neitsi teda olevat manitsenud ka tulevikus elada korralikku elu, mille peale püha Maria olevat kadunud.

Nüüd oli ametnikule vähemalt selge, et tegemist on vaimliselt ebanormaalse inimesega, seda enam, et kahtlustatav seletas vastavaile küsimusile, et püha neitsi olevat ennast temale ilmutanud juba

mitmel korral, nimelt siis, kui tema olevat teinud põllutööd. Naisterahvas palus aga ametnikku, seda tunnistades, sellest mitte sõnagi rääkida emale, keda tema silmnähtavalt armastas, kellele tema neist ilmutustest kunagi ei rääkinud, kartes, et ema temast ei saa aru või saab võõriti aru, või koguni arvab, et ta ei räägi tõtt.

Nende seletuste põhjal võis nüüd ametnik juba edasi jõuda. Tuli selgitama hakata, kas need ilmutused ei võinud olla motiiviks süütamistele, sest muu seas motiivi puudus süütamisel tegigi uurimise juba esimestel juhtudel väga raskeks. Ja tõesti, ametniku küsimusele, kuidas on kahtlusaluse meeleolu pärast ilmutuse nägemist, viimane seletas, et temalt olevat langenud nagu mingi raske koorem. Kui aga ametnik tuli tagasi tulikahju ja selle tekkimise küsimusele, eitas naisterahvas energiliselt oma süüd, korrates varem antud seletusi, tõendades, et tema ei võinudki süütajaks olla, kuna tema ei olevat silmapilgukski lahkunud emast. Asja arutamine vastava kohtuniku juures viibis veidi. Kui naisterahvas oli teel kohtusse ja jutles teda saatva sandarmiga, ütles ta viimasele nagu muu seas ja kogemata, nii öelda rohkem enesele, et olevat siiski võimalik, et tema on süüdi. Sandarm, kes teda tundis juba pikemat aega ja kes pani tähele poolsosinal öeldud sõnu, hakkas naisterahvaga lähemalt asja üle rääkima, ja viimane seletas, et ta olevat tõesti kogemata süüdanud küüni. Ta läinud küüni kartuleid tooma, kusjuures süüdanud tikku, et paremini näha; tikk oli kukkunud õlgedesse ja sellest olevat tekkinud tulikahju. Niipea kui öled hakkasid põlema, olevat ta hirmunult ära joosnud.

See seletus võis vastata küll tõeludele, kuid see oli siiski juba midagi, oli algus asja selgitamiseks. Asi seisab selles, et naisterahval polnud vaja tarvitada tulitikku, kuna mahapõlenud küün oli varustatud elektervalgustusega. Pealegi hakkas küün põlema kella 3 paiku päeval, s. o. siis, kui oli valge, ja seetõttu polnud vajadust tarvitada tikku. Kui naisterahvale seda seletati, hakkas ta vastu seletusi andma, tahtes ikkagi asja viia hooletuse arvele ja paista lasta, nagu ei oleks tegemist ettekavatsetud kuriteoga. Tema seletas, et kartulid, mida ta tooma läinud, olevat asunud küünis väga pimedas nurgas, kuhu elektri- ja päevavalgus ei küündinud. Ka see seletus ei pidanud paika; ta seletas, et küünis ei olevat olnud elektripirni; lõpuks seletas ta, et elektrisisseseade olevat väga kõrgel olnud, mistõttu mugavuse mõttes tarvitanud tulitikke. Need seletused lükati kõik ümber. Peale selle tehti kindlaks, et küünis üldse ei hoitud kartuleid, mida muu seas tõendasid ka naisterahva vanemad. Selle sihiga ei võinud ta siis küüni minna. Kuid naisterahvas leidis kohe uue seletuse: ta olevat eelmisel päeval toonud keldrist kartuleid ja need, mis jäid toidu valmistamisest üle, olevat ta puistanud väikesesse vaati ja vaati asetanud küüni. Sellest ei olevat vanemad midagi teadnud. Nende seletustega opereeris ta kohtus tundide viisi. Asi jäeti pooleli ja kriminaalametnik hakkas teda uuesti üle kuulama. Tema jäi oma seletustele kindlaks ja ei sattunud vastollu varem antud seletustega. Oli selge, et niisuguse asja seis

juures oli võimatu kindlaks teha ettekavatsetud süütamist, rääkimata varem toimitud süütamiste selgitamisest.

Järgmisel päeval algas ülekuulamine uuesti ja lõpuks selgus asi. Naisterahvas tunnistas üles, et ta olevat tõesti ettekavatsetult süüdanud isa küüni. Asjakäiku seletas ta järgmiselt: Ta olevat lahkunud ema juurest aiast, et tuua võileiba. Kui ta möödus küünist, mille väravad olid lahti, pani ta tähele õlekubu küüni põrandal. Samal silmapilgul olevat tema käsi libisenud üle tasku ja ta märganud, et tal seal on tikud. Kuna tema enesetunne olnud halb juba pikemat aega, olevat tal tekkinud küüni süütamise mõte. Ta olevat süüdanud põrandal oleva õlekoo, et siis tulle vaadata. Kuid sellest kavatsusest ei olevat midagi välja tulnud, sest paari sekundi jooksul olevat tuli läinud üle heintele ja õgedele, mis asusid õlekoo kõrval. Nüüd olevat naisterahval tekkinud suur hirm, ta olevat nii ruttu kui jalad teda kannud joosnud tagasi aeda seal töötava ema juurde, et mitte kahtluse alla langeda. Vähestel silmapilkudel, mis ta sai viibida tule juures, olevat talle ennast tõesti ilmutanud püha neitsi Maria, kes olevat temaga lühikest aega vestelnud.

Kui ametnik küsis naisterahvalt, mis põhjusel ta nii kaua salgas ja valetas, seletas süüdlane, et ta on kartnud, et *tõsiasjade ilmsikstulekul* tema vanematele ei maksta välja kindlustussummat mahapõlenud küüni ja hävitatud vilja eest. Ööl enne ülekuulamist, mil ta tunnistas oma süü puhtsüdamlikult üles, olevat talle ennast jällegi ilmutanud püha neitsi, kes talle olevat annud nõu ametnikke usaldada ja neile rääkida tõtt.

Kui asi nii kaugel oli, lootis ametnik kerge vaevaga selgitada ka teised, veel selgitamata süütamised. Ta oli väga üllatatud, kui naisterahvas kategooriliselt seletas, et tema teiste tulikahjude tekkimisest midagi ei tea. Kriminaalametnik jättis naisterahva mõneks ajaks üksinda selle sandarmiga, kellele süüalune oli juba kord üles tunnistanud oma kuriteo. See sandarm meeldis nähtavasti vaimuhaigele, ta usaldas teda ja tahtis, võib olla, võita tema poolehoidu ülestunnistamisega. Ja tõesti, see abinõu andis tagajärgi. Juba varsti, umbes kümne minuti pärast, tunnistas naisterahvas enese süüdlaseks ka eelmises süütamises. Sel korral oli tegemist tema onu küüniga. Sel juhul sündis süütamine täpselt samuti nagu neljandalgi korral. Naisterahvas teadis, et onu ühes terve perega oli põllul tööl. Ta istus ühes omastega kohvilaua taga, läks lühikeks ajaks välja, avas tänava vastaspoolel asuva küüni väravad ja süütas küüni. Silmapilkselt jooksis ta tuppa tagasi ja asus teiste juurde lauda, nagu poleks midagi juhtunud. Emale paistis tema äkiline äraminek küll veidi imelikuna, kuid tütar seletas talle seda väga loomulike põhjusega. Teo kordasaatmise põhjuseks olevat olnud asjaolu, et onu teda kord varem olevat vihastanud.

Rohkem süütamisi naisterahvas üles ei tunnistanud. Ka teine tulikahju järjekorras tekkis süütamise tagajärjel, nagu ametnikud omal ajal vastuvaidlematult tegid kindlaks. See süütamine sündis

arvatavasti samuti nagu kaks hilisemat, igatahes oli tulikahju tekimine samalaadne. Seetõttu tuli ametnike arvates ka see süüta- mine arvata vaimuhaige naisterahva arvele. Kuid naisterahvas sal- gas. Salgas kõikide ees — vaatamata, et talle selgitati, et kolme kuriteo tagajärg on samasugune nagu kahe kuriteo tagajärg. Koh- tus tunnistas naisterahvas ennast kahes süütamises süüdi, seletades asjakäiku kohtunikule samuti, nagu ta oli seda seletanud varem uurijaile ametnikele. Kolmandat süütamist ta eitas kategooriliselt.

Tähelepanдав terves selles loos on see, et ülekuulamistel ja protsessil midagi ilmsiks ei tulnud, mis oleks tõendanud, et tegemist on vaimuhaigega (peale neitsi Maria ilmutamiste lugude). Just vas- tuoksa, naise seletused olid järjekindlad. Oleks võidud vast ehk rääkida, et tegemist on piiratud mõistusega inimesega, aga mitte rohkem. Huvitav on, et ka tema lähemad omaksed ei tahtnud kuuldagi naise vaimuhaigusest, nad ei pidanud seda või- malikuks. Ema pidi küll tunnistama, et tütrele käivad öösiti mõni- kord haigushood peal, kusjuures tal tuleb vahtu suust jne. Edasi pidi ta sellega nõustuma, et tütar harilikus elus annab tihti vastu- pidiseid seletusi ja räägib lugusid, mis käivad üksteisele risti vastu. Tihti olevat ka nii juhtunud, et tütar enam ei mäleta, mis ta on seletanud, või et ta sootuks maha salgab, mida ta tund varem on omaks võtnud. Seetõttu olevat perekonnas mõnikord tekkinud tõ- sine sõnavahetus ja isegi tüli. Aga siiski olevat tütar täiesti nor- maalne, olevat päevi, mil tütar kuuluvat „parimate hulka maa- ilmas“, olevat ka päevi, „mil teda keegi seedida ei või“. Ema jõu- dis teisele arvamusele alles siis, kui talle kõneldi neitsi Maria ilmu- tamise lugudest tütrele ja neist kahekõnedest, mis, tütre jutustuse järgi, olevat peetud püha neitsi ja tütre vahel. Neist asjust polnud emal aimugi.

Ilma süüaluse ülestunnistamisteta poleks võimalik olnud süü- alust kindlaks teha ja süütamist selgitada. Need lood näitavad peale muu veel seda, kui hädaohtlikud üldsusele võivad olla niisu- gused vaimuhaiged, kelle kohta ei teatagi, et nad tõsiselt haiged ja seetõttu on ümbruskonnale äärmiselt hädaohtlikud.

Reisija tollirevisjon Lätis ja Leedus.

V. Daniel

Käesolevas kirjutises tahan tutvustada lugejaid kahe Balti riigi, s. o. Läti ja Leedu tollieeskirjadega reisijate kohta. Peab juba alguses mainima, et meie riigi kui ka Läti ja Leedu tollikor- ralduses ja eeskirjades leidub võrdlemisi palju ühiseid põhimõt- teid, sest kõigi kolme riigi tollikorraldused on päritud endise Vene riigi tolliseadustikust, kuigi Eestis ja Leedus juba 1924. a. pandi maksma oma tolliseadustikud. Põhimõtted üldjoontes jäid

püsima ka uutes seadustes. Lätis maksab Vene tolliseadustik mõningate muudatustega. Muudatused uutes Eesti ja Leedu seadustikes ja Läti riigi iseseisvuse ajal antud novellides Vene seadusele on tingitud peamiselt iga riigi fiskaalhuvide erinevusest ja uuema aja majanduspoliitilisest vajadusest. Nii ei oleks hea tahtmise ja otstarbeka koostöö loomise juures suuri raskusi vähemalt reisijate kohta maksvate tollieeskirjade suhtes leida ühist keelt ja ühiseid norme kolme Balti riigi vahel. See oleks eriti hõlbus nende maade vahel sõitvaile reisijaile ja võimaldaks kooskõlastada naabermaade tollikontrolli meie omaga.

Lätis, nagu öeldud, on maksev senini Vene tolliseadustik 1910. a. väljaandes ühes hilisemate vene- ja lätiaegsete uuenduste ja täiendustega. Reisijate asjade läbilaskekord tollil on nähtud ette „Läti tollitariifi üldeeskirjades“, mis on pandud maksma 1932. a., ja seega tühistatud vastavad eeskirjad endisest Vene tolliseadustikust.

„Tollitariifi üldeeskirjade“ art. 19 on loendatud asjad, mis reisija võib tuua tollita, aktsiisita ja muude maksudeta üle piiri. Need on reisija pagas, s. o. pruugitud asjad, mis reisija viib enesega kaasa isiklikuks tarvitamiseks reisi kestuse ajaks, nagu: seljariided, jalanõud, peakatted, laua-, ihu- ja voodipesu, padjad tekid, pleedid, tualettasjad, fotoaparaadid, kirjutusmasinad, väärtasjad kuni 1 kg isiku kohta, haigetoolid, lastevankrid, raamatud, arstirohud jne., kohvrid ja sellesarnased asjad selles punktis loendatud esemete pakkimiseks. Sama eeskirja märkuses arusaamatuste vältimiseks tähendatakse, et reisijate isiklikuks tarbeks ei loeta: köögitarbeid, söögi- ja joogiserviise, pronksasju, vaipu kui ka igasuguseid esemeid tubade sisustamiseks ja ilustamiseks.

Söögiaineid lubatakse tollita viia kahe päeva tarviduse piirides, alkoholiseid jooke avatud pudeleis kuni üks liiter täiskasvanud inimesele, tubakat mitte üle 200 gr, paberosse (sigarete ja sigarillosid) mitte üle 100 või sigareid mitte üle 25 täiskasvanud inimese kohta, samuti reisiks vajalikud sööginõud.

Kõik nimetatud asjad vabastatakse tollist ainult neil korral, kui need on määratud reisija isiklikuks tarbeks, ja kui asjaolude järgi on tõenäoline, et asjad oma hulga ja omaduste järgi kuuluvad samale reisijale, kes nad tõi üle piiri, s. o. kui neil ei ole kauba iseloomu.

Kõik muud asjad, mis eelpool loendamata, kuuluvad tollimaksu alla, kusjuures: a) tuleb tollida ainult need asjad, mis ületavad tollivabade asjade arvu; b) ei tule tollimaksu võtta asjadelt, mille kohta on esitatud tunnistus, et need on viidud välja Lätist; c) tolli ei võeta, kui tollimaksu kogusumma tollile alluvailt asjult ei ületa 15 latti.

Liiklemisabinõude kohta määrab art. 21, et need lastakse läbi tollita, kui nendega on reisitud Lätist välja ja selle kohta esitatakse tolliasutuse tunnistus. Liiklemisabinõud, millega reisijad

tulevad Läti, alluvad tollile, kuid see tasutakse tagasi väljasõidul, kui reisiija ei peatu Lätis üle kahe kuu.

Art. 22 järgi allnimetatud elukutsetega isikud võivad peale art. 19 nimetatut tuua tollivabalt: a) käsitöölised ja montöörid — nendele vajalikke käsitööriistu; b) arstid — arstlisi instrumente; c) kunstnikud ja näitlejad — noote, muusikariistu ja lavatarbeid, nende hulgas ka kostüüme, rekvisiite ja igasuguseid esemeid, mis nende kutsel tarvilikud on, arvatud välja dekoratsioonid. Selles eekirjas tähendatud isikuile ei ole lubatud tollivabalt sissetoodud esemeid võõrandada, nendega sisse seada töötube, kabinette või lavasid ilma nende esemete eest tollimaksu tasumata.

Teiste riikide kodakondsusse kuuluvaile isikuile, kui nad asuvad elama alaliselt Läti, on lubatud art. 23 järgi tuua sisse tollita majakraami ja elu sisseseadmiseks tarvilikke esemeid, mille tollisumma ei ületa 1500 latti üksiku isiku ja 3000 latti perekonna kohta. Valitsus võib rahaministri ettepanekul eri kordadel suurendada vabastamisele kuuluva tollisumma ülemmäära. Samuti vabastatakse art. 24 järgi: a) teiste riikide kodakondsusse kuuluvate isikute kaasavara kui ka uued esemed, kui need isikud abielluvad Läti kodanikuga, ja b) pärandusena saadud esemed, kui võrd neid võivad kasutada pärijad. Rahaminister võib vabastada tollimaksudest: a) toiduaineid, seljariideid ja teisi esemeid, mis on määratud tulikahju või muude loodusõnnetuste ohvreile; b) kingitusi, mis on määratud heategevaks otstarbeks, riigile, omavalitsustele või Punasele Ristile; c) esemeid, mis on määratud usu-listeks otstarveteks.

Peale selle lubatakse art. 26 järgi Rahaministri juhtnõride kohaselt tollivabalt toimetada üle piiri põllutöömehhanismid, -tarbeid ja külviseemneid kui ka põllutöösaadusi piiräärseile elanikele, kelle majapidamised on eraldatud riigi piiriga.

Lätis maksva tollis. § 1021 järgi (1924. a. novell) reisijaid, kes ei esitanud tollirevisjonil sisseveoks lubatud, kuid tollile alluvaid esemeid, kui need ei olnud peidetud, ei ähvarda mingisugune trahv ega esemete konfiskeerimine, vaid revideerimisel leitud esemed tollitakse harilikus korras (meie Tollis. § 331 järgi määratakse sel korral 3% lisatolli). Küll aga konfiskeeritakse need esemed, mis on keelatud sisseveoks, ja endastmõistetavalt need, mis leiti peidetult, s. o. salakaubana sissetoodult. Viimasel juhul reisijale määratakse veel rahatrahv, nimelt, tollile alluvailt esemeilt viiekordse tollimaksu suuruses, sisseveoks keelatud esemeilt — kolmekordse eseme väärtuse, ning väljaveoks keelatud esemeilt — kahekordse väärtuse suuruses (§ 1065 novell 1921. a.).

Läti tollidepartemang pöörab suurt tähelepanu reisijate ja nende pagasi revisjoni korralikkusele ja õiglusele, mille kohta 1925. a. erilise ringkirjaga Läti tolliameteile anti üksikasjalisi juhtnõure. Selles ringkirjas mainitakse, et tollidepartemang või-

maldab tegelikku revideerimist toimetavale ametnikule võimalikult suurema vabaduse otsustamiseks, millised asjad just antud juhul kuuluvad tollimaksust vabastamisele reisijaile, ja seda põhjusel, et need ametnikud on kestvalt publikuga kontaktis ja leiavad seetõttu kergemini õige tee selleks, et reisijaid mitte koormata liigse karmuse ja tähenärimisega tollitoimingute täitmisel, pidades seejuures ikkagi silmas riigi huve. Ei tohi unustada vajalikku viisakust ja vastutulelikku kohtlemist. Tuleb pöörata tähelepanu ka reisijate meeleolule. Igasugused lühikese aja jooksul muutuvad eeskirjad tolli alal, liiklemise kitsendused ja praeguse aja reisi ebamugavused on küllaldaseks vabanduseks reisija tusasele meeleolule ja närvitsemisele tollirevisjonil. Kui ta sel korral jättis täitmata mõne eeskirja ettevaatamatusest või teadmatusest, siis on see igapidi arusaadav ja vabandata. Sääraseil juhtudel aitab ametniku rahulik ja viisakas käitumine suurel määral tollirevisjoni rahulikule sooritamisele. Tuleb kindlasti hoiduda teravaist märkusist ja vastuseist. Erilise vastutulelikkuse ja viisakusega käsib ringkiri kohelda turiste ja isikuid, kes külastavad Läti kuurorte. Tuleb hoolitseda selle eest, et reisijad ei saaks muljet, et nad alluvad mitmele äkstselsele järgnevale tollirevisjonile.

Leedus maksivad eeskirjad reisijate üle piiri liikumise kohta leiduvad Leedu tolliseadustikus, mis on avaldatud Leedu Riigi Teatajas 10. juulist 1924. Reisijate ja nende pagasi läbilaskerkord on nähtud ette § 146—158. Võrreldes neid eeskirju Eesti ja Läti seaduste analoogiliste tollieeskirjadega, nähtub, et vastavalt Leedu tolliseaduse süsteemile, need eeskirjad sisaldavad ainult üldisi põhimõtteid ja moodustavad nii öelda raamseaduse, kuna üksikasjalised eeskirjad reguleeritakse juhustega. Leedu seadus ei sisalda näiteks tollita läbilaskmisele kuuluvate esemete loetlust, kuna Läti ja Eesti tolliseadustes see loetlus on võrdlemisi üksikasjaline.

Leedu Ts. § 146 määrab, et keegi ei tohi kõrvale hoiduda tollirevisjonist. Kes läbib piiri, möödudes tolliametist, karistatakse administratiivkorras rahatrahviga 100 liti suuruses, millisest summast saab esemete kinnivõtja poole enesele (§ 149).

Reisipagasiks loetakse esemed, mis reisijale on tarvilikud ja tegelikult tarvitatakse reisil (seljariided, pesu, jalanõud ja muud). Tollivaba on ainult see arv kaasasolevaist esemest, mida reisil tegelikult tarvitatakse. Samuti võib tuua tollita pruugitud käsitööriistu, mida reisija vajab oma elukutselises töös (§ 150).

Isikud, kes sõidavad Leedusse kauemaks ajaks, või Leedu kodanikud, kes kauaaegse välismaal viibimise järel kodumaale siirduvad, võivad rahaministri loal tollita sisse tuua oma majakraami. Sama maksab ka vastava tõenduse esitamisel asjade kohta, mida leedulane päranduse teel omandab välismaalt (§ 151).

Piiriäärsed elanikud, kes liiguvad üle piiri legitimeerimiskaartidega, võivad tuua isiklikuks tarvitamiseks esemeid, mille toll ei

ületa 1½ litti. Reisijad, kes on varustatud välispassidega, võivad tuua tollita uusi asju, mille tollisumma ei ületa 25 litti (§ 152).

Kui reisija tollirevisjonil ütleb tolliametniku vastavale küsimusele, et temal ei ole kaasas tollile alluvaid esemeid, kuid need ikkagi leitakse tema reisipagasist, siis tuleb temal tasuda peale hariliku tolli veel 50% lisatolli. Pool sellest summast läheb riigikassasse, kuna teise poole saab esemete leidja. Kui reisija ei nõustu tolli tasumisega, siis võimaldatakse temale asjad viia tagasi välismaale (§ 156).

Peidetult leitud asjad loetakse salakaubaks ja konfiskeeritakse. Peale selle määratakse asjade omanikule rahatrahvi, ja nimelt tollile alluvate asjade pealt neljakordse tolli suuruses, sisseveoks keelatud asjadelt 25 litti iga netto kilo pealt, välja veoks keelatud esemeilt aga kahekordse hinna suuruses.

Võrreldes eelmises „Eesti Politsei“ numbris ilmunud reisijate tollirevisjoni korda Eestis käesoleva ülevaatega Läti ja Leedu riikide kohta, peab konstateerima, et olulisi lahkuminekuid selles suhtes kolme Balti riigi seadustes ei leidu. Tuleks soovida, et esimeste sammude hulka Balti riikide seadusandluse kooskõlastamiseks kuuluks reisijate kohta maksvate tollieeskirjade ühtlustamine.

Politsei domineeriv osa Saksa tsiviilõhukaitse praktikas.

A. Kummel.

Tsiviilõhukaitse kohapealseks organisaatoriks, juhiks ja seda kaitset moodustavate asutuste koordineerivaks teguriks on Saksa maal linna välispolitsei ülem.

Õhukaitse ülesannete teostamiseks alluvad temale vahetult: 1) politsei, 2) tuletõrje, 3) Punane Rist ja 4) tehnilise hädaabi organisatsioonid.

Politseiülema kui üldõhukaitse juhi juures asub nõuandva organina õhukaitsekomitee järgmise koosseisuga: 1) politsei õhuasjanduse nõunik, 2) tuletõrje brandmeister, 3) linna tervishoiuameti juhataja, 4) Punase Risti president, 5) tehnilise hädaabi organisatsioonide juht, 6) posti, 7) raudtee, 8) riigi tööstuse ja 9) õhukaitse (RLB) liitude esindajad.

Territoriaalselt langeb suurtes linnades õhukaitse administratiivjaotus kokku politsei administratiivse jaotusega. Politseijaoskonnale vastab õhukaitsejaoskond, kuna jaoskonna allüksustele — rajoonidele — vastab õhukaitserajoon. Omaette territoriaalse õhukaitse terviku moodustab harilikult sadam. Viimane allub õhukaitsele vahetult sadamakaptenile, kes omakorda allub linna politseiülemale kui üldõhukaitse juhile.

Sadama õhukaitse korraldamiseks on sadamakaptenil õigus kasutada: 1) sadamapolitseid, 2) sadamatuletõrjet, 3) tuukrite, transportlaevade ja päästetööde ühingu koosseise ja abinõusid, 4) lootside ameti personaali, 5) sadama tehnilist remontmeeskonda, 6) sadama arsti ühes viimasele alluva sanitaar-meditsiinipersonaaliga.

Iga eluvõimelise õhukaitse organisatsiooni esimeseks eelduseks on täpne, viimistletud tööjaotus kõigi tema aktiivosade ja -asutuste vahel.

Saksa õhukaitse praktikas on kohapealse tsiviil- ja passiivse õhukaitse töö jaotatud kolme suurde ossa: 1) kõik, mis sünnib õhurünnaku eel, tema kestusel ja lõpul tänavail, allub vahetult politseile ja temaga alluvuse korras töötavaile abiorganisatsioonidele; 2) kõik, mis toimub õhurünnakul elamuis, allub riigi õhukaitse liidu tegevuspiirkonda; 3) tööstusettevõtete, raudtee, posti, arsenaali jne. õhukaitse toimub erilistel, riikliku võimu poolt väljatöötatud alustel, kusjuures nende töö peab olema kontaktis politsei omaga. Arvamuste lahkuminekul on otsustajaks riigi õhukaitseasjanduse komissar.

Nagu tööalade täpses jaotuses on kõrvaldatud igasugused arusaamatused, samuti on politseivõimudele ja nende abiorganisatsioonidele kirjutatud ette nende kompetents ja kavakindlad ülesanded.

Kuigi välispolitsei ülem on õhukaitse üldjuhiks, piirdub tema tegevus enam üksikute organisatsioonide töö korraldamise ja suunanäitamisega. Jooksva, tegeliku õhukaitse töö sooritamiseks on loodud tema juurde politsei õhuasjanduse osakond, kelle eesotsas seisab politsei õhuasjanduse nõunik. Politsei õhuasjanduse osakonnale alluvad järgmised tegevusalad ühes nendest sõltuvate ülesannetega:

I. Kõik õhukaitse teostamisega seotud üld-administratiivkorraldused. Peaosa moodustavad selles õhu- ja kaitseministeeriumide määruste avaldamine ja kontakti pidamine kaitseväe üksustega. Politsei õhuasjanduse administratiivkorraldustega reguleeritakse linna või mõne tema elulise osa moondamine kas keemiliste abinõudega, nagu kunstlik udu, suits, või jälle linna või tema ümbuskonna maskeerimine mitmesuguste mehaaniliste vahendite abil. Samuti kuulub siia ka linna täieline või osaline pimestamine õhuvaenlase lähenemisel; heakorra ja julgeoleku kaitse õhurünnaku ajal selles mõttes, et kuritahtlik element ei saaks kasutada tekkinud olukorda oma huvides; alarmikorraldus ühes kõigi vastavate õhu- ja keemilise hädaohu signaalide teatavakstegemisega; kuidas korraldada nende kodanike olukorda, kes on jäänud õhurünnakute tagajärjel peavarjuta, kuhu evakueerida, kuidas toilitustada neid, keda tuleb sõja korral paratamata välja viia linnadest, nagu naised, lapsed, vanakesed.

II. Õhukaitse ülesannete propaganda ja vabatahtlike värbamine selle teostamiseks. Kuid see propaganda peab omama üldise, enam administratiivse iseloomu ja milgi tingimusel ei tohi kalduda kodaniku individuaalse õhukaitse valda. Viimane on täielikult jäetud riigi õhukaitse liidule.

III. Tegelik kontroll ja kõrgemate riiklike võimude poolt antud õhukaitse määruste elluviimise tööde järelevalve.

IV. Õhukaitse manöövrite korraldamine sellises maastaabis, mis ligikaudu vastaks õhusõja reaalsele olukorrale, kusjuures esi-
joones on politsei ülesandeks kõigi abijõudude töö koordineerimine.

Nagu politsei kompetents ja tegevusalad on surutud täpselt äratähendatud piiridesse, nii on saanud ka tema abiorganisatsioonid kindla töö ja ülesannete raamistiku.

1. Tehniline hädaabi (technische Nothilfe ehk Teno). Tehnilise hädaabi ülesandeks on: tehniliste jõudude registreerimine ja abirühmade tehniline ettevalmistamine. Harilikult saadavad õhukaitsejaoskonnad ja -rajoonid oma tehnilised jõud väljaõppe eesmärgil tehnilise hädaabi juhi käsutusse; teatava õppeaja möödumisel saadetakse osa neist tagasi jaoskondadesse, kuna suurem osa jääb Teno üldstrateegilise reservina politseiülema kui õhukaitse üldjuhi käsutusse. Mitmesuguste eriülesandega tehniliste rühmituste moodustamine, kelle ülesandeks on õhurünnakust purustatud gaasi- ja veevärgi, elektri jaama ja raiskvete kanalisatsiooni rikete parandamine; anda politseivõimude teadmisel ja loal tehnilist nõu ja tehnilisi abijõude igasuguste pomm- ja gaasikindlate varjendite ehitamiseks, elamute kindlustamiseks; samuti aidata politseivõimude teadmisel riigi õhukaitse liidul lahendada mitmesuguseid tehnilise iseloomuga ülesandeid ja valmistada ette degaseerijaid ja gaasiavastajaid.

2. Ehituspolitsei, kes tegeleb rahuajal peamiselt mitmesuguste ehituspolitseiliste ja tulekaitse-tehniliste korralduste täitmise järelevalve alal uute elamute püstitamisel, võtab õhukaitse tegevusalaks riigi poolt väljatöötatud ehituspolitseiliste ja õhukaitse sõja eeskirjade teostamise järelevalve ehitiste juures ja püüab olemasolevaid ehitisi kohandada õhukaitse nõuetele vastavate juhtnõu-
andmisega.

3. Linna ehitusameti ja tema tehniliste jõudude kompetentsi kuulub: õhukaitsega seotud tehniliste küsimuste kaalumine ehitusplaanide kinnitamisel ja uuendamisel; linna hoonete ümberehitamine õhukaitse varjendite alla kui ka erivarjendite ehitamine laiemate rahvamasside varjamiseks; linna ümberplaneerimine vastavalt õhukaitse nõuetele, eriti kui on tegemist uute tehaste rajamisega; politsei õhukaitseosakonna ettekirjutusel linna maskeerimise tööde teostamine.

4. Gaasi- ja elektritehaste juhatuste kompetentsi kuulub õhukaitse alal nende tegevusele vastavate tehniliste meeskondade moodustamine, väljaõpetamine ja varustamine küllaldaste remontmaterjalidega.

5. Linna tuletõrjeameti ülesandeks on: politseivõimude ja õhukaitsejaoskondade ja -rajoonide juhtide tuletõrje tehniline nõuandmine nii rahuaja ettevalmistustööde elluviimisel kui ka õhurünnaku tagajärgede likvideerimise korral; korraldada Teno juhatause ettevõttel tehnilistel kursustel kursantidele erikursusi tuletõrje

ja päästetööde alal: moodustada oma koosseisust kaadrid, kellest võiks komplekteerida tehnilise hädaabi rühmadele ja vabatahtlikest koosnevaile tuletõrjekolonniidele vilunud juhtivat personaali; korraldada politsei õhuasjanduse osakonna teadmisel riigi õhukaitse liidule eritulekaitse kursusi tuletõrjemeeskondade moodustamisel.

6. Punase Risti ülesandeks on: vastavalt õhusõja iseloomule koolitada sanitaar-meditsiinipersonaali, kes oleks võimeline juhtivat osa etendama abistamistööl sõjavälja oludes; varustada juhtiva sanitaar-meditsiinipersonaaliga haiglaid, ajutisi sidumispunkte, lend-salku; korraldada kursusi samariitlastena tegutseda soovijaile vabatahtlikele.

7. Linna tervishoiuamet. Kui Punase Risti kompetentsi kuulub juhtiva sanitaar-meditsiinkaadri väljakoolitamine, siis on linna tervishoiuosakonna ülesanded enam rakendus-administratiivmelised: tema korraldab kohapealset sanitaar- ja päästeteenistust, varustades aineliselt ja tööruumidega; korraldab ümber linnas olevad haiglad, kliinikud ja laboratooriumid vastavalt õhukaitse tingimustele (pommikindlad laed, aknad jne.), teiselt poolt aga hoolitseb selle eest, et haiglatel oleks võimalik vastu võtta, abistada ja edasi toimetada suuri haavatute hulki.

8. Linna õhukaitsejaoskonna ülemale allub kogu tema jaoskonna territooriumil leiduv õhukaitse organisatsioon ühes kõigi tema asutuste ja aineliste varadega. Õhukaitsejaoskonna ülem on seega vastutav oma jaoskonna õhukaitse aparadi korralliku funktsioneerimise eest. Tema kätte on usaldatud jaoskonna õhukaitse plaan ja temale alluvate õhukaitserajoonide juhtidega on tema kohustatud valvama selle seaduspärase elluviimise ja täitmise järele. Edasi allub õhukaitsejaoskonna juhile kõigi meeskondade ja kaitsevahendite jaotus, ühes alarmi korraldusega. Tema teadmisel ja ülesandel korraldavad vastavad ametivõimud kollektiivsete varjendite ehitamisi ja sisseseadmisi. Õhurünnakute ajal on õhukaitse juht oma jaoskonnas täieline peremees, kellel on õigus vastavalt omal äranägemisel käsutada nii politseiorganisatsioon kui ka teisi abijõude. Lõpuks kontrollib ta aeg-ajalt oma jaoskonnas leiduvate õhukaitse organisatsioonide tegevust, nende ainelise varustuse korrashoidu, andes aru oma otsekohesele ülemusele — linna politsei ülemale kui tsiviil- ja passiivse õhukaitse üldjuhile.

Eelpool peatusime sadama õhukaitse organisatsiooni koosseisu juures, nüüd piirdume tema kompetentsi äramääramisega. Sadamakapteni kui õhukaitse juhi kompetentsi kuulub: pääste- ja remontermeskondade moodustamine, ettevalmistamine ja nende tehniline varustamine; riigi ja politsei õhukaitse määruste väljakuulutamine ja nende täitmise järele valvamine sadamarajoonis ja reidil seisvatel laevadel. Peamiselt hoolitseb sadamakapten ja tema tehnilised üksused, et laevasõidutee oleks vaba uppuvaist või vigastatud sõidukeist.

Mis puutub õhukaitse organisatsioonide arvusse ja meeskondade arvulisse koosseisu, siis võib ka siin jälgida teatavat praktikas väl-

jakunenud reeglipärasust. Illustratsioonina toome arvud Stettini õhukaitse tegevusest.

Kogu õhukaitse meeskond ja selle tehniline varustus on seal jagatud kolme ossa, mis võimaldab ühel või teisel kriitilisel juhul parimat jõudude koondamist vaenlase pommidest tabatud linnaosadesse.

Esimene osa moodustavad löögirühmad, kes on koondatud igase õhukaitserajooni õhukaitsejuhi käsutusse. Harilikult on löögijõuna iga rajooni juhi käsutuses 1 sanitaarmeeskond, kus on 1—2 juhti ja 8—16 meest; koosseisult samavõrdsed on tuletõrje, tehnilise hädaabi organisatsioonid. Side pidamiseks teotseb harilikult 10-päine noorterühm ja korrapidamiseks kogu vaba politseirajooni meeskond.

Kaugelt tugevam oma koosseisult on õhukaitsejaoskonna juhi käsutuses olev jõud, keda aktiivse, käepärast oleva reservina võib läkitada enam abivajavasse kohta. Stettinis on jaoskonna juhi juures varul 7 aktiivset tuletõrjekolonna, kelle koosseis 1 juht, 2 abijuhti ja 20 meest; sanitaarmeeskond, koosseisuga: 1 juht 8 meest. Gaasi-, elektrivõrgu, veevarustuse, kanalisatsiooni ja tehniliste seadeldiste paranduseks on varus 23 eritehnilist organisatsiooni, koosseisuga: 1 juht ja 3 meest. Gaasipesade likvideerimiseks on varuks 2 degaseerijate kolonna, koosseisuga: 1 juht, 1 gaasi-piilur ja 12 meest. Side pidamiseks on 30 noort.

Õhukaitsejõudude reserv on koondatud politseiülema kui õhukaitse üldjuhi korraldusse. Esimene osa on aktiivne löögiosa, koosnedes 1 tuletõrjekolonnist, 2 tehnilise hädaabi ja 1 degaseerijate organisatsioonist, kus sidena töötab 15 noort. Teine osa moodustab strateegilise reservi, kus ammutatakse tagavarajõude kas reast väljalangenud meeskondade täiendamiseks või uute löökrühmade moodustamiseks. Selleks seisab reservis 250 sanitaari, 150 noort kui sidevahendit, 425 isikut tehnilise hädaabi organisatsioonist. Õhürünnakul haavatute jaoks on kohandatud ümber 12 haiglat ühes vastava ravi- ja transportvahenditega.

Märkeid perekonnanimede ja nimede eestistamise alalt.

Oskar Angelus

Käesolevas artiklis tahan puudutada peamiselt kaht küsimust perekonnanimede ja nimede eestistamise alalt: 1) kuulutamist Riigi Teatajas ja 2) asja keelelist külge, kusjuures eestistamise all on mõeldud niihästi võõrapäraste perekonnanimede ja nimede eestipäraseks muutmine kui ka eestipäraste perekonnanimede muutmine nende halva või labase tähenduse või halva kõla tõttu.

Perekonnanimede korraldamise seaduse (RT 91 — 1934) § 12, 14 ja 26 põhjal kuulutatakse Riigi Teatajas: 1) perekonnanimede ja nimede muutmise sooviavaldustest (eelkuulutus) ja 2) perekonnanimede ja nimede muutmise otsustest (lõplik kuulutus), kusjuures sama seaduse § 4 ja 7 põhjal on kuulutuste maksust (§ 10 p. 3) vabad kuni 1. jaanuarini 1937 (§ 1) need kodanikud, kes soovivad oma perekonnanime või nime eestistada või eestipärast perekonnanime muuta tema halva või labase tähenduse või halva kõla tõttu.

Peale Siseministri otsustavad perekonnanimede ja nimede eestistamise ja halvakõlaliste või -täendusliste eestipäraste perekonnanimede muutmise asju teadupärast veel omavalitsuste perekonnaseisuametnikud Siseministri poolt kõnesoleva seaduse § 2 alusel 14. detsembril 1934 tehtud otsuse põhjal perekonnanimede ja nimede muutmiste sooviavalduste otsustamise asjus (RT 107 — 1934).

Kuna paljudel omavalitsuste perekonnaseisuametnikel nähtavasti ei ole veel päris selge Riigi Teatajas kuulutamise kord, siis olgu nende tähelepanu juhitud järgmistele asjaoludele.

Et panna maksma ühtlane Riigi Teatajas kuulutamise kord, anti Siseministeeriumi ringkirjaga 7. veebruarist s. a. nr. 1313 omavalitsuste perekonnaseisuametnikele kätte vormid, mille järgi koostada ja edasi saata kuulutusi Riigi Teataja jaoks, kusjuures kuulutused saadetakse samas ringkirjas väljavõttena toodud Siseministri 28. jaanuari 1935 otsuse nr. 1096 põhjal Riigi Teatajale Siseministeeriumi kaudu. Seda Siseministeeriumi eelkontrolli korda kuulutuste suhtes sundis maksma panema tegelik elu: juba esimestest omavalitsuste perekonnaseisuametnike poolt Riigi Teatajale saadetud kuulutustest selgus, et kaugelt suurem osa neist ei vasta sarnaste kuulutuste vormilistele nõuetele (olguigi, et Siseministeeriumi kuulutuste näol oli perekonnaseisuametnikel hulk eeskujusid samas Riigi Teatajas) ega ka sisulistele nõuetele (lubati muuta, näiteks, perekonnanimi „Lillevere“, mis ometigi on puht-eestipärane ja igasuguse halva tähenduseta ja kõlata perekonnanimi, lubati võtta uueks nimeks „Alfred“, mis tohiks olla vägagi võõrapärane nimi, kuigi seda kannavad paljud eestlased jne.).

Vaatamata sellele ringkirjale ja selles toodud seletustele ja vormidele kipuvad omavalitsuste perekonnaseisuametnikud patustama kuulutuste osas, kusjuures kõrvalekaldumised on jällegi kahtlaadi: vormilised ja sisulised, s. o. kuulutused ei vasta tihti ülesseatud vormilistele nõuetele, või aga kuulutustest selgub, et omavalitsuste perekonnaseisuametnikud on võtnud jaatavale otsustamisele asju, milleks neil puudub alus Perekonnanimede korraldamise seaduse järgi. Mõlemal juhul võidakse kuulutus tagasi saata: parandamiseks vormiliste nõuete kohaselt või asja sisuliselt uuesti otsustamiseks.

Mis puutub kuulutuste vormilisse külge, siis olgu omavalitsuste perekonnaseisuametnike tähelepanu juhitud järgmisele. Ministeerium ei aja väga taga seda vormi täpsust, ei nõua kaugeltki, et

iga i punkt peaks täpselt seisma oma kohal, ei nõua seda ses mõttes mitte, et iga väikese vormivea pärast ei saadeta kuulutust tagasi. Seda ei tehta mitte seepärast, et ei taheta tülitada omavalitsuste perekonnaseisuametnikke, vaid selleks, et mitte asjatult oodata lasta asjaajamisest eemal seisvat kodanikku, kelle huvides sünnib kuulutamine ja selle kaudu perekonnanime või nime muutmise otsustamine. Ega kodanik pole süüdi selles, et mõni omavalitsuse perekonnaseisuametnik ei suuda täpselt lugeda ja seedida Riigi Teataja numbreid ja Siseministeeriumi ringkirju. Küll aga saadetakse kuulutused vormilisel põhjusil tagasi, kui vormiliste vigade tõttu kipub segi minema kuulutuse sisu, ja kui üks ja sama omavalitsuse perekonnaseisuametnik järjekindlalt kordab samu vigu, vaatamata sellele, et tema, võrreldes saadetud kuulutust Riigi Teatajas ilmunud kuulutusega (missugust võrdlust tuleb järjekindlalt läbi viia, et kontrollida, kas Riigi Teatajasse pole kogemata sattunud trükiviga), peaks kord märkama vahet ja sellest tegema järeldusi, kas või eel tähendatud Siseministeeriumi ringkirja kord lähemalt lugemise näol.

Näitena tehtud vigadest olgu toodud järgmised vead, mis on osalt vormilist, osalt sisulist laadi.

Üks ja sama omavalitsuse perekonnaseisuametnik märgib ühes ja samas kuulutuses: nr. 1 all enne nime ja siis perekonnanime (ütlemine Martha Lasberg) ja nr. 2 all enne perekonnanime ja siis nime (näiteks Feldmann Arnold); nr. 3 all aga esineb juba mingi arusaamatus „Ernst Aleksander“: missugune neist on siis nüüd nimi ja missugune perekonnanimi, sest mõlemad, nii „Ernst“ kui „Aleksander“, on nimed ja mõlemad esinevad meil ja mujal perekonnanimedena! Kui perekonnaseisuametnik oleks järjekindel olnud nime ja perekonnanime asetamisega, kui tal oleks vähemalt kombeks olnud panna koma perekonnanime taha juhul, kui perekonnanimi seisab nime ees, oleks asjast veelgi aru saadud, nii aga saatis omavalitsuse perekonnaseisuametnik ministeeriumile mingisuguse kõva pähkli.

Teine omavalitsuse perekonnaseisuametnik saatis edasisaatmiseks Riigi Teatajale perekonnanime muutmise sooviavalduse kuulutuse, milles uute, soovitud perekonnanimedena oli märgitud kolm perekonnanime! Milleks saadetakse sarnaseid mõistatusi lahendamiseks Siseministeeriumile, pole mulle selge. Omavalitsuse perekonnaseisuametnik otsustab Perekonnanimedede korraldamise seaduse § 12 põhjal, kas sooviavalduses perekonnanime muutmiseks esitatud põhjused on küllaldased (s. o. kas on tegemist perekonnanime eestistamisega või halvatähendusliku, resp. halvakõlalise eestipärase perekonnanime muutmise; muutmised teistel põhjustel ei kuulu tema otsustamisele) ja kas ei ole seaduse § 11 tähendatud takistusi perekonnanime muutmiseks. Kui asi selles mõttes on korras, seab ta kokku kuulutuse ja saadab selle Siseministeeriumi kaudu avaldamiseks Riigi Teatajas, kutsudes üles asjast huvitatud isikuid ühe kuu jooksul (§ 6, sest tegemist on lihtsustatud korraga), arvates kuulutuse Riigi Teatajas ilmutamise päevast, kirjalikult teatama oma

vastuvaidlusi kavatsetavale perekonnanime muutmisele. Kui saadetakse kolm uut perekonnanime ühe isiku kohta, millise neist peab siis valima Siseministeerium, või kui Siseministeerium peaks miskipärast kuulutuse saadud kujul edasi saatma avaldamiseks, millise uue perekonnanime võtmise vastu võib siis protesteerida? Siin on nähtavasti tegemist asjade sassistamisega. Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse (RT 102 — 1934) § 7 põhjal võib kodanik, kes soovib oma perekonnanime muuta, märkida perekonnanime muutmise sooviavalduses mitu perekonnanime järjekorras, millises ta neid soovib võtta. Kui sooviavalduses perekonnanime muutmiseks esitatud põhjused on küllaldased, lubatakse järjekorras märgitud perekonnanimedest esimene neist, mille andmiseks ei ole tahtustusi Perekonnanimede korraldamise seaduse § 11 ettenähtud põhjustel (olgu tähendatud, et seda eeskirja võib ka laiendada nimede kohta). Lubab loomulikult see, kes on sooviavaldusele käigu andmise otsustajaks, käesoleval juhul omavalitsuse perekonnaseisuametnik, mitte aga järelevalveasutus, kellel puuduvad igasugused lähemad andmed asja kohta, puudub kõigepealt sooviavaldus ise.

Mitmel perekonnaseisuametnikul on harjumuseks kuulutusse lisada kelle poeg või kelle tütar keegi on (Adam Jaagupi p. Grüntal, Liisa Joosepi t. Kõverpea jne.), vaatamata sellele, et see nõue vormis puudub. Milleks nii kramplikult kinni hoida iganud vene kombest? Seal, kus neid andmeid on vaja märkida (lõplikus otsuses), on nad paigutatud antud vormidesse. Üks perekonnaseisuametnik toimetab veel päris ettenägelikult: kuulutas, näiteks, et Bernhard Jaani p. Blumbach jne. ühes abikaasa Elfriede Georgi t. Blumbachiga (selge, et naisel on mehe perekonnanimi) ja poja Toomas Bernhardi p. (kelle poeg ta siis pidi olema?) jne.

Edasi märgitakse kuulutuses tihti kõigi perekonnaliikmete sünniajad ja -kohad, kuna see vormi järgi on nõutav ainult perekonna-pea suhtes ja seda vaid selleks, et vältida arusaamatusi, kui on tegemist mitme ühenimelise ja ühe elukohaga isikuga. Olgu tähendatud, et välismail sündinute kohta tuleb tähendada ainult vastav välisriik (Läti, Soome jne.). Kuna me harilikult kirjutame: sündinud, näiteks, 27. oktoobril 1890, armastab mõni mees kirjutada überpöördukt: sündinud 1890. aastal 27. oktoobril. See pole veel viga, see eksitab vaid kuulutuste kontrollijat ja Riigi Teataja korrektorit. Halvem on lugu, kui andmed märgitakse vana kalendri järgi, kusjuures siis aastale on sulgudes lisandatud v. k. (vana kalendri). Kas siis need perekonnaseisuametnikud peavad perekonnakirju ka veel vana kalendri andmete järgi, ja milleks see vana kalenderdamine? On see lihtsalt ükskõiksus ja hooletus või ei osata vana kalendri andmeid, mis loomulikult esinevad vanemates kirikuraamatutes, ümber arvata uue kalendri peale? Mispärast arvatakse, et just Siseministeeriumil jätkub küllaldaselt aega ümberarvutamiseks, ja mispärast arvatakse, et Siseministeerium, kus läbi vaadatakse sadasid ja nüüd juba tuhandeid kuulutusi, peab kiire töö juures seda häbelikku v. k. hästi tähele panema?

Suuremaid patustusi tuleb ette perekonnanimede lubamisel, mida ei saa määrata, kas nende kandmise tõttu kaitseregistrisse või (ja seda juhtub sageli) nende levimise tõttu (RT 107 — 1934). Alataa lubatakse sarnaseid perekonnanimesid, nagu Põdra, Luha, Koit, Laan, Nõmm, Reino jne., kuigi nad kõik esinevad Laialt tarvitusel olevate perekonnanimede määruuses. Kardan, et siin on jällegi tegemist mõnede perekonnaseisuametnike vähese huviga Riigi Teataja ja selle vastu, mis seal sees seisab. Õige küll, neid perekonnanimesid võib siiski ühel juhul anda, vaatamata sellele, et nad on keelu all. nimelt siis, kui isikul on kirikuraamatute järgi kaks või enam perekonnanime ja üks neist esineb RT 107 — 1934 avaldatud nimestikus ning sooviavaldaja soovib just seda perekonnanime enesele. Kui mitmest perekonnanimest üks on võõrapärane (näiteks Koch-Kokk), mis on küll haruldane, siis võib asja otsustada omavalitsuse perekonnaseisuametnik perekonnanimede eestistamise korras, kui aga mõlemad on eestipärased, seejuures muidugi mõlemad halva tähenduseta, otsustab asja vaid Siseminister. Parem igatahes on, kui omavalitsuste perekonnaseisuametnikud saadavad sarnased asjad otsustamiseks Siseministeeriumi, mida ju võimaldab Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruuse (RT 102 — 1934) § 22 p. 6.

Kahjuks pole kõigil omavalitsuste perekonnaseisuametnikel ikka veel selge, et Perekonnanimede korraldamise seaduses läbiviidud põhimõtte järgi on perekonnanime ja nime muutmise kumbki omaette toiming, mistõttu isikul, kes soovib korruga muuta oma perekonnanime ja nime, tuleb esitada kaks sooviavaldust, millest kumbki moodustab omaette asja (v. ringkiri nr. 1313). Selle tagajärjel saadetakse Riigi Teatajale avaldamiseks kuulutusi, milles korruga teatatakse nii nime kui ka perekonnanime muutmise (näit. Ivan Gorbunov muuta Juhan Salumaaks). Mõned perekonnaseisuametnikud talitavad veel nii, et kuulutuse p. 1 alla paigutavad mõne perekonnanime muutmise sooviavalduse, p. 2 alla — mõne nime muutmise sooviavalduse, p. 3 alla — jällegi perekonnanime muutmise sooviavalduse jne. jne. Sarnastel juhtudel ei seisa kurbloolus mitte niivõrd selles, et ei loeta ringkirju ja eeskirju, vaid selles, et terve seaduse sisu ja mõte on kuulutuse koostajale äärmiselt tume.

Kui kaugemale seaduse mittelugemises (mittetundmisest kõnelemata) minnakse, tõendab see asjaolu, et üks omavalitsuse perekonnaseisuametnik saatis ministeeriumile kuulutuse Nimekorralduse seaduse põhjal, mis teadupärast ammu on jõu kaotanud ja asendatud praeguse Perekonnanimede korraldamise seadusega, teine saatis kuulutuse Perekonnanimede ja nimede korraldamise seaduse põhjal, kolmas — Nimede korraldamise seaduse põhjal. Üks hakkaja vend saatis perekonnanimede muutmise sooviavalduste kuulutused Perekonnanimede korraldamise seaduse põhjal ja sama postiga — nime muutmise sooviavalduste kuulutused Nimede korraldamise seaduse põhjal. Kui sellel omavalitsuse perekonnaseisuametnikul tuleb kord saata esitis perekonnanime panemiseks perekonnanimeta

isikule, teeb ta seda kindlasti — vähemalt kui ta on järjekindel — Perekonnanimede panemise seaduse põhjal!

Mõnel omavalitsuse perekonnaseisuametnikul käib üle jõu ettekirjutusi täpselt täita, kuigi ta neist on jagu saanud ja neid üldiselt täidab. Et vähegi omapärane olla, ei märgita kuulutuse järjenumbreid araabia numbritega, vaid rooma numbritega. See on väike viga, kuid halbuis seisab siin nagu mujalgi tühiste kõrvalekaldumiste juures selles, et sarnaste pisiastjadega sunnitakse keskkohale asjatut tööd peale: seal tuleb rooma numbrid parandada araabia numbriks, sest Riigi Teataja on järjekindel ja ei tee üksikuile leidlikele perekonnaseisuametnikele seda headmeelt, et ta ära toob kuulutuse nii, nagu seda soovib mõni üksik perekonnaseisuametnik.

Ringkirjaga nr. 1313 nõuti kuulutuste reastamist perekonnanimede tähestikulises järjekorras. Sellest paljud perekonnaseisuametnikud ei mõtlegi kinni pidada, lugedes seda arvatavasti mõne rohelise laua taga istuja ülitargaks ja tarbetuks väljamõeldiseks. Perekonnanimede (ja nimede) muutmise kuulutatakse Riigi Teatajas selleks, et kõik asjast huvitatud isikud (ja asutused) saaksid teada, kes on oma perekonnanime (või nime) ja millise uue vastu vahetanud. Neid kuulutusi jälgib hulk inimesi ja asutusi, viimaste seas, näiteks, pangad. Viimased peavad, nagu teada, nimestikke ebakindlate ärimeeste kohta, neil on hästi teada, kellele võib laenu anda ja kellele mitte, kelle allkiri girandina maksab midagi ja kelle oma mitte. Perekonnanimede (ja nimede) muutmised registreeritakse seetõttu ka pankades, niivõrd kui need muutmised käivad panga klientide kohta. Kui nüüd pangaametnik, kelle ülesandeks on parandada pangas peetavaid klientide nimekirju vastavalt Riigi Teatajas ilmunud perekonnanimede (või nimede) muutmise kuulutustele ja kes seepärast peab kõik kuulutused algusest lõpuni läbi lugema, peab oma nimekirjas (või raamatus või kartoteegis) üle minema tähe K pealt T peale ja sellelt jälle A peale, siis uuesti T peale, siis N peale, siis jälle K peale jne., siis see nõuab temalt ülearust aega, missuguse halbuse vältimiseks ongi üles seatud nõue korraldada kuulutused tähestikulises järjekorras. Muidugi mõista on selle järjekorra all mõeldud vanade perekonnanimede tähestikuline järjekord. Pangad aga pole kaugeltki ainsad asutused, kes teravalt peavad silmas perekonnanimede (ja nimede) muutmisi, seda teevad enam-vähem kõik suuremad ettevõtted ja peale selle veel mitmedki asutused ja isikud. Et kergendada isikuile, kes on huvitatud ainult sellest, missugust uut perekonnanime (või nime) soovitakse võtta, otsimistööd, on Riigi Teatajas uued perekonnanimed ja nimed toodud rasvases trükis, sest kahes tähestikulises järjekorras ei saa avaldada kõnesolevaid kuulutusi.

Edasi on ringkirjas seatud üles nõue, et perekonnaseisuametnikud koondaksid, kui vähegi võimalik, mitu perekonnanime või nime muutmist ühte saadetisse, et mitte koormata Riigi Teatajat, milles kuulutamine sünnib tasuta. Terve rida perekonnaseisuametnikke ei

pea sellest kinni, vaid saadavad ühe ja sama postiga mitu perekonnanimi või nime muutmise sooviavalduse kuulutust, mille iga kuulutuse lõpus seisab pikk jutt küllaldaseks tunnustamisest ja vastuvaidluste esitamisest. Ministeeriumil ei jää jällegi muud üle, kui koondata kuulutused ühte ja tõmmata maha üksikute kuulutuste ülearused sissejuhatused ja lõpud. Säärasel viisil ei valmista omavalitsuste perekonnaseisuametnikud ülearust tööd mitte ainult ministeeriumile, vaid ka enesele.

Vaatamata ringkirjale nr. 1313 saadavad üksikud omavalitsuste perekonnaseisuametnikud kuulutusi lustiliselt edasi kord Riigi Teataja toimetusele, kord selle talitusele, kord Riigi trükikojale. Mõned perekonnaseisuametnikud saadavad kuulutusi kahe kaaskirjaga: üks on adresseeritud Riigi Teatajale, teine — Siseministeeriumile. Milleks sarnane tööjõu ja paberi raiskamine? Minu arvates on sellest küllalt, kui kuulutused saadetakse ministeeriumile pealkirjaga, mis tehakse samal kuulutusel. Ministeerium teab, milleks kuulutused saadetakse, milleks siis veel need pikad jutuajamised kaaskirja või isegi kaaskirjade näol. Pole haruldane, et ministeeriumi saabub väike kuulutus kahe pikasisulise kaaskirjaga. Kuulutused tuleb saata ühes eksemplaris, Riigi Teataja trükkimiseks rohkem ei vaja, ministeeriumil pole mingit otstarvet üht eksemplari enese juurde hallitama panna, toimetused ise tulevad nii-kui-nii kord ministeeriumi. Mõned perekonnaseisuametnikud saadavad isegi kolm ja isegi neli eksemplari, lähtudes nähtavasti põhimõttest, mida rohkem, seda parem. Kui ministeeriumil oleks tarvidus mitme eksemplari järgi, siis oleks sellest ringkirjas teatatud. Mõni perekonnaseisuametnik saadab eri kuulutuse iga üksiku perekonnaliikme perekonnanime muutmise sooviavalduse kohta. See on vajalik vaid siis, kui terve perekond korruga ei muuda oma perekonnanime, s. o. vanemad ühes alaealiste ja üle 18-aastaste vallaliste lastega. Kui aga sarnane perekond korruga eestistab perekonnanime, tuleb sooviavaldusest kuulutada ühises kuulutuses, sest see muutmine moodustab ühe toimetuse. Iseasi on, kui mõni lastest on abielus ja tahab perekonnanime muuta, see muutmine sünnib lahus vanematest ja vallalistest õdedest-vendadest (Perekonnanimede korraldamise seaduse § 15).

Lõpuks saadavad omavalitsuste perekonnaseisuametnikud hulk kuulutusi, millest nähtub, et perekonnanime muutmise korras tehtakse viia läbi perekonnanime ortograafiline parandus (Teder pro Tedder, Kukk pro Kuk jne.). Olgu tähendatud, et Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 põhjal seda ei saa teha, eestipärase perekonnanime parandamine õigekeelsuse eeskirjade kohaselt toimub Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 2—6 põhjal ja alustel. Vastav sooviavaldus ei käi tempelmaksu alla (ministeerium asus vastupidisel seisukohal, kuid Maksudevalitsuse seletustega 29. jaanuarist ja 15. veebruarist s. a. nr. 519 G 34 on asi lahendatud perekonnanimede — ja loomulikult ka nimede — parandajate kodanike kasuks). Parandamise kord on kodanikule hõlp-

sam ja kiirem, seetõttu tuleb seal, kus on tegemist ortograafilise parandamisega, see viia kiiresti läbi.

Võib olla, olen eeltoodud, tegelikult aset leidnud vigade selgitamisel ühes ja teises kohas tehtud patte teravamalt arvustanud, kui seda just oli vaja. Me kõik töötame ühe suure ülesande läbi viimise kallal ja me kõik tahame, et see hästi õnnestuks. Neid asju peab korralikult ajama, sest muidu võivad eestistamise asjad pikale venida ametnike süü, hooletuse või saamatuse tõttu. Ei saa ometi kujutleda, et perekonnanimede ja nimede eestistamise aktsioon leiaks siin ja seal pidurdamist ja seda veel seetõttu, et mõni omavalitsuse perekonnaseisuametnik ei seisa oma ülesannete kõrgusel! Kui, näiteks, vallas perekonnaseisuametnik pahandab üht, teist ja kolmandat kodanikku seega, et ta teadmatuse või hoolimatuse tõttu ei aja korrapäraselt asju, siis võib juhtuda, et need kodanikud löövad asjale käega ja propageerivad ka teistele ükskõikselt suhtuda eestistamise küsimusisse. Üksikud nähted ei suuda järjest kasvavat liikumist seisma panna, küll võivad nad avaldada soovimatut seisakut siin ja seal.

Kuulutusist muidugi ei selgu, kuivõrd scaduspäraselt on actud asju, see selgub alles siis, kui Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruses (RT 102 — 1934) ettenähtud tähtajal vastavad aktid jõuavad ministeeriumi.

Siin ja seal tekivad aga juba kuulutuste varal mõningad kahtlused. Paistab silma, et mõnes omavalitsusüksuses muudetakse vaid perekonnapea ja laste perekonnanimed, naised on jäänud välja. On raske oletada, et kõik need meeskodanikud on lesed või lahutatud. See võib muidugi juhuslikult nii olla, kuid eitaval korral tuleb pidada silmas, et naise nimi tuleb ka kuulutusse võtta. Naise nõusoleku allkirja perekonnanime eestistamisel kehtiv seadus küll enam ei nõua vastandina varem maksnud korrale, kuid kuulutuses peavad esinema kõik isikud, kelle perekonnanimi kavatsetakse muuta.

Edasi nähtub kuulutusist, et viimasel ajal sündinud lastele on mõnikord antud: poeglapsele tütarlapse nimi (näiteks Koidula, Ester, Veenus) ja tütarlapsele poeglapse nimi (Ilja). Kuulutusist ei nähtu, kes on süüdi sarnases nimepanemises, kas omavalitsuse või koguduse perekonnaseisuametnik. Igal juhul tuleb mees pidada, et Perekonnaseisu seaduse kohta antud juhtnööridega on keelatud anda poeglapsele tütarlapse nimi ja ümberpöördukt.

Enne küsimuse keelelist arutamist veel mõni märkus.

Kui omavalitsuse perekonnaseisuametnik esitab perekonnanime või nime muutmise sooviavalduse otsustamise Siseministrile Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 22 põhjal, tuleb esitisele lisada ka perekonnaseisutunnistus, mis ei käi maksu alla; säärasel juhul otsustab asja lõplikult juba Siseminister, et mitte viivitada küsimuse lahendamist kirjavahetuse edasi- ja tagasisaatmisega, mis nõuaks asjatut tööd ja raiskaks aega. See perekonnaseisutunnistus peab olema varustatud Perekonnanimede korralda-

mise seaduse § 10 p. 1 ettenähtud andmetega, sest muidu puudub võimalus asja otsustamiseks.

Kui omavalitsuse perekonnaseisuametnik on otsustanud anda perekonnanime või nime eestistamise sooviavaldusele käigu, siis pole minu arvates vaja selleks teha eri otsust. Ministeerium ise lahendab selle asja nii, et minister või ministri abi kirjutab sooviavaldusele resolutsiooni: „1. Kuulutada Riigi Teatajas; 2. lugeda maksudest vabastatuks § 4 põhjal“ ja allkiri. Vormiline otsus tuleb teha vaid eestistamise lõplikul otsustamisel, s. o. uue perekonnanime või nime määramisel. Soovitan seda korda ka perekonnaseisuametnikele, sest see on lihtne ja vähe aega nõudev.

Kui omavalitsuse perekonnaseisuametnik ei saa otsustada perekonnanime muutmise küsimust (kui põhjuseks on soov eristada perekonnanime, soov kahest eestipärasest perekonnanime teisendist võtta tarvitusele üks jne.), tuleb tal sellest teatada kodanikule, et asi käib maksude, muu seas ka tempelmaksu alla. Muidu juhtub, et kodanik saadab heas usus, et ka tema perekonnanime muutmise toiming on maksuvaba, tempelmaksustamata sooviavalduse ministeeriumile ja peab tagantjäreli maksma tempelmaksu ühes trahviga. On isegi juhtunud, et perekonnaseisuametnikud ise on saatnud edasi sarnaseid kodanike tempelmaksustamata sooviavaldusi! Üks perekonnaseisuametnik soovis oma levinud perekonnanimest lahti saada ja esitas vastava sooviavalduse Siseministeeriumile — tempelmaksustamata! Kui vallasekretär ei tunne seadusi, mis siis nõuda lihtkodanikult.

Mis nüüd puutub küsimuse keelelisse külge, siis on see kahtlemata raskeim probleem eestistamise alal üldse. Seda seetõttu, et omavalitsuste perekonnaseisuametnikud pole keeleteadlased ja keeleteadlist abi kohal leida on kaunis raske.

Ministeeriumi poolt talitatakse perekonnanimede eestistamisel järgmiste, keeleteadlase E. Muugi poolt väljatöötatud põhimõtete järgi, mis on heakskiitmist leidnud ka Akadeemilise Emakeele Seltsi poolt. Kokkuvõetult on need põhimõtted järgmised.

Eestipäraseks tuleb lugeda perekonnanimed: 1) mis on selgelt eestikeelsed ning eestipärase foneetikaga (seega ei kuulu nende hulka võõrasõnad nagu šeff, bager), näit. Arumaa, Saareste, Ojasalu, Oruvee; 2) mis ei ole küll tähenduslikult selgelt eestikeelsed, kuid on eestipärase foneetikaga ning tuletatud eesti käändesõna- või kohanimeliidetega, näit. Ariste, Ugala, Kehtna, Jõõpre (kohanimeliide -pre on arvatavasti lühenenud sõnast pere, seega Jõõpre arvatavasti = Jõõpere), Kaldre (kohanimeliide -re on arvatavasti lühenenud sõnast ääre või veere, seega Kaldre vist = Kaldaääre), Palivere, resp. Paliver (-ver või -vere on lühenenud sõnast vere, Undma (-maa on harilikult lühenenud sõnast maa); 3) mis küll praegu midagi ei tähenda, kuid oma häälikkombinatsioonilt on eestiilmelised, näit. Ösv, Viilup, Toots, siia rühma tuleb eriti lugeda eestipäraseid kohanimesid, mil praegu puudub selge tähendus, näit. Somp

(varem arvatavasti soompää), Tartu, Kööka (talunimi), Atuse (jöenimi), Väätša (vallanimi), Vastja (külanimi).

Võõrapärasteks tuleb lugeda perekonnanimed: 1) mis on selgelt võõrkeelsed (olgugi tihti foneetiliselt eesti keelele sobivad), näit. Feldmann, Sabolotnõi, Kallio, Orion; 2) mis on tuletatud võõrkeelsete liidetega (olgugi esiosa eestikeelne), näit. Tõnisson, Padamann, Põllumann, Sooberg, Lillefeldt, Kuperjanov; 3) mis on foneetiliselt võõrapärased, näit. Šipai, Punšun, Bender, Gonsior, Barlo.

Erapooleetuteks tuleb lugeda perekonnanimed, mida ei saa selgelt pidada ei eesti- ega võõrapärasteks, näit. Karolin, Piisang, Jukum, Leito, Märka; siia kuuluvad eriti perekonnanimed, mis esinevad nii saksa kui ka eesti keeles, näit. Ader, Malm, Vald, Veste, Pudel, Rinne, Au, Sang, Sarg, Lang (mõlemas keeles eri tähendusega), Saal, Park (mõlemas keeles ühe ja sama tähendusega); siia ei kuulu perekonnanimed nagu Lents, mis küll hääldatakse nagu saksakeelne Lenz, mis aga kirjutusviisilt ja tähenduselt läheb lahku saksakeelsest Lenzist.

Tähenduslikel põhjusil lubatakse muuta: 1) sõimunimesid või nimesid, mis iseloomustavad nende kandjat halvast küljest: Raisk, Lakkur, Köverjalg, Näru, Tedreaaju, Juhkam, Sopaaug, Raimaug, Pudrunahk, Sibi, Mädamürk, Kiilaspea, Lüll, Mats, Punapart, Kohi, Toter, Tölp, Kelm, Petis, Laisk, Ilbak, Juudas jne.; 2) tarbeasjade, loomade, kehaosade jne. nimesid, mis küll ei ole otseselt halva tähendusega, kuid mida sageli tarvitatakse sõimunimedeks või sõimu-kõnekäändudes: Saabas, Lännik, Kon(n), Nahk, Muna, Muni, Oriik, Oinas, Lammaš, Päits, Pull, Täkk, Päss, Kirp, Mullikas, Kargaja jne.; 3) pilkelise või koomilise varjundiga nimesid või üldse nimesid, mis iseloomustavad nende kandjat ebameeldivast küljest: Püksipaik, Auk, Tont, Kell, Papa, Keskpaik, Pilapart, Hergauk, Karuauk, Karopuu, Eitea, Viiskuus, Viinalass, Püks, Kära, Pauk, Lori, Null, Poleühtid, Viltu, Väravataga, Truumure, Hobukakk, Karjakont, Postitask, Poislaps, Vaene, Rauk, Tüli, Vaen, Kuulmata jne.; 4) halvaks pandavate esemete nimetusi: Sopp, Muda, Korjus, Puskar, Tsolk, Prügi jne.

Tähenduslikel põhjusil ei lubata muuta alltoodud nimesid, kuivõrd need selgelt eelmistesse liikidesse ei kuulu, nimelt: 1) loomade ja taimede nimesid: Heeringas, Kass, Murakas, Parm, Kilk, Kukk, Tuvike, Luts, Ahven, Emblik, Ilves, Jänes, Kala, Kana, Kiisk, Kikas, Latik, Maim, Mutikas, Mutt, Paabo, Kaarna, Puu jne.; 2) tarbeasjade nimesid: Labidas, Kulp, Tann, Kapp, Kodaras, Kook, Kubu, Puss, Lusikas jne.; 3) toitumise nimesid: Saia, Kama, Kannik, Rökk, Taar jne.; 4) looduslike esemete ja nähtuste nimesid: Arjas, Saviauk, Põrm, Vihalem, Muhk, Sarv, Juurikas, Koiva, Kont, Loik, Pung, Tomp, Varvas jne.; 5) elukutsete nimesid: Rätsep, Kingisep, Arjokene, Treial, Agurauja, Kärner, Köster jne.; 6) omaduste nimesid: Kuum, Mõru, Kerge, Külm, Abras jne.

Perekonnanime õige kirjutuse põhimõtted. Üldpõhimõtte. Perekonnanimesid kirjutatakse samade grammatilis-ortograafiliste juhiste järgi nagu harilikke üldsõnu.

Erijuhud. Perekonnanimesid võidakse kirjutada nende hääldamise kohaselt mittegrammatiliselt järgmistel juhtudel: 1) kui liitsõnaline perekonnanimi keeletarvitaja praegusest teadvuses ei tundu enam selge liitsõnana või kui tema liitsõnaline tähendus on muutunud ebaselgeks, näit. Tampere (grammatika nõuaks siin kirjutusviisi Tampere; harilikus teadvuses — kui sõna just ei analüüsita — ei tundu siin enam olevat tegemist „tamperega“, vaid esijoones assotsieerub Soome linnanimetus Tampere), Saulep (sõna ei tundu praegu enam üldse liitsõnana, kuigi ta algupäraselt seda on), Süvalep (selle liitsõna tähendus ei ole praegu enam selge, seepärast võib teda lugeda liitsõnaks ning sellekohaselt ka kirjutada ühe p-ga) jne.; 2) kui nimeks on võetud eesti kohanimi, näit. Tamsalu (grammatika nõuaks siin kirjutusviisi Tammsalu, vastavat kohanime kirjutatakse aga ühe m-ga), Haapsalu (grammatika nõuaks: Haabsalu), Põltsamaa (grammatika nõuaks: Põldsamaa), Rakvere (see nimi käib ühtlasi ka p. 1 alla, sest ta ei tundu praegu enam liitsõnana), Oidrema (käib samuti p. 1 alla) jne.; 3) kui perekonnanimele vastav üldnimi algab häälikuga h, siis on võimalik perekonnanime kirjutamisel see h ära jätta, näit. Aavik (vastavat üldnime kirjutatakse haavik), Unt (vastav üldnimi on hunt), Einavere (nimeosale Eina- vastab üldkeeles heina-) jne.

Mis puutub nimedesse, siis võiks soovitada omavalitsuse perekonnaseisunimetikele käia Julius Mägiste raamatu järgi „Eestipäraseid isikunimesid“ (Akadeemilise Emakeele Seltsi väljaanne) ja katsuda kuni täiendava või sootuks uue raamatu ilmumiseni piirduda seal leiduvate nimedega, millest küll mõni üksik praegu enam ei tundu vastuvõetavana, näit. Ella.

Vastandina endisele seisukohale lubada ainult üht nime, on ministeerium nüüd arvamusel, et võib lubada ka kaht — loomulikult tingimusel, et nad mõlemad oleksid eestipärased.

Ametlik osa

Politseivalitsuse ringkiri 8. veebr. s. a. kõigile prefektidele, raudteepolitsei ülemkomissarile ja politseikomissaridele.

Nagu lõhkeainete muretsemiseks antud lubade kasutamise kontrollandmed läinud aasta kohta näitavad, on mitmel pool õige ohtralt lube antud võrdlemisi suurte lõhkeainete hulkade muretsemiseks ühele ja samale isikule, näit. 50, 100 ja enamgi kilogrammi peale. Kuna ühest küljest seesuguse lõhkeainete hulga transporteerimine ja hoidmine ilma eriliste seadeldiste ja hoiupaikadeta kujutab endast teatavat hädaohtu ümbrusele, teisest küljest aga äratub kahtlust, kas ei ole mitte tegemist hangeldamisega talupidajatele riigi poolt soodustatud tingimustel võimaldavate lõhkeainetega,

pean soovitama loaandmist mitte võtta puhtvormaalse toiminguna, vaid igakord jõuda enne loa väljaandmist selgusele, kas loasoovijal peale lõhkeainetega ümberkäimise oskuse on tööpoolest neid aineid ka soovitud hulgal vaja.

Viimase asjaolu silmaspidamiseks tuleb konstaablilt nõuda, et nad loasaajaid aeg-ajalt kontrolliks lõhkeainete tegeliku muretsemise ja äratarvitamise suhtes, missugune kontroll igal juhul peab olema teostatud kõigi loasaajate suhtes iga aasta 1. jaanuariks. Möödunud aasta eeskujul tuleb prefektidel esitada politseivalitsusele aruanne 20. jaanuariks igal aastal lõhkeainete tarvitamisest aasta jooksul.

Ühtlasi tuleb lubade väljaandmise puhul loasaajatele anda ja konstaablite kaudu kontrollida järgmised juhatused lõhkeainete hoidmiseks:

1. Lõhkeaineid tuleb hoida väljaspool eluruume, kuivas kohas, ehituses, millel pole tulekollet.

2. Lõhkeaine peab olema pakitud puukasti, kusjuures kasti lõhkeainega ei tohi asetada teiste asjade alla ega peale.

3. On täiesti lubamatu hoida süütekapsleid ühes lõhkeainetega. Kõige sobivam on hoida lõhkekapsleid kuivas aias või keldris lukustatud kapikeses, mis kindlasti kinnitatud seina külge.

J o h. S o o m a n,

Politseivalitsuse direktori as.

P. T o m s o n,

Politsei vanem assistent.

Siseministri käskkiri 2. veebr. s. a. nr. 72.

Siseministri käskkirjaga 12. septembrist 1929. a. nr. 44 muutmiseks on pandud politseivalitsuses maksma järgmine tööjaotus:

1. D i r e k t o r. Politseivalitsuse tegevuse ja kogu politsei üldine juhtimine ja järelevalve teostamine ning kõige sellega ühenduses olevate asjade otsustamine. Asjade otsustamine, mis ministri poolt tehtud direktorile ülesandeks.

2. A b i d i r e k t o r. Politseivalitsuse direktori asetäitja. Juhatab poliitilise politsei ala. Valve trükiseaduse määruste täitmise üle trükiseaduse alusel, kinofilmide eelkontroll ja etenduslubade andmine, rahvusvaheliste kongresside ja koosolekute load. Muudel aladel osaline töö juhtimine ja asjade otsustamine, mis ministri või direktori poolt tehtud abidirektorile ülesandeks.

3. P o l i t s e i i n s p e k t o r. Välis- ja kriminaalpolitsei aladelt otsekohene jooksva töö juhtimine; välis- ja kriminaalpolitsei ametnikkude koosseisu puutuvad asjad, sama politseiasutuste ja ametnikkude tegevuse järelevalve ja revideerimine; eelarve § 43-b summade tarvitamise kontroll; politsei muuseumi juhtimine; rahvusvahelise pornograafiliste toodete levitamise vastu võitlemise asjad; rahvusvahelise rahamärkide võltsimise vastu võitlemise asjad; kirjavahetus välismaa politseiasutustega isikute kindlakstegemise, otsimise ja jälitusvajaduste alal. Välis- ja kriminaalpolitsei ametnikkude õppe korraldamine kuritegude jälitamise alal.

4. Poliitilise politsei inspektor. Poliitilise politsei otsekohene jooksva töö juhtimine; poliitilise politsei ametnikkude koosseisu puutuvad asjad; komissaride kuluaruannete kontrollimine ja eelarve § 43-a summade kuluaruannete kokkuseadmine ning järelevalve tehtavate kulude üle; järelevalve poliitilise politsei ametnikkude tegevuse üle, revideerimine ja asutuste inspitseerimine.

5. Passiivse õhukaitse inspektor. Passiivse õhukaitse ala korraldamine ja juhtimine, tuletõrje ala korraldamine ja juhtimine, kogu politsei alal välispolitsei inspektori kohustustega ja õigustega laskeala õppe korraldamine ja relvade kontrolli teostamine, välispolitsei alal rivilise õppe, sisekaitse korralduse ja sisekorra juhtimine.

6. Politsei vanem assistent I j. (majanduse alal). 1) Politseiasutiste eelarvete koostamine, krediitide jaotamine ja järelevalve nende tarvitamise kohta. 2) Politseiametkonna varustamine: vormiriietega, laskeriistadega, laskemoonaga ja raamatute ja plankettidega. 3) P. 2 tähendatud ülesannete teostamiseks: võistluspakkumiste tingimuste ja lepingute kavade koostamine, võistluspakkumiste korraldamine, lepingute valmistamine ja osavõtmine võistluspakkumise ja materjalide vastuvõtmise komisjonidest. 4) P. 2 tähendatud materjalide jaotamise ja väljaandmise korraldamine politseiasutistele. 5) Maarajooni konstaablite maaga varustamise ala, s. o. nimekirjade pidamine ja k/v. sel alal. 6) Politseiasutiste tarbeks üüritava ruumide üürilepingute läbivaatamine. 7) Riigikontrolli revideerimiste märkuste lehtede järgi tagasinõutavate summade tagasinõudmistele toimetuste korraldamine. 8) Politseiasutiste avansi aruannetes ja tapikulude nõudelehtedes leiduvate puuduste alal kirjavahetuse pidamine. 9) Kirjavahetuse pidamine politseiasutistega kõigi majandusalal esilekerkivate küsimuste kohta ja 10) kõigi eeltähendatud toimingutesse puutuvate paberite ettekandmine, nende täitmine ja koosseisude korraldamise alal kalkulatsioonide tegemine ning kirjavahetuse pidamine.

7. Politsei vanem assistent III j. Politseivalitsuse direktori käskkirjad ja käsud; ringkirjad; salajase lauajuhendi pidamine ja kirjade täitmine; politseiametnikkude pensioni asjad; hävitamisele määratud kaustade nimekirjade läbivaatamine ja ettekandmine kinnitamiseks (asjaaj. juhtn. § 53); ajakirjanikkude kutsetunnistuste registreerimine; politsei aastaaruande kokkuvõtt; kuritegevuse aruannete koondamine; päevateated; k/vahetus rahvusvaheliste kurjategijate kohta; k/v. pornograafiliste toodete levitamise kohta; k/v. kurjategijate registreerimise kohta; k/v. politsei muuseumi kohta.

8. Politsei vanem assistent III j. K/v. politseiinspektori alal, arvates välja tuletõrje järelevalve ja pensioni asjad; politsei koosseisu ja tegevuspiirkonnadesse puutuvate ja muude teadete koostamine ja ettekandmine; käskude täitmine politseiasutuste revideerimise ja juurdluste toimetamise alal; politseivalitsuse raa-

matukogu korraldamine; telefonogrammide vastuvõtmine ja välja-
saatmine; politsei koosseisu poolekuu aruannete koostamine; valve-
korra ametniku ülesanded; politsei koosseisu kartoteegi pidamine.

9. Assistent tuletõrje alal. Tuletõrje järelevalve
toimetused, aruannete kokkuvõtt ja läbitöötamine.

10. Üldbüroo juhataja. Üldbüroo töö otsekohene
korraldamine ja juhtimine ja üldbüroo toimetuses olevate asjade
otsustamine.

11. Politsei vanem assistent II j. Loteriide, lote-
rii-allegrite, näitemüükide, korjanduste ja maksuliste lõbustuste lu-
bade väljaandmine ja aruannete kontroll. Laskeriistade lubadesse
ja lubade tühistamisse puutuvad asjatoimetused. Laskeriistade ja
laskemoonaga kauplemise, laskeriistade parandamise, sissetoomise
ja raudteel veo load; lõhkeainete raudteel vedamise lubade välja-
andmine; alkoholsete jookide müügikohtade avamise, ümberpaigu-
tamisse ja nimetatud jookide müügiaja pikendamisse ja müügikoh-
tade sulgemisse puutuvad asjatoimetused; k/v. ühekordsete õlle- ja
veinimüügi lubade kohta; avalikkude ettekannete, muusika, piljardi
jne. lubade väljaandmine; rahvusvaheliste kongresside ja koosole-
kute lubadesse puutuv kirjavahetus, rahvuse nimetuse muutmis-
se puutuvad asjatoimetused; komisjoni- ja vahetalituskontorite ning
lombardidesse puutuvad asjatoimetused; isikutunnistustesse ja ho-
busepassidesse puutuvad asjatoimetused; politsei valvealustesse
puutuvad asjatoimetused; asitõendustesse puutuvad asjatoimetused;
k/v. välismaal surnud Eesti kodanikkude kohta; mitmesuguste tea-
dete kogumine välismaal elavate isikute ja saatkondade palvel;
segasisuline kirjavahetus, mis teistesse toimkondadesse ei kuulu;
kirjavahetuse, raamatute ja aruande pidamine loetletud aladel.

12. Politsei vanem assistent I j. Eesti kodaniku-
dele välispasside allakirjutamine, väljaandmine, passimaksu vastu-
võtmine; Eesti-Soome reisikaartide väljaandmine; raudteelastele
ülepiiri liikumise tunnistuste väljaandmine; aruande andmine kassa,
passiplankettide ja passisaajate üle.

13. Sekretär. Välispasside allakirjutamine; lauajuhendi
ja tähestiku pidamine; passitoimkonna kirjavahetuste pidamine;
õienduste andmine; arhiivist isikutunnistuste tagasiandmine ja
osaline passitoimkonna arhiivi korraldamine.

14. Registraator. Välispasside kirjutamine ja päevapil-
tidega varustamine; välispasside päevaraamatu ja tähestiku pida-
mine; Eesti-Soome reisikaartide kirjutamine; reisikaartide välja-
andmise raamatu pidamine; passitoimkonna kassaraamatu pidami-
ne; arhiivi korraldamine.

15. Politsei vanem assistent III j. Peatusloa pal-
vete läbivaatamine ja ettekandmine; teenistusloa palvete läbi-
vaatamine ja ettekandmine; kirjavahetuse pidamine ja et-
tekandmine isikute avalikult ja salaja ülepiiri liikumise kohta; vä-
lismaalaste väljasaatmise, elamispiirkonna kitsendamise ja inter-
neerimise määruste kavade kokkuseadmine; elamispiirkonna muut-

miste palvete läbivaatamine ja ettekandmine ning vastavate märkuste tegemine passidele; asjatoimetus laevakontoritaga lepingute sõlmimises läbirändajate kohta; salajase kirjavahetuse juhendi pidamine ja kaustade korraldamine; aastaaruannete kokkuseadmine loetletud aladel.

16. *Politseii assistent*. Sissesõidu palvete läbivaatamine ja ettekandmine, tagasisõidu lubade väljaandmine; kassa ja raamatute pidamine sel alal; Nanseni passide kirjutamine ja väljaandmine ning kassa ja raamatute pidamine sel alal; aastaaruanded loetletud aladel.

17. *Asjaajaja*. Välismaalaste kartoteegi pidamine; õienõude andmine ülepiiri liikujate kohta; k/v. ja registratuur Eestis surnud välismaalaste kohta; ülepiiri liikujate nimekirjade pidamine ja kaustade korraldamine; kuu- ja aastaaruannete kokkuseadmine samas asjas.

Käskkiri 4. märtsist s. a. nr. 77.

Juhin ametkonna tähelepanu sellele, et igasugused rahalised korjandused ametiasutiste ruumides nii ametnikkude kui ka eraisikute seas kas ametnikkude või kõrvaliste isikute poolt tuleb lugeda ebasoovitavaks nähteks.

Teostades korjandust, mis võib olla isegi ei leia poolehoidu nende poolt, kelle poole pööratakse, korjandust toimetav ametnik riskeerib sellega sattuda vastollu teenistuse kohuste ja distsipliiniga ning rikkuda korrektseid ametlikke vahekordi. Eriti aga tuleb lubamatuks pidada, kui alluvale ametnikule tema ülemuse poolt tehakse ülesandeks toimetada korjanduslehega korjandust kas kaasametnikkude või eraisikute seas.

Üldse korjanduse toimetamine ametliku isikuna ei peaks aset leidma, sest siin on alati olemas ühel ehk teisel viisil teatav mõjutamine ametiasutuse autoriteediga või annetaja enese poolt oletatud võimalikkude tagajärgedega, ilma et ametnik-korjaja selles ise teadlik oleks.

Sellepärast tuleb igasugused korjandused kui ka korjandusele õhutamised lõpetada.

Erandid sellest keelust võivad aset leida ainult neil juhtudel, mil korjandused ette võetakse üleriiklikes huvides, on üldtunnustatud ning oletavad iga kodaniku poolehoidu ning osavõtu vajadust. Kuid ka neil juhtudel võivad ametnikud korjandust toimetada ainult ministeeriumi juhi teadmisel.

K. E n p a l u,
Siseminister.

Politseivalitsuse direktori käskkiri 23. jaan. s. a. nr. 35.

Riigivanema kinnitusel asudes politseivalitsuse direktori ametkohale soovin Vabariigi politseile täit edu ta töös ning otsekohest andumust riigi julgeoleku ja rahva hääkorra ülesannetele, mis on politsei teenimise ülimaks sihiks.

Praegune ajajärk meie riigi elus on rahvaelu kõigeekülgse uuenendamise ajajärk, mil kõik riigivõimu teostajad on kutsutud ja kohus-

tatud andma elu ümberehitamiseks kõige parema, mis nad suudavad anda.

Politseil tuleb ses vastutusrikkas töös olla kaastegev suurimal pingutusel ja seista korra valvel ning käsu täitmisel, et elu ümberkujunemine ning uuenemine sünniks täies rahus ja rahva hindaval poolehoiul.

Selles töös võib politsei arvestada Valitsuse kindla poolehoiuga ning ühise tahtega, sest ajajärgul peale 12. märtsi l. a. ei ole meil võimu teostamises enam parteilisi laialikiskumisi, mis tegid politsei niigi raske teenistuse veel kõikumamaks ja kaldumamaks mitmekeeliste voolude keerises.

Palun seepärast kogu politseiperes kindlat arvestust sellega, et minu kui ka kõigi Teie, kui kaastööliste, ülimalt püüdeks peab olema alluda meie kõrgema käskija, Riigivanema ja Valitsuse käskudele, sihile ning valitsemise suunale. Riigivanem ja Valitsus on riigijuht, politsei vooruseks on alluda oma riigi juhtidele.

Politsei juhtimisel tahan arvestada minu eelkäijate tänuväärilist tööd politsei korraldamisel ja hoolitseda, et politsei raske, kuid auväärne ülesanne oma alustes kõveneks ning kujuneks lugupeetavamaks teenimise alaks.

Et see tuleks toime täiel määral, palun politsei juhte ja kogu politseiperet suhtuda ustavusega ning aususega oma kõrgele kutsele. Maksku ka politseiperes isamaalise noorsoo juhtlause: Isamaa auks, ole valmis! Politseile on nooruslikku jõudu ja noorusvaimustuse aateid ning usku vaja rohkem kui seda oma igapäevases teenistuses aimatakse.

Jääme nooreks oma kindluses ja suhtume oma isamaasse ning ta juhtidesse nooruse väsimatuse ja ühistahte tundega.

R i c h. V r e e m a n,
Politseivalitsuse direktor.

Politseivalitsuse direktori käskkiri 22. veebr. s. a. nr. 39.

Tallinna-Harju prefektuuri meeskoor esines 16. skp. „Estonia“ kontsertsaalis avaliku kontserdiga, kusjuures koori ettekanded ühes soolopladega rohkearvulise kuulajaskonna poolt väga soojalt vastu võeti. See võrdlemisi noor ettevõte — koor on asutatud 1933. a. lõpul — lisandab väärtusliku lüli politseiametnikkude endaarenduslikkudele ja kultuurilistele üritustele, millistest välja-paistvamata enne seda võis mainida spordiühinguid ja Tallinnas ja Tartus asutatud politsei orkestreid.

Hinnates seesuguseid harrastusi kõrgelt kui austamisväärset püüet õilistada ja rikastada oma siseelu ja luua vajalist vaheldust hinge kalestavale teenistuskohuste täitmisele, näen teisest küljest selles ka head vahendit politsei lähendamiseks rahvale, kellesse politsei ülesannete peaaegu alati sundiv ja vastuvaidlematu iseloom vägisi tükib sisendama antipaatiatunnet. Väljudes nii ühest kui teisest vaatekohast, peab tunnustama mainitud harrastusi politsei-

peres väga soovitavaks ja järeletegemisväärseks seal, kus olud seda vähegi võimaldavad.

Avaldan Tallinna-Harju prefektuuri meeskoorile, eriti kontserdil esinenud solistidele, tänu tehtud töö eest ja soovin neile õnne kordaläinud kontserdi puhul.

R i c h. V r e e m a n,
Politseivalitsuse direktor.

Ümberpaigutusi:

Jõeletme raiooni konstaabel Robert Simson on paigutatud ümber teenistuse huvides Rae raiooni konstaabliks, arvates 15. jaan.

Krüüdneri raiooni konstaabel Jaan Alver on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Koorküla-Helme raiooni konstaabliks, arvates 15. jaan. s. a.

Timo raiooni konstaabel Elmar Värs on paigutatud ümber teenistuse huvides ja oma soovil Krüüdneri raiooni konstaabliks, arvates 10. veebr. s. a.

Kõlleste-Karilatsi raiooni konstaabel Julius Pauskar on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Vana-Roosa raiooni konstaabliks, arvates 15. veebr. s. a.

Mooste raiooni konstaabel Gustav Kuusik on paigutatud ümber teenistuse huvides ja oma nõusolekul Timo raiooni konstaabliks, arvates 15. veebr. s. a.

Tammiste raiooni konstaabel Aleksander Miklas on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Koonga raiooni konstaabliks, arvates 20. veebr. s. a.

Koonga raiooni konstaabel Johannes Männikus on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Tammiste raiooni konstaabliks, arvates 20. veebr. s. a.

Kirbla raiooni konstaabel Eduard Tikko on määratud kriminaalpolitsei III järgu assistendiks, arvates 1. märtsist s. a.

Viitina-Krabi raiooni konstaabel Johannes Pintman on paigutatud ümber Rootova 1. raiooni konstaabliks, arvates 20. jaan. s. a.

Raudteepolitsei Mõisaküla raiooni konstaabel Johan Park on teenistuse huvides paigutatud ümber sama politsei Tallinna 2. raiooni konstaabliks, arvates 1. veebruarist s. a.

Raudteepolitsei Tallinna 2. raiooni konstaabel Albert Tuisk on paigutatud ümber oma palvel ja huvides sama politsei Mõisaküla raiooni konstaabliks, arvates 1. veebr. s. a.

Rapla 2. raiooni konstaabel Martin Lind on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Jõeletme raiooni konstaabliks, arvates 1. veebr. s. a.

Kasaritsa raiooni konstaabel Johannes Kulbach on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Narva prefektuuri Kose raiooni konstaabliks, arvates 1. veebr. s. a.

Ametikõrgendusi:

Tallinna-Harju prefektuuri allkonstaabel Eduard Prööm, kes lõpetanud politseikooli kõrgema klassi kursuse 27. mail 1934. a., on määratud konstaabliks sama prefektuuri, arvates 1. veebr. s. a.

Tallinna-Harju prefektuuri allkonstaabel Elmar Lillemägi, kes

lõpetanud politseikooli kõrgema klassi kursuse 7. juulil 1934. a., on määratud konstaabliks sama prefektuuri, arvates 1. veebr. s. a.

Võru linna II raiooni konstaabel Karl Retsnik on määratud Rakvere jaoskonna politsei-abikomissariiks, arvates 1. jaan. s. a.

Kriminaalpolitsei assistent Johannes Adams on määratud kriminaalabikomissariiks, arvates 10. veebr. s. a.

Kriminaalpolitsei III järgu assistendid Karl Mullas ja Gerhard Jagomägi on määratud II järgu assistentideks, arvates 1. märtsist s. a.

Piiriv. Tallinna jaosk. Tallinna I raiooni kord. ül. v.a.o. Adolf Oronok on kõrgendatud hoolsa ja kiiduväärt teenistuse eest veltveebliks, arvates 16. jaan. s. a.

Ametist vabastamisi:

Narva prefektuuri Kose raiooni konstaabel Jakob Pauk on vabastatud teenistusest tervislikel põhjusil pensionile mineku puhul, arvates 1. veebr. s. a.

Väinjärve raiooni konstaabel Juhan Peep on vabastatud teenistusest parandamata haiguse tõttu, millega teenistuse jätkamise võimaluse kaotanud, arvates 16. veebr. s. a.

Vana-Roosa raiooni konstaabel Artur Raabe on vabastatud teenistusest tervislikel põhjusil pensionile mineku puhul, arvates 1. veebr. s. a.

Autasu määramisi:

Kuritegude jälgimisel ülesnäidatud erilise hoolsuse eest on määratud rahalist autasu Tartu-Valga prefektuuri Taagepera raiooni konstaablile Karl Mäe'le 50 krooni ja Kambja raiooni konstaablile Ilmar Veskimetsale 30 krooni.

Avaldatud kiitust:

Piiriv. Narva jaosk. Narva raiooni kordoniül. veltv. Arnold Remmer'ile, kapral Albert Hammer'ile, kapr. Jaan Vaht'ile ja kapr. Arnold Petersell'ile on avaldatud kiitust hoolsa ja kiiduväärt teenistuse eest.

Piirivalve valitsuse ülema käskkirjaga 23. veebruarist s. a. nr. 29

avaldatakse väljavõte Riigivanema käskkirjast Kaitsevägegedele nr. 4 20. II 1935. a.:

„Kõrgendan arvates 24. veebruarist 1935. a.:

M a j o r i d — k o l o n e l - l e i t n a n t i d e k s :

1. Artur Viilip — piirivalve Petseri jaoskonna ülem.
2. Ferdinand-Voldemar Tõnso — piiriv. Lääne jaosk. ülem.

K a p t e n i d — m a j o r i t e k s :

10. August Korkmann — piirivalve Petseri jaoskonnast.
16. Karl Martinson — piirivalve Lääne jaoskonnast.
25. Mihkel Pütt — piirivalve Peipsi jaoskonnast.

L e i t n a n d i d — k a p t e n i t e k s .

1. Aleksander Miller — piirivalve Peipsi jaoskonnast.
4. Eugen-Harald Otsmann — piirivalve Petseri jaoskonnast.

3. Robert-Johannes Perlits — piirivalve Narva jaoskonnast.
12. Julius Laas — piirivalve Tallinna jaoskonnast.“

Hoolsa ja kiiduväärt teenistuse eest on kõrgendatud noorem-allohviterideks:

Valitsuse staabi van. kirjut. kp. ream. Richard Unt,
Valitsuse staabi van. kirjut. kp. ream. Artur Lõuend,
Valitsuse staabi van. kirjut. kp. ream. Villem Jalakas,
Valitsuse staabi vanem-kirjutaja kp. ream. Ernst Tõlpt,
Valitsuse staabi vanem-kirjutaja kapral Richard Mägi,
Tallinna jaoskonna vanem-kirjutaja ream. Adolf Vilberg,
Narva jaoskonna vanem-kirjutaja kapr. Voldemar Laurisson,
Valitsuse staabi vanem-kirjutaja I järgu madrus Evald Assmuth,
Peipsi jaoskonna vanem-kirjutaja kapral Voldemar Paas.

Valitsuse staabi vanem-kirjutaja kp. noor.-allohv. Gustav Sark on kõrgendatud hoolsa ja kiiduväärt teenistuse eest vanem-allohviteriks.

Kotkaristi Nõukogu otsusega 20. veebruarist s. a on annetatud III kl. Kotkaristid kodanliste teenete eest järgmistele ohvitseridele:

Kolonel-leitnant Johan Paul — Valitsuse staabist,
kolonel-leitnant Aleksander Šervel — Narva jaoskonnast,
major Adolf Lüüs — Tallinna jaoskonnast,
major Aleksander Tilger — Valitsuse staabist.

Kaitseliidu ülema otsusega 8. oktoobrist 1934. a. on annetatud III kl. Valgeristid järgmistele ohvitseridele ja kv. ametnikkudele:

Kolonel-leitnant Johan Paul — Valitsuse staabist,
kolonel-leitnant Artur Viilip — Petseri jaoskonnast,
kolonel-leitnant Ferdinand Tõnso — Lääne jaoskonnast,
major Adolf Lüüs — Tallinna jaoskonnast,
major Aleksander Tilger — Valitsuse staabist,
kv. ametnik Juhan Arumets — Valitsuse staabist.

Politseivalitsuses on registreeritud:

- 1) ajaleht „Die Neue Zeit“, ilmub Tallinnas üks kord nädalas; väljaandja — Roman Studemeister ja vastutav toimetaja Adolf Idol;
- 2) ajaleht „Noorte Kotkaste Tilsi rühma elu“, ilmub Aleksandri vallas Võrumaal üks kord nädalas; väljaandja — Noorte Kotkaste Tilsi rühma staap ja vastutav toimetaja Johannes Järvpõld;
- 3) ajaleht „Uudne Linn“, ilmub Tartus neli korda aastas; väljaandja — Tartu Aed- ja Äärelinna Majaomanike Selts ja vastutav toimetaja — Peeter Panksep;
- 4) ajakiri „Auto“, ilmub Tallinnas üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Jaan Zimmerman;
- 5) ajakiri „Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaama Teated“, ilmub Tallinnas üks kord kuus; väljaandja — Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaam ja vastutav toimetaja — Andres Roosileht;
- 6) ajakiri „Noorsoo-organisatsioonide Juht“, ilmub Tartus neli korda aastas; väljaandja — Eesti Noorsoo Karskusliit ja vastutav toimetaja — Heinrich Mark;

7) ajakiri „Sõnas ja Pildis“, ilmub Tartus igal laupäeval; väljaandja ja vastutav toimetaja — Eleonore Saarna;

8) ajakiri «Пробуждение», ilmub Narvas üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Rudolf-Konstantin Vogel;

9) ajakiri „Vaimulik Laul“, ilmub Tartus kuus korda aastas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Nikolai Kokla;

10) ajakiri „Koduteel“, ilmub Kuressaares üks kord kuus; väljaandja — Kuressaare Piiskoplik Metodisti kogudus ja vastutav toimetaja Martin Prikask;

11) „Elva Ev. lut. koguduse Teataja“, ilmub Elvas 1—2 korda kuus; väljaandja — Elva Ev.-lut. kogudus ja vastutav toimetaja — Aleksander Bender;

12) ajakiri „Olümpialeht“, ilmub Tallinnas 4—6 korda aastas; väljaandja — Tallinna Spordipressi Klubi ja vastutav toimetaja — Henno Rahamägi;

13) ajakiri „Väike-Raamatukogu Uudisjutud“, ilmub Tallinnas üks kord nädalas; väljaandja — Jakob Loosalu ja vastutav toimetaja — Julius Säkk, ja

14) ajakiri „Tõe Häääl“, ilmub Tallinnas üks kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Osvald Havel.

Politseivalitsuse poolt on antud load laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: Axel Juhani p. Seffers'ile, Palivere vallas, maksvusega 6. detsembrini 1935, Vilhelm Jüri p. Bergman'ile Tõrvas, Tartu 1, maksvusega 23. novembrini 1935, Aleksander Peetri p. Terri'le Tõrvas, Valga 3, maksvusega 27. novembrini 1935, Sõjaväe Majandusühisuse juhatusel Tallinnas, Pikk 11, Tartus, Küüni 3, Võrus, Jüri 24, Rakveres, Lai 17, Pärnus, Rütli 27 ja Narvas, Malmi 1, maksvusega 31. detsembrini 1935, Karl Gothardi p. Trummer'ile Albu vallas, Aravetel, maksvusega 22. detsembrini 1935, Tartu Linna Laenukassa juhatusel Tartus, maksvusega 26. novembrini 1935, Eesti Tarvitajateühisuste Kesksühisuse Karksi harukauplusele Nuias, maksvusega 13. detsembrini 1935, Tallinna Linna Pandimaja juhatusel Tallinnas, Maneesi 4, maksvusega 5. jaanuarini 1936, Arnold Mihkli p. Leesman'ile Simunas, maksvusega 27. novembrini 1935, Gustav Otto p. Laas'ile, Paides, Turupl. 11, maksvusega 4. jaanuarini 1936, Mats Matsi p. Arro'le Abja-Paluojaal, maksvusega 31. detsembrini 1935, Hugo Tooma p. Pärnale Nõmmel, S. Pärnu 94, maksvusega 19. detsembrini 1935, Eduard Georg Kert'ile Tallinnas, S. Tartu 53, maksvusega 22. detsembrini 1935, Valter Villemi p. Kariis'ile, Haapsalus, Karja 14, maksvusega 1. jaanuarini 1936, Karl Andrese p. Kivile Antslas, Jaani 2, maksvusega 16. detsembrini 1935, Väike-Maarja Tarvitajateühisuse juhatusel Väike-Maarjas ja Kiltsis, maksvusega 31. detsembrini 1935, Friedrich Friedrichi p. Krähenbühl'ile Kärđlas, Vabaduse 3, maksvusega 4. jaanuarini 1936, Friedrich Hansu p. Martinsonile Tallinnas, S. Tartu 1, maksvusega 18. jaanuarini 1936, Harald Gustavi p. Vohrman'ile Viljandis, Tartu 6-a, maksvusega 22. jaanuarini 1936, Oskar Peetri p. Ritson'ile Valgas, Keskk. tän. 21,

maksvusega 22. detsembrini 1935, Nikolai Madise p. Schröder'ile, Massu v., Kõmsil, maksvusega 10. jaanuarini 1936, Paide Kaubatarvitajate Ühisuse „Iva“ juhatusese Paides, Pikk tän. 1/3, maksvusega 31. jaanuarini 1936, Voldemar Juhani p. Schmidt'ile Jõgeva alevis, Suur t. 28, maksvusega 1. veebruarini 1936, Võhma Majandusühisuse juhatusese Imavere harukaupluses, maksvusega 6. veebruarini 1936, ja Liisa Jaani t. Kambile Lihula alevikus, maksvusega 10. veebruarini 1936; laskemoonaga kauplemiseks: Jaan Johani p. Ungerson'ile Elvas, Kesk t. 31, maksvusega 23. detsembrini 1935, Fromhold Johani p. Kiloman'ile Rõuge v., Ala Rõuges, maksvusega 28. jaanuarini 1936, Maks Andrese p. Saulile Märjamaa alevikus, maksvusega 31. jaanuarini 1936, Edgar Peebu p. Ottas'ele Suure-Jaani alevis, Pärnu tän. 2, maksvusega 31. detsembrini 1935, Johan Johani p. Lõmpsile Karksi-Nuias, maksvusega 30. jaanuarini 1936, Jakob Jaani p. Mikiver'ile Loksal, maksvusega 21. jaanuarini 1936, Viggo Jörgensen'ile, kes kaupleb firma „Eesti Lipp“ nime all Tallinnas, Vene 11, maksvusega 14. veebruarini 1936, Ado Hansu p. Jeeseer'ile Velise alevikus, maksvusega 26. jaanuarini 1936, Mustvee Majandusühisuse juhatusese Mustvee alevis, Tartu t. 28 ja Lohusuus, maksvusega 3. jaanuarini 1936, ja Iisaku Tarvitajateühisuse juhatusese Iisakul, maksvusega 7. veebruarini 1936; laskeriistade parandamiseks: Artur Juhani p. Tenneberg'ile Püssi vallas, maksvusega 28. novembrini 1935, Karl Peetri p. Luhale Tartus, Raekoja 104, maksvusega 13. novembrini 1935, Mihail Sergei p. Venediktov'ile Vilo v., Ratševo mõisas, maksvusega 28. novembrini 1935, Nikolai Peetri p. Kullile Antsla alevis, Jaani 26, maksvusega 16. veebruarini 1936, ja Nikolai Johani p. Raudsepale Tallinnas, U. Kalamaja 22, maksvusega 29. jaanuarini 1936.

Politseivalitsuse direktori otsustega on tühistatud: Sauga vallas elutseva Madis Madise p. Sarapiku, Sõmeru vallas elutseva Johannes Aleksandri p. Tiisman'i, Tallinnas, Mürivahe 12, elutseva Albert Pauli p. Kant'i, Maidla vallas elutseva Hans Augusti p. Pungas'e, Räpina vallas elutseva Karl Jaani p. Suigu, Sinalepa vallas elutseva Karl Gustavi p. Silberfeldt'i laskeriistahoidmise ja -kandmise load ning S. Kõpu vallas elutseva Jaan Tõnise p. Riisenberg'i, Olustvere vallas elutseva Arnold Juliuse p. Kipp'i ja Kaagjärve vallas elutseva Theodor Jaani p. Dajevski laskeriistalood jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas.

Küsimusi ja kostmisi.

Konstaabel. Küsimus. Adm.-sissen. s. § 13 järgi peab politseiametnik maal hiljemalt 7 päeva jooksul edasi andma sissenõutud raha. Kohtu- ja Siseministri 30. VI 31 juhtnööri nr. 532 § 10 p. p. b ja c näevad ette, et maal võib ametnik raha edasi anda tarviduse järgi, kuid nii, et ametniku kätte ei koguks rohkem kui 100 krooni ja et kuu viimasel äripäeval tuleb kõik kuu jooksul saadud summad edasi anda. Kuidas sünnib raha edasiandmine,

kas Adm.-sissen. s. § 13 kohaselt või Kohtu- ja Siseministri 30. VI 31 juhtn. nr. 532 § 10 p. p. b ja c kohaselt?

Vastus. Kõnesolev ringkiri on üldine. Ta käib kõigi nende küsimuste kohta, mille suhtes ei ole seatud teissugust korda. Adm.-sissen. s. ettenähtud korras sissenõutud summade edasisaatmiseks on määratud, et see maal peab sündima hiljemalt ühe nädala jooksul (§ 13). Seda seaduse eeskirja ringkiri ei saanud muuta. Seadus ei keela ülemal asutusel selle eeskirja piirides ette kirjutada lühemaid tähtaegu või muid lähemaid aluseid. Seepärast tuleb seatud küsimuse puhul arvata, et maal tuleb igasuguste summade edasiandmist toimetada kõnesolevas ringkirjas ettenähtud viisil, kusjuures need summad, mis on nõutud sisse Adm.-sissen. s. alusel, tuleb edasi toimetada hiljemalt sama seaduse § 13 ettenähtud tähtajal.

J. K.

H. V. Küsimus 1. Mitu % riigimaksu tuleb maksta loterii-võidult, mille väärtus 10 krooni?

Vastus 1. Vastuse otsimisel tuleb alata kõige vähemast maksustatavast võidust. Nimelt tuleb lahendada küsimus, kas 1-kroonine võit kuulub maksustamisele. Seaduses antud redaktsiooni järgi tuleb vastata jaatavalt. Järelikult maksunorm tuleb kohaldamisele *alates selle normi tarvis määratud võidusumma alammäärast*. Loomulikult ei ole mõeldav sama maksunormi kohaldada siis ka sama maksunormi tarvis seatud võidusumma ülemmäärale. Järelikult tuleb 10-kroonise võidu pealt võtta maksu 15%.

Küsimus 2. Kas loterii korraldaja on õigustatud riigimaksu Eesti Panka saatmisel postikulu sellest maha arvama, või peab loterii korraldaja riigimaksu oma kulul ära saatma?

Vastus 2. Avalikkude maksude tasumisel ei võeta kunagi arvesse posti- või muid kulusid, mis tekivad maksmisel maksu toimetamise läbi vastavasse asutusse.

J. K.

P. K. Küsimus. R. T. nr. 3 — 1921, art. 20 § 3 järgi on kinnisvara võla protsendi ülemmäär tõstetud ühe protsendi pealt viie protsendi peale. Kas linnavolikogul on õigus määrata kinnisvaramaksu võla pealt näiteks 2% kuus? Eitaval korral, kas on siin mõõduandev asjaolu, et maksumäär on R. T. kuulutatud välja ja seal on tähendatud, et kinnisvaramaksu võla pealt võetakse näiteks 2% kuus?

Vastus. R. T. 3 — 1921 art. 20 all avaldatud seaduse § 3 järgi tõsteti Linna sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruanete seaduse § 24 ettenähtud trahvi protsendi ülemmäär ühe protsendi pealt viie protsendi peale kuus. Kõnesoleva seaduse § 24 ettenähtud protsendimäär ei ole üldine määr, vaid on protsendi ülemmäär. Omavalitsuste volikogud võivad määrata ka vähema protsendi, kuid see ei tohi ületada 5% kuus.

J. K.

T. v—s. Küsimus. Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse § 11 põhjal määrab maksu see alevi- või vallavalitsus, kelle administratiivpiires asub kinnisvara. Kui kinnisvara asub mitme omavalitsuse administratiivpiires, määrab maksu see alevi- või vallavalitsus, kelle piires asub maksustatava vara majapidamine. Sama

seaduse § 11, 16 ja 18 mõtte järgi tuleb järeldada, et maks juhul, kui kinnisvara asub mitme omavalitsuse piirkonnas, läheb sellele omavalitsusele, kelle piires asub maksustatava vara majapidamine. Kas see on õige?

Vastus. Seadus kõneleb kinnisvaradest. Selle all tuleb mõista kinnistusüksust. Kõnesolevat paragrahvi ei saa mõista nii, et kui isikule kuulub mitu talu, mida ta võib olla ise peab, kuid mis asuvad mitme valla piires, et siis kinnisvaramaks tuleks määrata selle kinnistusüksuse järgi, kus on omaniku majapidamine. Igalt kinnisvaralt, s. o. kinnistusüksuselt tuleb võtta maksu sellel vallaomavalitsusel, kelle piirkonnas asub kinnistusüksus. Kui see asub mitme omavalitsuse piirkonnas, siis tuleb talitada § 11 kohaselt.

J. K.

H. K. Küsimus 1. Valla üldeelarvesse on võetud sekretäri abi palk Kr. 65.—, missugune vallavolikogu ja maavalitsuse poolt on kinnitatud eelarve vastuvõtmisega, kuna sekretäri abi sai eelmisel eelarveaastal palka Kr. 60.—. Kas on vaja vallavolikogu otsust või võib eelarve korras maksta sekretäri abile eelarve aastast peale Kr. 65.—?

Vastus 1. Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse (R.T. 97 — 1926) § 73 kolmanda lõike põhjal: „Vallavalitsuse liikmete valimised, ametnikkude vastutusele võtmine, palga suuruse ning abirahade määramine üksikutele kodanikkudele ja volinikkude volituste tühjaks-tunnustamine sünnib salajasel hääletamisel.“ Sellest järgneb, et vallavolikogu määrab ametnikkude, järelikult ka sekretäri abi palga kindlaks erietsusega, rippumatult sellest, et vastuvõetud ja tarvilises korras kinnitatud eelarvesse on palkade kalkulatsiooni aluseks võetud teatud kuupalk. Selle vastu ei räägi sama seaduse § 79, mille põhjal vallavalitsuse ametnikud peale sekretäri määratakse ametisse ja vabastatakse sellest vallavalitsuse poolt. Vallavalitsus määrab ametnikke ametisse, kuid saab neile palka maksta ainult volikogu poolt erietsusega määratud suuruses.

Küsimus 2. Valla üldeelarvesse on võetud vallavanema palk Kr. 25.—, kuna vallavolikogu poolt on varem määratud Kr. 20.—. Kas võib Kr. 25.— vallavanemale välja maksta eelarve korras, kui eelarve on vallavolikogu ja maavalitsuse poolt kinnitatud?

Vastus 2. Sama seaduse (v. vastus 1) § 86 ütleb: „Oma tegevuse eest saavad vallavanem ja ta abid kindla palga vallavolikogu otsusel. Palgamääramine sünnib enne valimisi.“ Enne valimisi määratud vallavanema ja tema abide palka ei saa muuta ka vallavolikogu erietsusega, rääkimata palga muutmisest eelarve korras.

X. alevivalitsus. Küsimus. Kas Aleviseaduse § 126² (R. T. 83/84 — 1924) põhjal aleviomavalitsuse heaks võetavalt isikumak-sult tuleb võtta viivitusprotsente kuni Administratiiv-sissenõudmise sead. maksmahakkamiseni vallaomavalitsusega ühisel alusel 2% kuus ja eelnimetatud seaduse maksmahakkamisest 6% aastas või

tuleb isikumaksu võlgadelt kogu aja eest arvata viivitusprotsente Aleviseaduse § 139 põhjal 1% kuus või tuleb aleviomavalitsusel isikumaksu võlgadelt viivitusprotsentide nõudmisest koguni loobuda kuni Adm.-sissen. s. maksmahakkamiseni?

Vastus. 1917. a. Aleviseaduse (VSKK nr. 187, art. 1082) § 110, 123 ja 125 määrasid kindlaks maksuliigid, mis aleviomavalitsustel oli lubatud võtta oma kulude katteks. Sama seaduse § 126 ja 136 määrasid kindlaks trahviprotsendi määra võlgujäänud maksuliikidelt. Aleviseaduse muutmise seaduse ning Linnade ja alevite maksuseaduste muutmise ja täiendamise sead. (R. T. 61/62 — 1920, sead. nr. 181; 3 — 1921, sead. nr. 21; 83/84 — 1924, sead. nr. 58) § 3, 4 ja 126 lubati aleviomavalitsustel võtta peale 1917. a. Aleviseaduse § 110, 123 ja 125 ettenähtud maksude ka teisi viimastes seadustes ettenähtud makse. Nende hulka kuulub ka isikumaks, mille suuruse ja võtmise korra määrab alevivolikogu alustel, mis selle maksu võtmise asjus Valla- ja maakonna omavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutise seaduse (R. T. 18/19 — 1920, sead. nr. 83) § 9 valdade kohta on määratud. Et tähendatud seaduse § 9 ega ükski teine paragrahv isikumaksu võlgadelt ei näe ette viivitusprotsenti, siis ei saa seda võtta mainitud seaduse alusel. Seda viivitusprotsenti ei saa võtta ka 1917. a. Aleviseaduse § 126 ja 136 põhjal, sest need paragrahvid ei näinud ette isikumaksu võtmist. Uute maksudena peale isikumaksu võivad alevid tähendatud muutmise ja täiendamise seaduste põhjal võtta ka lõbustusmaksu, maksu paatidelt ja süstadelt, kogukondliste kaalude tarvitamise eest, suvituskasu ning maksu platside, turgude ja uulitsate tarvitamise eest põllusaaduste ja muude kaupade müügikohal, kuid üheltki maksuvõlalt kuni Adm.-sissen. s. (R. T. 2 — 1932, art. 15) maksmahakkamiseni — 18. jaan. 1932 — ei ole nähtud ette viivitusprotsente. Järelikult ei saa ka võtta protsente. Et Adm.-sissen. s. ei ole tagasiulatuvat maksvust, siis võib isikumaksu võlgadelt võtta viivitusprotsenti selle seaduse § 70 ettenähtud määral (6% aastas) ja tema maksmahakkamise ajast, s. o. 18. jaan. 1932. **H.**

A. K. Küsimus 1. Kas alevi ehituskrunte võib anda ka neile, kes Põllutöoministeriumilt saadud andmetel ei kasuta krunte?

Vastus 1. Kuigi Põllutöoministeriumilt saadud andmed võivad selgitada, kes on kruntide kasutajad, ei tähenda see veel, et krunte peab andma nende andmete alusel. Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse järgi selgitab küsimust, kellel on õigus krunte saada, linna- ja alevivalitsus, nagu nähtub selle seaduse § 9, mille järgi linna- ja alevivalitsused on kohustatud tegema volikogule ettepanekuid, milles on tähendatud kruntide saajad ja loomulikult ka nende õigused, milliseid seega tuleb selgitada linna- ja alevivalitsustel. Linna- ja alevivolikogude ülesandeks § 9 järgi on ainult linna ja alevivalitsuste poolt ettepanud ehituskruntide

saajate kinnitamine. Volikogud ise ei või kruntide saajaid määrata ilma § 9 tähendatud ettepanekuteta.

Küsimus 2. Kas alevivolikogu otsuste vastu alevi ehituskruntide määramise asjus võib kaevata adm.-kohtu korras?

Vastus 2. Riigikohtu seisukoht ses küsimuses on järgmine (adm.-osak. toim. 1032/I — 13/20. detsembrist 1932. R. o. 40/1932): Alevi ehituskruntide müük toimub Linnade ja alevite maaga varustamise seaduses ettenähtud korras ja alustel ja ei ole seepärast võrdne harilikkude kinnisvarade müümisele, nagu nähtub Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse § 4 ja 5 ja eriti § 6, mille järgi omavalitsused on kohustatud müüma neid krunte. Seepärast on ekslik väide, et alevivolikogu sääraste otsuste vastu ei ole asjaosalistel õigust esineda kaebustega administratiivkohtu korras. Ka ei põhjusta alevivolikogu otsuste vastu neis asjus administratiivkohtule antud kaebuste rahuldamist see asjaolu, et alevivolikogu otsus on kinnitatud.

Vallasekretär. Küsimus 1. Kas vajab vaestelastekohtu poolt alla 18-a. vaeslapsele antud perekonnanime muutmise luba ringkonnakohtu kinnitamist?

Vastus 1. Perekonnanimede korraldamise seadus (RT 91 — 1934) näeb ette, et nime või perekonnanime muutmiseks sooviavaldajal, kes on noorem kui 18 aastat, peab olema vanemate luba või kui temal puuduvad mõlemad vanemad — vaestelastekohtu luba (§ 10 p. 2 ja § 26). BES § 358 järgi juriidilised toimingud, mis on sõlmitud hooldaja poolt vaestelastekohtu juuresolekul või viimase nõusolekul, tunnustatakse kohuslikuks ja ei või pärast olla mingi vaidluse aluseks. Väljavõttena sellest üldeeskirjast vajavad aga vaestelastekohtu korralduse alusel viimase p. 7 loendatud asjades vaestelastekohtute otsused ringkonnakohtu kinnitamist. Selles loenduses ei ole nähtud ette vaestelastekohtute otsuseid vaeslapse nime või perekonnanime muutmise loaandmise asjas. Arvestades BES § 358 ja vaestelastekohtute korralduse p. 7 eeskirjadega ning silmas pidades Perekonnanimede korraldamise seaduse § 10 p. 2 eeskirja, et kui sooviavaldaja on noorem kui 18 aastat ja kui temal puuduvad mõlemad vanemad, on tarvilik vaestelastekohtu luba, siis tuleb järeldada, et vaestelastekohtu luba alla 18-aastase vaeslapse nime või perekonnanime muutmiseks ei vaja ringkonnakohtu kinnitamist.

Küsimus 2. Millisel määral tuleb tempelmaksustada perinimede kaitseregistrisse kandmise tunnistuste saamise sooviavaldusi?

Vastus 2. Perekonnanimede kaitseregistrisse kandmise tunnistuste saamise sooviavaldused on tempelmaksuvabad tempelmaksu tariifi nr. 1 erandi 33 põhjal, sest tunnistused ise on tempelmaksuvabad tempelmaksu tariifi nr. 10 erandi 8 põhjal, kuna nende tunnistuste eest võetakse erimaksu, mis läheb riigile (Perekonnanimede korraldamise seadus, R. T. 91 — 1934, § 16).

A. S. Küsimus 1. Kes on kohustatud maksma kinnisvara hindamismaksu: kas kinnisvara omanik või rentnik?

Vastus 1. Kinnisvara hindamismaksu on kohustatud maksma kinnisvara omanik, mitte aga selle rentnik. Et see on nii, selgub I. linna sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete seaduse (VSKK 1917, nr. 274, art. 2010) § 12, mille järgi, kui ühe isiku päralt olevad maatükid, mis teise kasutusel rendi või hoonestamise õiguse alusel, asuvad viimase isiku hooned, siis võetakse hindamismaksu maatüki eest maaomanikult ja hoonete eest hoonete omanikult. Sellele seisukohale on asunud ka end. vene senat, seletades, et linna- ja maa- (zemskie) maksude tasumise kohustus lasub varanduste omanikkudel (ukaas 14. VI 1906, Nr. 6359) ja et maksulehed saadetakse kinnisvara omaniku nimele, kellelt ka maks nõutakse, kuigi rendilepingus on tingimus, et maksude tasumine pannakse rentniku peale (ukaas 15. II 1907, nr. 1929). Kaubandus-tööstusliikude ettevõtete pealt nõutakse maksu ruumide omanikult, kus ettevõtted asuvad: kui ruumid on ühe ja masinad teise isiku päralt, peab hindamismaksu maksuma ikkagi tööstuse hoone omanik, kes omakord võib maksu jaotamise suhtes leppida kokku masinate omanikuga (Vene senati määrus 28. II 1895 ja ukaas 7. XII 1910, nr. 15359). Neil seisukohil asub ka Riigikohus (Adm. osak. toim. 257/I — 15/III — 6/V 1932, R. o. 17/32).

Küsimus 2. Kui maal asetseva kinnisvara maksustamise vastu ei ole esitatud seaduslikul tähtajal vastulauseid, kas siis võib seda kinnisvara tagantjärele maksustamisest vabastada, kui selgub, et see ei kuulunud maksustamisele?

Vastus 2. Selle kohta on Riigikohus kokkuvõetult seletanud järgmist (Adm.-osak. toim. 832/II — 23. IX 1932, vt. ka J. Valge, Riigikohtu administratiivosakonnas 1932. a. lahendatud küsimusi): On õige, et Seadus liikumata varanduste maksu kohta maal näeb ette kaks toimingut, nimelt kinnisvarade hindamise ja iga-aastase maksu määramise, kuid ekslik on arvamus, et objektide hindamise toiming on võrdne objektide maksu alla arvamisega, sest seda sellest seadusest ei saa välja lugeda. Objektide hindamise toiming on täiesti sõltumata sellest, kas see objekt hiljem või hindamise ajal kuulub maksualuste objektide hulka või mitte. Seepärast selle seaduse § 10 ettenähtud kaebused käivad ainult maade, hoonete ja tööstusasutuste hindamise kui sarnase vastu, nagu nähtub tähendatud § 10 tekstist. Arvamus, et selles paragrahvis on nähtud ette ka kaebused objekti maksu alla kuuluvuse kohta, on seepärast ekslik. Objekti maksu alla kuuluvus on seotud iga-aastase maksu määramisest objektilt, sest maksu määramisega objektilt tunnustatakse see ka maksu alla kuuluvaks, ja seepärast Seaduse liikumata varanduste maksu kohta maal § 17 ja 18 ettenähtud vastulauses tuleb protest avaldada maksu määramise vastu, s. o. nii ebaõigelt arvutatud maksu kui ka objektilt seadusevastaselt määratud maksu vastu, näiteks objektilt, mis ei kuulu üldse maksustamisele. On aga otsu-

sed iga-aastase maksu määramise kohta jõus ja ei ole tühistatud Kinnisvaramaksu seaduses ettenähtud korras, s. o. vastulause tagajärjel või selle seaduse § 20—24 ettenähtud korras, siis puudub alus kinnisvara maksustamisest vabastamiseks tagantjärele, vaatamata sellele, et see ei kuulunud maksustamisele üldse.

Küsimus 3. Kas linnavalitsus võib määrata kinnisvaramaksu linnas asetsevale aj. maavalitsusele kuuluvalt ettevõttelt, milles tehakse tööd ainult aj. maavalitsusele?

Vastus 3. Omavalitsusele kuuluva tööstusettevõtte mõiste määramisel ei ole olulist tähtsust sellel asjaolul, kellele ettevõttes saadusi valmistatakse, kas ainult omavalitsusele enesele, käesoleval korral ainult ajutisele maavalitsusele, või ka võõrastele. Seetõttu on linnavalitsusel õigus määrata kinnisvaramaksu linnas asuvalt ja ajutisele maavalitsusele kuuluvalt ettevõttelt, kus tehakse tööd ainult ajutisele maavalitsusele.

R. R. Küsimus. Kas selts võib esineda kaebusega adm.-kohtu korras, kui on puudutatud seltsi liikme huvid?

Vastus. Administratiivkohtu korra § 3 järgi on seltsidel ja ühisustel õigus esineda kaebustega administratiivkohtu korras, kui administratiivasjus on seadusevastaselt puudutatud seltsi või ühise õiguslikud või varanduslikud huvid, aga mitte juhul, kui seadusevastaselt on puudutatud seltsi või ühise liikmete huvid. Seltsi või ühise liikmete hulka kuuluvate isikute huvide rikkumise korral administratiivasjus võivad asjast huvitatud isikud esineda kaebustega üldises korras ise või selleks seaduslikus korras volitatud volinike kaudu, kellel neis asjus on õigus esineda volinikuna üldiste määruste kohaselt.

T. P. Küsimus. Kas võib võtta isikumaksu kodanikult, kelle kinnisvara asub valla piires, kelle alaline elukoht aga on väljaspool valda?

Vastus. Valla- ja maaomavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutise seaduse § 9 muutmise sead. (R/T 25 — 1932) järgi võib võtta valla heaks isikumaksu kodanikelt 20 kuni 60 aastani, kellel valla piirkonnas alaline elukoht. Seadus ei tee vahet isikumaksu maksmise kohustuse juures kodanike vahel, kellel valla piirkonnas kinnisvara ja kellel seda mitte ei ole. Isikumaksu kohustus lasub seaduses piiritletud kodanikel kohustusena, ja seepärast tuleb ka alalise elukoha küsimuse selgitamisel aluseks võtta üldmäärusi, mille põhjal kõigi kodanike alaline elukoht tuleb määrata, s. o. BES vastavaid norme. Kinnisvara omamise fakt ei loo veel üksi kinnisvaraomanikule alalist elukohta kinnisvara asukohas ja isikumaksu maksmise kohustust selle valla heaks, kus asub kinnisvara. Samuti ei saa ametniku alaliseks elukohaks lugeda seda piirkonda, kus ta viibib oma teenistuskohuste täitmisel, kui tema elukorter ja kodune sissesead asub väljaspool teenistuspiirkonda, sest alaline elukoht ja teenistuspiirkond ei tarvitse alati ühtuda.

Tellija K. Küsimus. Kas konstaabli tegevuse peale administratiivsissenõudmise täitmisel võib kaevata otsekohe rahukohtunikule või tuleb esialgu ametiastmelises korras kaevata politseikomissarile ja siis rahukohtunikule? Adm.-sissen. s. § 15 esimesest lõikest paistab, et tuleb otsekohe kaevata rahukohtunikule, E. Kūbarsepa raamatus on aga kirjutatud, et tuleb kaevata esialgu ametiastmelises korras.

Vastus. Ei saa ühineda arvamusega, nagu peaks konstaabli peale esiteks kaebama politseikomissarile ja siis alles rahukohtunikule. Niisuguseks arvamuseks ei ole mingit alust. Administratiivkohtu kord ei näe küll ette kaebamist konstaabli tegevuse peale. Kuid AKK on üldine seadus, ta ei eita eriseadustes ettenähtavaid erikordi. Käesolev seadus näebki siin erandina kaebamise viisi otsekohe sissenõudmist täitva ametniku tegevuse peale. Kaebamine ametiastmelises korras ei ole tegelikult käesoleva paragrahvi järgi üldse mõeldav, sest oleks võimatu pidada kinni esimeses lõikes ettenähtud kaebamise tähtpäevast, kui politseikomissar viivitaks kaebuse otsustamisega, oleks võimatu kaevata rahukohtunikule, sest tähtaeg võiks olla juba möödas. Ka ei oleks politseikomissaril kaebusega midagi peale hakata, sest teise lõike järgi võib sissenõudmise seisma panna ainult maksu määrav asutus või rahukohtunik. Seepärast tuleb arvata, et kaevata tuleb konstaabli peale kõnesolevais asjus otsekohe rahukohtunikule. Sõnad „administratiivkohtu korras“ tähendavad, et tuleb järgida administratiivkohtu kaebuste tarvis seatud korda. Järelikult tuleb kõnesolevad kaebused esitada konstaablile, kelle tegevuse peale kaevatakse (vt. AKK § 11¹ ja edasi, R. T. nr. 16 — 1929).

J. K.

S. S. Küsimus 1. Kas tuleb pärast nime muutmise lõplikku otsustamist sellest kuulutada R. Teatajas?

Vastus 1. Perekonnanimede korraldamise seaduse (RT 91 — 1934) 2. peatükk (Perekonnanimede muutmise kord) ja 4. peatükk (Nimede muutmise kord) maksavad ka nende perekonnanimede ja nimede muutmiste suhtes, mis toimuvad omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude juures, nende eranditega, mis on ette nähtud sama seaduse 1. peatükis (Perekonnanimede ja nimede muutmise lihtsustatud kord). Sama seaduse § 26 järgi kohaldatakse nimede muutmisel seaduse § 9, 10, 12, 13 ja 14 eeskirjad. § 14 teine lõige aga ütleb: „Otsus perekonnanime muutmise kohta avaldatakse sooviavaldaja kulul Riigi Teatajas ja teatatakse ärakirja näol vastavale perekonnaseisumetile, politseiasutisele ja omavalitsusele perekonnanime muutmiseks perekonnaregistris.“ Kuna sama seaduse § 4 põhjal on kodanikud, kes soovivad eestitada oma perekonnanime või seda muuta, kui ta on halva või labase tähendusega või halva kõlaga, vabad § 10 p. 3 ettenähtud kuludest, s. o. Riigi Teataja kuulutuste rahast maksvate takside alusel, ei tule neil juhtudel, mis on antud omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude otsustada, nõuda Riigi Teatajas kuulutamise kulu; see kuulutamine sünnib tasuta. Sellest kõigest järgneb, et omavalitsuste perekonnaseisumetnikel tuleb kuulutada

Riigi Teatajas perekonnanime või nime muutmise sooviavaldusest ja peale selle veel perekonnanime ja nime muutmise otsusest, kusjuures need kuulutused on maksuvabad. Kuulutamise kord ja kuulutuste vormid on ette nähtud Siseministeeriumi ringkirjas kõigile omavalitsuste perekonnaseisuametnikele 7. veebruarist s. a. nr. 1313.

Küsimus 2. Perekonnanimi on kantud kaitseregistrisse. X soovis endale seda per.-nime ja sellest kuulutati R. T. enne kaitseregistrisse kandmist. Kas võib X-le määrata palutud per.-nime?

Vastus 2. Perekonnanimede korraldamise seaduse (R. T. 91 — 1934) § 16 järgi tuleb perekonnanime kaitseregistrisse kandmise kuludeks tasuda 25 krooni, missuguse summa Siseministeeriumi saabumise päevast loetakse vastav perekonnanimi kantuks tähendatud registrisse. Perekonnanimesid, mis on kantud perekonnanimede kaitseregistrisse, ei saa anda teistele kodanikkudele, arvatud välja perekonnanimede kaitseregistrisse kantud kodaniku sugulased, kellel selleks nimeomanikult on kirjalik nõusolek. Sellest järgneb, et sellest ajast peale, mil perekonnanimi on kantud kaitseregistrisse, seda ei saa määrata kellelegi (välja arvatud eel tähendatud erandid), rippumatult sellest, kas mõne teise kodaniku sooviavaldusest võtta seda perekonnanime on juba kuulutatud Riigi Teatajas või mitte.

Küsimus 3. Kas perekonnaseisuametnik peab tegema motiveeritud otsuse, kui ta per.-nime muutmise sooviavalduse peab põhjendatuks?

Vastus 3. Motiveeritud otsust pole vaja teha, kui omavalitsuse perekonnaseisuametnik otsustab küsimuse jaatavalt, s. o. kui ta tunnustab sooviavalduses perekonnanime muutmiseks esitatud põhjused küllaldasteks (eestistamine või halva, resp. labase tähendusega või halva kõlaga eestipärase perekonnanime muutmise) ja kui palutud uue perekonnanime määramiseks pole takistusi, mis on ette nähtud Perekonnanimede korraldamise seaduse (RT 91 — 1934) § 11 (s. o. kaitseregistrisse kandmine, soovitud perekonnanime levimine, uue perekonnanime esinemine tuntud tegelase või tuntud sugukonna perekonnanimena jne.). Omavalitsuse perekonnaseisuametnik otsustab resolutsiooniga eelkuulutuse saata Riigi Teatajale; resolutsioon tehakse sooviavaldusele ja ta võib olla, näiteks, järgmise kujuga: „1. Kuulutada Riigi Teatajas; 2. lugeda maksudest vabastatuks Perekonnanimede korraldamise seaduse § 4 põhjal;“ sellele järgneb kuupäev, omavalitsuse perekonnaseisuametniku allkiri ja ametinimetus; Perekonnanimede korraldamise seaduse nimetust võib ka lühendatult kirjutada Pks. Eitav otsus tuleb aga motiveerida, sest selle otsuse peale võib sooviavaldaja kaevata Siseministrile ja tal peab olema teada, mispärast omavalitsuse perekonnaseisu-

ametnik lükkas tema sooviavalduse tagasi. Lõppotsus peab igal juhul motiveeritud olema vastavalt RT 102 — 1934 väljakuulutatud vormile.

Küsimus 4. Kuidas toimida, kui kodanik suuliselt avaldab soovi oma perekonnanime parandamiseks?

Vastus 4. Kodaniku suusõnaline avaldus tema perekonnanime või nime parandamiseks eesti keele õigekeelsuse eeskirjade kohaselt protokollitakse eraldi lehel (mitte perekonnaseisuametnikel tarvitusel olevas protokolliraamatus), millele kirjutab alla sooviavaldaja. Seesugune suusõnaline avaldus protokollitakse ka juhul, kui kodanikule ei ole avatud perekonnakirju omavalitsuses ning perekonnakirjad tulevad korraldamisele ühel ajal perekonnanime või nime parandamisega. Viimasel juhul võib omavalitsuse perekonnaseisuametnik perekonnanime või nime parandamise küsimuse otsustada esitatud dokumentide põhjal enne perekonnakirjade avamist ja perekonnaregistrisse juba sisse kanda eesti keele õigekeelsuse eeskirjade kohaselt, märkides perekonnaregistri märkuste lahtrisse, kuidas perekonnanimi või nimi kirjutati enne parandamist.

L. N. Küsimus. Kas ja kuidas võib muuta nimesid, eriti siis, kui sünnimeetrikasse on kantud teine nimi, kui seda soovisid anda vanemad ja mille all laps ristiti, näiteks ristiti Sonni, raamatutesse kanti Lonni?

Vastus. Perekonnanimede korraldamise seaduse (RT 91 — 1934) põhjal on võimalik nimesid muuta (kuid eestlaste olemasolevaid nimesid ei saa muuta võõrapäraste vastu). See muutmine sünnib tähendatud seaduses ja Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruses (RT 102 — 1934) ettenähtud korras. Võõrapäraste nimede parandamist käsitavad peale selle Võõrapäraste nimede kirjutamise määrus (RT 15 — 1935) ja Siseministri juhtnõõrid perekonnaseisuametnikkudele 12. veebruarist 1935 võõrapäraste nimede parandamiseks või kirjutamiseks, mis on kätte saadetud kõigile perekonnaseisuametnikele, nii vaimlikkudele kui ka omavalitsuste perekonnaseisuametnikkudele. On aga sünnimeetrikaraamatusse vastsündinu nimi kantud valesti, näiteks, ristimisel on antud nimeks Sonni, meetrikaraamatusse aga on sattunud viga ja eksikombel kirjutatud Lonni, on võimalik viga parandada administratiivkohtu korras Siseministeeriumi nõudmisel, kui ministeeriumile esitatakse asjast huvitatud isikute poolt vastav sooviavaldus ühes sellekohaste tõendavate andmetega.

O. V. Küsimus. Kas võib last, kes sündinud abielus enne 182 päeva, arvates abielu sõlmimisest, registreerida seadusliku lapsena kolmanda isiku teadaande põhjal?

Vastus. Kui laps on sündinud abielus, kuid enne 182 päeva, arvates abielu sõlmimisest, omab ta seaduslikus abielus sündinud lapse õigused ainult siis, kui ema seaduslik abikaas lapse omaks tunnustab. Seepärast tuleb juhul, kui niisugust last ilmub registreerima lapse ema või mõni kolmas isik, kes seletavad, et laps on sündinud lapse ema seaduslikust abikaasast, nõnda, et registreerimisele ilmuks lapse isa, mis võimaldaks last otsekohe registreerida kui seaduslikus abielus sündinud last.

Väljaandja: *Siseministeeriumi Administratiivala Kirjastus.*

Vastutav toimetaja: *O. Angelus.*

KUULUTUSI.

Kaotatud:

25. veebr. s. a. Lihula-Virtsu maanteel revolver-brauning FN Nr. 920530, kal. 6,35; omanik *Herman Kadakas.*

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

Türner, Mihkel Jaani p., kaitseväeteenistusest vabastamise tunnistus nr. 10587, v. a. end. Lääne maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 15. 11. 20. a.

Tiiman, Voldemar Karli p., kaitseväeteenistuse lehe ära-kiri, v. a. Tartu rahvaväe üle-malt 13. 2. 22 a. Nr. 2204 all. (45515)

End. Hellenurme Eesti Vabadussõjalaste Liidu korjandus-leht, mis kandis A. Keldt'i, A. Tugi, A. Palu ja A. Mägi allkirju ja oli varustatud pit-satiga „Hellenurme Eesti Vabadussõjalaste Liit Tartu-maal“. (45514)

Altorf, Arnold Liisa p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1173, v. a. 10. rügemendi ülemalt 14. 9. 28. a. (45519)

Lilienthal, Hermann Hansu p., kaitseväeteenistusest vabastamise tunnistus nr. 2024, v. a. 7. jalaväe rügemendi ülemalt 8. 10. 30. a. (45513)

Kenapea, Johannes Karli p., kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 2672, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 10. 30. a.

Kirkmann, Hermann Johanni p., kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 1287, v. a. 7. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 30. a. (45505)

Nahku, Martin, Jüri p., kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3725, v. a. Sõjaväe Ühend. Õppeasutuste ülemalt 29. 9. 25. a. (45518)

J. VALGE

Riigikohtu adm.-osakonnas

1932. a. lahendatud küsimusi.

Hind Kr. 3.50

SAADAVAL

„EESTI POLITSEI“ TALITUSES

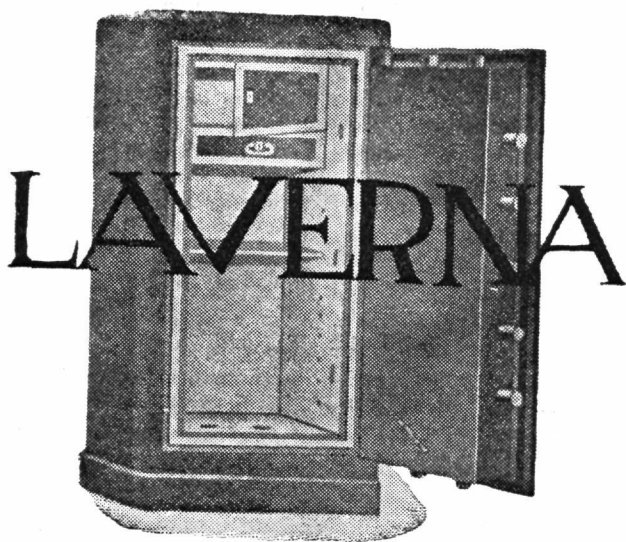
Kevadhooajaks soovitame:

Moodsaid siid- ja villaseid kleidiriideid;
Parimates mustrites trükitud riideid,
Suures valikus siidmantliriideid, voodreid j. n. e.

SIIDI- & PLÜÜSITOOSTUS T-Ü. „KUDUR“

Tallinn, Veerenni 29.

Kaubad saadaval üle maa.

Kassakapid

Mootorid

Masinad

M-T. „LAVERNA“

TALLINNAS
Pääsukese 4
Kõnetr. 308-12

Kindlustage oma varandus ja elu

EKA's,

suurimas kodumaa kindlustusseltsis.

Agfa fototarbeid
müügil igas fotoäris.

A.-S. „EESTI AGA“

Juhatus: Tallinn, Vene tän. 11-a, tel. 441-33.

Tehased: Põhja tän. 5, Miinisadam, tel. 439-96.

Eriala: Hapniku ja atsetüleengaasi valmistamine ja kõigi nende gaasidega seotud seadete ja aparaatide müük, näit.: šveisimisaparaadid ja materjalid, tuletornide, vedurite jne. valgustusseaded.

Rootsi karbiit, mark „Ljunga Stjärn” igasugustes tükkides laos alati saadaval.
Metallide šveisimise kool.

Kalaeksport JOHANNES VANAASE

Tallinn, Toom Kuninga 24, tel. 461-45.

IGASUGU SUITSU- JA VARSKE KALA OST JA MÜÜK.

ERNST BERGMANN

LAEVAKONTOR JA METSAEKSPORT.

TALLINN, Vabadusplats 7, tel. 467-31.

K. A. Rütman & Ko

Tallinn, Jaani tän. 9. Tel. 466-72 ja 456-93.

SEEBIKIVI,
KAMPVOOLI,
SÖÖGISOODAT,
KLOORLUPJA

ning teisi keemiaaineid ja happeid
alati laos saadaval. Müük ainult
en-gros.

Whishaw Ltd.

Tallinn, Narva mnt. 58.

Eksport:

lina ja linaseeme.

Import:

kanep, sisal jne.

M. Alperowitsch & Ko

*Majatarvete, tapeetide
ja ahjupottide ladu.*

Tallinn, V. Roosikrantsi 5,
telefon 452-98.

Linoleum,
kunstnahk,
vahariie.

S. KULL Tallinn,
V. Posti 8.

Telefon 437-57.

A-S. BRITI-EESTI METSATOOSTUS

(British Estonian Timber Co. Ltd.)

Lauaeksport, Tallinn, Estonia puiestee 15-1, Telefon 469-51, 469-57.

Tallinna kammi- ja hambaharjavabrik
Kontor ja ladu Maakri 4, telef. 314-49.

Valmistab KAMME, HAMBAHARJU jne.

„Estokamm“

Müük ainult suurel arvul.

EESTI KIVIÖLI A.-Ü.

Suurim õlitööstus Eestis.

Juhatus ja müügiosakond:

Tallinn,
Jaani tänav nr 6.
Telef. 465-56, 463-05, 462-04, 464-50,

Tehased ja kaevandus:

Kiviõli jaam.
Kõnetraat: Sonda 15.

Saadused: Kõrgeväärtuslik kütteõli. Immutusõli „Kresolaat“ (Fenolaat) ja „Karbostoleum“. Katuselakk „Kivitõrv-Ekstra“. Puhas põlevkivi-katuselakk „Bituumen“. Tolmuõli „Estolmit“. Puurimisõli, mootornafta, viljapuu-karbolineum „Estoleum“. Auto- ja aviobensiin „Estolin“.

Tarvitage ja nõudke kõikjal Eesti Kiviõli A.-Ü. saadusi!

NOACK

„Feiwal“

F-a G. BIRK

Riidevärvimise ja keemilise puhastamise tööstus.

Tallinn, Maakri 23, telef. 309-18.

Ülikondade, kleitide, palitute, siidriiete j.n.e. keemiline puhastamine. Maakangaste värvimise kui ka puhastamistööde hinnad alandatud.

THOMAS CLAYHILLS & SON

Asutatud 1633. a.

Tallinn, Suur Brokumägi 14. Telef. 435-23, 435-25. Laod: 306-35, 306-97.

Kaupade osakond: Heeringad, sool, suhkur, riis, jahu, manna, vaik, seebikivi, koloniaalkaubad } Tel. 435-25.

Sepa- ja aurused, koks, küttepuid. Ehitus- ja metsamaterjalid. Kaupade eksport } Tel. 435-23.

Laevasõiduosakond: Tel. 435-26, 35-58.

Ekspeditsiooniosakond: Tel. 435-21, 435-59.

Soodsam mööbli tellimiskoht

Arn. Elken'i mööblitööstus

Tallinnas,

Lai tän. 31.

Telef. 468-66.

Õngitsemistarbed

*

Georg Meyer

*

Teras- ja rauakaubad

Tallinn, Pikk tän. 10.

Telefon 433-04.

Raua- ja teraskaubad. Ehitus- ja tööstustarbed. Määrdeõlid. Masinarihmad. Smirgelkäiad. „Continental” autokummid ja igasugused metallid.

Kiire teenimine, odavad hinnad.

Ernst Aring

Tallinn, Estonia puistee 19.

Telefonid 451-03 ja 469-36.

Parimaid

soolakurke
tunnides, marineeritud
delikatesskurke
plekknõudes ja igasuguseid
kalakonserve
võistlemata headuses
soovitab konservitööstus

Rudolf Anderson,

Tallinn, Kotsebue 3.
Telefon 440-99.

Artur-Karl Herodes

Tallinn, Vana Viru tän. nr. 3.

Telefon 450-11.

Alaline suur ladu:

tapeete, tammeparketti, ahjupotte;
Metlahi põrand- ja seinaplaate;
„Derma” põrandate valmistamine
kivi-, puu-, aspest-massist.

Joaveski Puupapivabrik Virumaal

s o o v i t a b

igasuguses sortimendis
valget puupapi-kartongi.

Kontor: Tallinn, Lubja 9-a, telefon 308-84.

MASINAEHITUSEVABRIK
A.-S. FRANZ KRULL

Tallinn, Kopli tän. 68, telefon 425-35.
Osakond Tartus, Raekoja tän. 13, telefon 17.

Valmistab võistlemata headuses iga seltsi :

Masinaid, seadeid, aurukatlaid ja põllutööriistu. Uudisena veskimasinaid, tekstiilitööstusmasinaid, viljapeksumasinaid ühes ristikehina-seemnepeksu seadeldistega. Kõrgeväärtuslik malmi- ja vasevalu. Keskkütte katlad ja radiaatorid. Nõudke hinnakirju ja eelarveid.

Värvide,

Keemia-,

Rohtude,

Droogide,

Kosmeetika- j. n. e.

kaupade soodsam
ostukoht.

Müük suurel ja
väikesel arvul.

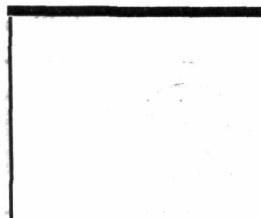
A.-S. Mey & Landesen

Tallinn, Viru t. 9.

Kodune keskjaam
446-46.

Kaeru,

hobustele teradena,
inimestele helvetena,

SOOVITAVAD

J. PUHK & POJAD

Keila Villaketramis- ja Kudumistööstus

on üle toodud Keilast ja asub

nüüd Tallinnas, Soo tänav nr. 27

(end. Volta ruumes). Telefonid nr. 461-01 ja 438-35.

Seoses ülaltooduga teatatakse, et vabrik on varustatud täiesti uute ja moodsate masinatega, omades järgmisi osakondi :

Ketramine, kudumine, värvimine, apretereimine.

Neid osakondi juhivad välismaal õppinud eriteadlased. Uue sisseade tõttu on vabrik võimeline „Keila riide“ all tuntud kõrgekvaliteedilist kaupa headuses veelgi tõstma.

Kui tahate olla
kokkuhoidlik, siis

tarvitage
ainult

INGLISE

SHELL-benssiini,
SHELL-määrdeõlisid,
SHELL-lennukite määrdeõli,

mis annab suurima jõu mootorile, on seega odavam ja ökonoomsem jõuaine Eesti turul. mis tagavad kindla määrimise, hoiavad masinat kulumise eest ja võimald. seega suure kokkukoiu. Aero-Shell kindlustab hädaohutu lennu ja kaitseb lennumootorit kulumise eest.

SHELLI osakonnad, benssiinijaamad kõikjal.

PEAKONTOR:

The Shell Company of Estonia, Ltd., London

Tallinn, Merepuiestee 17. Telefonid 304-02, 305-94, 310-54

Kõige soodsamini ostate **H. BEM' i**
prillid ja teised optikakaubad
optikaärist Tall., Kuninga 6 (Güntheri kõrval).
Igasuguste terade teritamine. Nõmme osakond
Kellaäri B. Grünblatt, Suur Pärnu mnt. 133.
Politseinikele hinnaalandus.

Parim teos Tallinna ajaloost ja Tallinnast üldse on möödunud a. ilmunud
A. PEETS ja R. KENKMAN Tallinn.
Ajalooline ja kunstiajalooline juht. Hind Kr. 1.80.

Nimet. teose autoritele on Tallinna linnavalitsuse poolt annetatud auhind, mis määratud parimale Tallinna ajalugu käsitavale teosele. Pealadu: K-ü. „TÖÖKOOL“
Tallinn, V. Roosikrantsi 3.

Tallinn, Harju 20 **Adolf Klaff** *Telefon 436-51*

Kirjutus- ja kantseleitarbed • Köitekoda

Tellige ajakirja

„EESTI POLITSEI“

ja soovitage seda oma kaasametnikele!

Noorte Punase Risti nahatöökoda

Tallinn, Niguliste 12. Telefon 432-73

Soovitame kunstimaitselisi nahktöid:

*albumeid, kirjamappe, karpe,
käekotte jne.*

Eriti soodsad kingituseks ja mälestusesemeiks ● Tellimised täidetakse kiirelt

A.-S. Mercatura, Tallinn, Vene tän. 1. Telef. 436-85

Komisjonilaod: *B. J. R. Ko. „Quadrat“ kalossid ja botikud
The Riga Textil Mills ltd. villane lõng*

Raamatud iga teaduse alalt, eriti välismaa kirjandus. **Venekeelseid teadusfikke raamatuid järgmistelt aladelt: sõjateadus, tehnika, loodusteadus j. t.** Nõudke vastavaid hinnata hinnakirju. Raamatuid, mis meil laos puuduvad, tellime kohustamata. **Võõrkeelne raamatukogu. KLUGE & STRÖHM'i raamatukauplus**, Tallinn, Pikk 9. Postk. 101

Plakatitrükk ja karbitööstus

M. Dresselt ja A. Krik

Tallinn, S. Karja 21, tel. 452-96.

Plekitööstus-Litograafia G. LINHOLM

Tallinn, V. Kalamaja 32, telefon 439-93.

Valmistab igasugu plekk-artikleid ja teeb kõiksugu stantsimistöid nii trükitud, värvilisest kui ka valgest plekist.

Le Locle
Schweiz

A.-s.

Asut. 1826 a.

H^y Moser & K^o

Tallinn, Pikk 19, tel. 437-47

soovitab rikkalikus valikus tasku- ja käekelli maailmakuulsa H-y MOSER & C-ie vabrikust Le Locle Schweiz, seinä-, laua- ja äratuskelli, kette ja käevõrusid, kuld- ja hõbeasju, parimat rootsi kristalli. Jällemüüjaile meie oma kelli müügi ei anna, saadaval ainult meie juurest.

Gaasikaitse abinõud tööstusele ja õhukaitseks

FIRMA:

Degea Aktiengesellschaft
(Auergesellschaft) Berlin, O. 17.

ESINDAJA:

IVAR REINWALDT
Tallinn, Kohtu 12. Telefon 448-44

Nahavabrik „Cinda“ Omanik J. Susi

Asutatud 1920 a. Tallinn, S. Pärnu mnt. 78. Kõnetraat 459-74.

Valmistab tuntud headuses ja võistlemata väärtuses oma uue, viimase tehnika nõuete kohase sisseseadega igat sorti nahku, alates tallanahast kuni kõige peenema sordini. Vabrik võtab nahku parkida, vahetab valmis nahku toornahkade vastu. Ostab tooreid nahku, paju- ja kuusekoort ja müüb valmis nahasaadusi. Töö kiire ja korralik. Hinnad võistlemata odavad.

KINNITUSSELT

„TALU“

TALLINN, Estonia pst. 27
(Estonia teatri vastas)
Telef. 459 - 07 ja 459 - 09

Toimetab tule-, elu-, õnnetusjuhtumite-, tööliste-, murdvarguste-, koduloomade-, rahe- ja klaasi-kindlustusi.

PEAAGENTUURID:

Esiindajad igas valles ja linnos

Tartu, Promenaadi tän. 6,
kõnetr. 8-05
Rakvere, Laada tän. 12,
kõnetr. 1-08
Viljandi, Tartu tän. 7,
kõnetr. 1-93
Jõhvi, Narva tän. 5
Paide, Tallinna tän. 22
Tapa, Kesk tän. 2
Petseri, Võru tän. 3
Võru, Jüri tän. 22
Valga, Vabaduse tän. 2

Nõudke „A.I.P.S.“ nimega kvaliteetsukki ja -sokke

Suka- ja trikootööstus

A. J. POLESCHUK

Tallinn, Tondi nr. 27.
Telefon nr. 460-89.

Kopenhaagenis. CHR. JENSEN

Riias

Telegr.-aadr. „Russjensen“. Tallinn, Pikk 36. Kõnetr. 442-73, 442-72, 442-71,

Laevaomanik. Laevamaakler. Laevade tübjendamine ja täitmine.

E.S.I.N.D.U.S.E.D.: Det Forenede Dampskibs-Selskab, A-S., Kopenhagen.

Skandinavien-Amerika Linien, Kopenhagen.

Wesmans Havaribureau A-S., Oslo.

M. MÄNNIL & Ko.

Tallinn, Pikk 13 • Telef. 431-49.

RAUA- JA TERASKAUBAD • LASKEMOON JA JAHTARBED.

Tehnika viimane sõna on
roostevaba terassulg.
10 korda odavam ja pa-
rem kui senised.

Pealadu: A.-S. Karl Lemberg, Tallinn, Viru 3.

*Mehaaniline saapa-
parandus- ja kiir-
tallutamistöökoda.*

Tallinn, S. Karja 2, tel. 445-67.

Eesti nõõbitööstus

„MERKUR“

Tallinn, S. Tartu mnt. 69,
telefon 306-74.

Valmistab

kõrvaldama kunstisarvest
iga seltsi naiste ja
meeste nõõpe, suures
maitserikkas valikus.

M. Mirwitz, Tallinn

Ladu: Vana Sadama tän. 11,
Korter: Lai tän. 34.

Telefon 442-64.

**Spetsiaal-majatarvete
engros-äri.**

Valmisriiete suuräri

K.-m. „ERPE“

Tallinn, Viru tän. 22

soovitab suures valikus igaks hoo-
ajaks daamide ja härrade

valmisriideid.

Tellimiste vastuvõtmine. Hinnad
möödukad. Järelmaks võimalik.

Kohvik ja kondiitriäri

H. Feischner

Tallinn,

Harju 45. Tel. 445-00.

EESTI UNION

Tallinnas,

Suur Karja tän. 18, telef. 445-10.

Kõik kinnitusosalad.

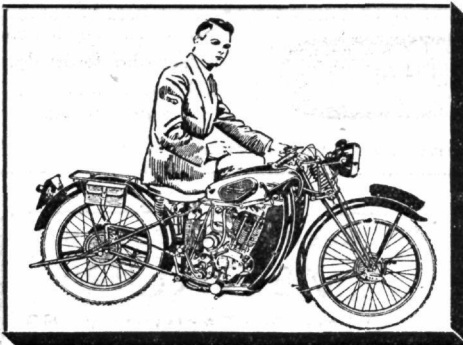
KÄSMU LAEVAOMANIKUD

Korrespondent Reeder.

Kapten O. Tiedemann.

Kaubavedu oma aurikute, mootorlaevade ja purjekatega Eesti,
Soome, Taani j. n. e. sadamate ning Inglismaa ja kontinendi
sadamate vahel.

Tallinn, Uus tän. 3. Telegr. aadr.: „Merimees“. Telef. 450-82, 450-56.

Ainult hea MOOTORRATAS

tuleb odav pidada ning
rahuldab Teid täiel määral.

Nõudke „F. N.“, Harley-Davidson, Indian ja
New-Imperial mootorrattaid,

need masinad ei jäta Teid ka halvemal teel hätta,
ning võidavad Teie poolehoiu oma ökonoomsuse,
stabiilsuse ja sõidumugavusega.

ESITAJA: **JOH. FREYBACH**, TALLINN, V. KARJA 8.

A-S. EESTI KUNSTSARVE VABRIK

O. KERSON & K_o

TALLINN, TULIKA 7 * TELEF. 431-44, 431-51

Tarvitage

O-ü. Calorica

TALLINN, RÜÜTLI 13

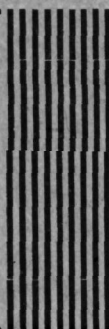
napse ja likööre!

SRO kuullaagrid

KARL BERTRAM

Tallinn, Veneturg 1 • Tel. 306-15

Graafiline asutis
„Ligra“

TALLINN, Toompuiestee 10
Telefon 435-88

Valmistab kõiksugu
KIVITRÜKITÖID
korralikult, asjatundlikult ja
ODAVATE HINDADEGA

Vene

veoautod ja
omnibuse-
šassiid.

3¹/₂ tonni 21/75 P.S.

Kõige tugevamad ja
vastupidavamad.

Esindus:

K-m. A. Trumm & Ko.

Tallinn, Vene turg,
Kalevi majas nr. 6.
Telefon 310-66.

Tüüp 130

Ökonoomne 4-5-istmeline väike-
auto, 4-sil., 26 H. J., õlipidurid,
kiirkäik, õötsassid ees ja taga.

MERCEDES-BENZ

Joach^m Christⁿ Koch

Asutatud 1747.

Tallinn, Vene tän. nr. 12.
Telefon 434-67.

Järgmiste autode esin-
daja Eestis:

Rolls-Royce
Mercedes-Benz
Chrysler
Morris

Mootorrattad

B. M. W.